

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 10ης Μαρτίου 1992 *

Περιεχόμενα

Το ιστορικό της διαφοράς	ΠΙ-916
Προγραμμα διαδικασία	ΠΙ-925
Τα αιτήματα των διαδίκων	ΠΙ-927
Επί της ουσίας	ΠΙ-928
Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου	ΠΙ-928
1. Παράλειψη κοινοποίησης εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων	ΠΙ-928
2. Η ερμηνεία της απουσίας των εμπορικών υπευθύνων από τις ακροάσεις ως τεκμηρίου ενοχής ...	ΠΙ-932
3. Νέες αιτιάσεις	ΠΙ-934
4. Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων	ΠΙ-936
Περί της αποδείξεως της παραβάσεως	ΠΙ-938
1. Οι διαλιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά	ΠΙ-939
Α' — Η συνεδρίαση της ΕΑΤΡ της 22ας Νοεμβρίου 1977	ΠΙ-939
α') Η προσβαλλόμενη πράξη	ΠΙ-939
β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων	ΠΙ-940
γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	ΠΙ-941

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

SOLVAY ΚΑΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

B' — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων	II-943
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-943
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-944
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-946
Γ — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών	II-949
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-949
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-956
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-960
Δ' — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών	II-964
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-964
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-965
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-965
Ε — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστάσεις	II-969
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-969
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-972
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-976
2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ	II-987
Α' — Νομικός χαρακτηρισμός	II-987
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-987
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-990
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-995

B' — Το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού	II- 998
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II- 998
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II- 999
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1000
Περί της αιτιολογίας	II-1001
1. Η έκδοση ενιαίας απόφασης	II-1001
2. Ανεπαρκής αιτιολογία	II-1002
3. Αντιφατική αιτιολογία	II-1005
Περί του προστίμου	II-1007
1. Η διάρκεια της παραβάσεως	II-1007
2. Η σοβαρότητα της παραβάσεως	II-1007
Α' — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας	II-1007
Β' — Η νέα πολιτική της Επιτροπής όσον αφορά τα πρόστιμα	II-1008
Γ' — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως	II-1010
Δ' — Εσφαλμένη οριοθέτηση της οικείας αγοράς	II-1013
Ε' — Η παράλειψη εξατομικεύσεως των κριτηρίων καθορισμού των προστίμων	II-1014
Στ' — Η συνεκτίμηση ελαφρυντικών περιστάσεων	II-1016
Επί της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας	II-1017
Επί των δικαστικών εξόδων	II-1018
II - 914	

Στην υπόθεση T-12/89,

Solvay et Compagnie SA, εταιρία βελγικού δικαίου, με έδρα τις Βρυξέλλες, εκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο L. Simont, δικηγόρο παρά την Cour de cassation του Βελγίου, και τους P.-A. Foriers και B. Dauwe, δικηγόρους Βρυξελλών, με αντικλήτους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους J. Loesch & Wolter, 8, rue Zithe,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον A. McClellan, κύριο νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο αρχικώς μεν από τον L. Gyselen, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, στη συνέχεια δε από τη N. Coutrelis, δικηγόρο Παρισιού, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπροσωπούντα τη Νομική Υπηρεσία της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986 L 230, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner και K. Lenaerts, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: B. Vesterdorf

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας που διεξήχθη από τις 10 μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η παρούσα υπόθεση αφορά απόφαση με την οποία η Επιτροπή επέβαλε σε δεκαπέντε παραγωγούς πολυπροπυλενίου πρόστιμο λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Το προϊόν που αποτελεί το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως (στο εξής: Απόφαση) είναι μία από τις βασικές θερμοπλαστικές μάζες πολυμερών. Το πολυπροπυλένιο πωλείται από τους παραγωγούς στις επιχειρήσεις μεταποίησης, οι οποίες το μετατρέπουν σε τελικά ή ημιτελικά προϊόντα. Οι κυριότεροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου παράγουν περισσότερες από εκατό διαφορετικές ποιότητες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τελικών χρήσεων. Οι κυριότερες βασικές ποιότητες πολυπροπυλενίου είναι η “ραφίδα” (raffia), το ομοπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές υψηλού βαθμού κρούσεως και οι μεμβράνες. Οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνθηκε η Απόφαση είναι όλες σημαντικοί παραγωγοί πετροχημικών προϊόντων.

- 2 Η δυτικοευρωπαϊκή αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιάζεται σχεδόν αποκλειστικά από παραγωγικές μονάδες εγκατεστημένες στην Ευρώπη. Πριν από το 1977, η αγορά αυτή εφοδιαζόταν από δέκα παραγωγούς, ήτοι τις εταιρίες Montedison (που εξελίχθηκε στη Montepolimeri SpA, η οποία κατέστη με τη σειρά της η Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc και Shell International Chemical Company Ltd (τις αποκαλούμενες «οι τέσσερις μεγάλοι»), οι οποίες αντιπροσωπεύουν μαζί το 64 % της αγοράς, και τις εταιρίες Enichem Anic SpA στην Ιταλία, Rhône-Poulenc SA στη Γαλλία, Alcludia στην Ισπανία, Chemische Werke Hüls και BASF AG στη Γερμανία και Chemie Linz AG στην Αυστρία. Το 1977, μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Montedison, εμφανίστηκαν στη Δυτική Ευρώπη επτά νέοι παραγωγοί: οι Amoco και Hercules Chemicals NV στο Βέλγιο, οι ATO Chimie SA και Solvay et Cie SA στη Γαλλία, η SIR στην Ιταλία, η DSM NV στις Κάτω Χώρες και η Taqsa στην Ισπανία. Η Saga Petrokjemi AS & Co, νορβηγική εταιρία παραγωγής, άρχισε να λειτουργεί στα μέσα του 1978 και η Petrofina SA το 1980. Αυτή η εμφάνιση νέων παραγωγών με ονομαστική παραγωγική ικανότητα περίπου 480 000 τόννων επέφερε σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στη Δυτική Ευρώπη· η αύξηση όμως αυτή, επί πολλά έτη, δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη αύξηση της ζήτησεως, πράγμα που είχε ως συνέπεια το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποίησεως των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Η κατάσταση αυτή, ωστόσο, βελτιώθηκε σταδιακά μεταξύ 1977 και 1983, το δε ποσοστό χρησιμοποίησεως αυξήθηκε από 60 σε 90 %. Σύμφωνα με την Απόφαση, από το 1982 και μετά, αποκαταστάθηκε μια σχετική ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αναφοράς (1977-1983), η αγορά πολυπροπυλενίου χαρακτηριζόταν είτε από χαμηλή αποδοτικότητα είτε από σημαντικές ζημίες, ιδίως λόγω του υψηλού παγίου κόστους και της αυξήσεως του κόστους της πρώτης ύλης, δηλαδή του προπυλενίου. Σύμφωνα με την

Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 8), το 1983 η Montepolimerικάτείχε το 18 % της ευρωπαϊκής αγοράς πολυπροπυλενίου, οι Imperial Chemical Industries, Shell International Chemical Company Ltd και Hoechst AG κατείχαν η καθεμιά το 11 %, η Hercules Chemicals NV κάτι λιγότερο από το 6 %, οι ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA και Saga Petrokjemí AS & Co μεταξύ 3 και 5 % καθεμιά και η Petrofina SA περίπου 2 %. Το εμπορικό ρεύμα πολυπροπυλενίου μεταξύ των κρατών μελών ήταν ισχυρό, διότι κάθε ένας από τους παραγωγούς που ήσαν εγκατεστημένοι στην Κοινότητα την εποχή εκείνη πραγματοποιούσε πωλήσεις εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

3 Η Solvay et Cie SA συγκαταλέγεται μεταξύ των επτά νέων παραγωγών που εμφανίστηκαν στην αγορά το 1977. Κατείχε στην αγορά του πολυπροπυλενίου θέση παραγωγού μεσαίου μεγέθους· συγκεκριμένα, το μερίδιό της στην αγορά κυμαινόταν μεταξύ 3,1 και 4,3 %.

4 Στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, υπάλληλοι της Επιτροπής, ενεργώντας δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), πραγματοποίησαν συντονισμένους ελέγχους στις ακόλουθες επιχειρήσεις, οι οποίες παρήγαν πολυπροπυλένιο και εφοδίαζαν την κοινοτική αγορά:

— ATO Chimie SA, σήμερα Atochem (στο εξής: ATO)·

— BASF AG (στο εξής: BASF)·

— DSM NV (στο εξής: DSM)·

— Hercules Chemicals NV (στο εξής: Hercules)·

— Hoechst AG (στο εξής: Hoechst)·

- Chemische Werke Hüls (στο εξής: Hüls).
- Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI).
- Montepolimeri SpA, σήμερα Montedipe (στο εξής: Monte).
- Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell).
- Solvay et Cie SA (στο εξής: Solvay).
- BP Chimie (στο εξής: BP).

Στη Rhône-Poulenc SA (στο εξής: Rhône-Poulenc), όπως και στην Enichem Anic SpA, δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος.

- 5 Κατόπιν των ελέγχων αυτών, η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17 (στο εξής: αιτήσεις παροχής πληροφοριών) όχι μόνο στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, αλλά και στις ακόλουθες:

- Amoco.
- Chemie Linz AG (στο εξής: Linz).
- Saga Petrokjemi AS & Co, η οποία σήμερα ανήκει στην Statoil (στο εξής: Statoil).

— Petrofina SA (στο εξής: Petrofina).

— Enichem Anic SpA (στο εξής: Anic).

Η Linz, επιχείρηση εγκατεστημένη στην Αυστρία, αμφισβήτησε την αρμοδιότητα της Επιτροπής και αρνήθηκε να απαντήσει. Στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού, οι υπάλληλοι της Επιτροπής πραγματοποίησαν ελέγχους στην Anic και τη Saga Petrochemicals UK Ltd, αγγλική θυγατρική της Saga, καθώς και στα γραφεία πωλήσεων της Linz στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Από τη Rhône-Poulenc δεν ζητήθηκαν πληροφορίες.

- 6 Από τα στοιχεία που συνέλεξε στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μεταξύ του 1977 και του 1983, οι εν λόγω παραγωγοί, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, κατά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόριζαν τακτικά τιμές-στόχους και οργάνωσαν ένα σύστημα ετησίου ελέγχου των πωλουμένων ποσοτήτων, με σκοπό να κατανειμουν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμπεφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόννους ή σε ποσοστά. Έτσι, στις 30 Απριλίου 1984, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και, κατά τον Μάιο του 1984, ανακοίνωσε γραπτώς τις αιτιάσεις της στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, εκτός της Anic και της Rhône-Poulenc. Όλες οι αποδέκτριες επιχειρήσεις απάντησαν γραπτώς.
- 7 Στις 24 Οκτωβρίου 1984, ο σύμβουλος που όρισε η Επιτροπή επί των ακροάσεων συγκάλυψε τους νομικούς συμβούλους των αποδεκτριών της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, για να συμφωνήσουν επί ορισμένων διαδικαστικών θεμάτων ενόψει της προβλεπόμενης στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ακροάσεως, που ενόψει της να αρχίσει στις 12 Νοεμβρίου 1984. Εξ άλλου, κατά τη συνάντηση αυτή, η Επιτροπή ανήγγειλε ότι, ενόψει της επιχειρηματολογίας που είχαν αναπτύξει οι επιχειρήσεις με τις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα τους ανακοίνωνε σύντομα αποδεικτικά στοιχεία συμπληρωματικά εκείνων που ήδη διέθεταν όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλιών καθορισμού των τιμών. Έτσι, στις 31 Οκτωβρίου 1984, η Επιτροπή απέστειλε στους νομικούς συμβούλους των επιχειρήσεων μια δέσμη εγγράφων που περιείχε αντίγραφα των οδηγιών καθορισμού των τιμών που είχαν δώσει οι παραγωγοί στα γραφεία πωλήσεών τους, καθώς και συγκεντρωτικούς πίνακες των εγγράφων αυτών. Προς διασφάλιση του απορρήτου των υποθέσεων, η Επιτροπή έθεσε

για την ανακοίνωση των στοιχείων αυτών ορισμένους όρους: ειδικότερα, τα κοινοποιούμενα έγγραφα δεν έπρεπε να περιέλθουν εις γνώση των εμπορικών τμημάτων των επιχειρήσεων. Οι δικηγόροι πολλών επιχειρήσεων αρνήθηκαν να αποδεχθούν τους όρους αυτούς και επέστρεψαν τα έγγραφα πριν από την ακρόαση.

- 8 Έν όψει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν με τις γραπτές απαντήσεις στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή αποφάσισε να επεκτείνει τη διαδικασία και στις εταιρίες Anic και Rhône-Poulenc. Προς τούτο, απέστειλε στις εταιρίες αυτές, στις 25 Οκτωβρίου 1984, ανακοίνωση των αιτιάσεων όμοια με εκείνη που είχε αποστείλει στις δεκαπέντε άλλες επιχειρήσεις.
- 9 Μια πρώτη σειρά ακροάσεων πραγματοποιήθηκε από τις 12 έως τις 20 Νοεμβρίου 1984. Στις ακροάσεις αυτές ακούστηκαν όλες οι επιχειρήσεις εκτός της Shell (η οποία είχε αρνηθεί να μετάσχει σε οποιαδήποτε ακρόαση), της Anic, της ICI και της Rhône-Poulenc (οι οποίες θεώρησαν ότι δεν τους είχε δοθεί η δυνατότητα να προετοιμάσουν την άμυνά τους).
- 10 Κατά τις ακροάσεις αυτές, πολλές επιχειρήσεις αρνήθηκαν να σχολιάσουν τα ζητήματα που θίγονταν στα έγγραφα που τους είχαν αποσταλεί στις 31 Οκτωβρίου 1984, ισχυριζόμενες ότι η Επιτροπή είχε μεταβάλει ριζικά την κατεύθυνση της επιχειρηματολογίας της και ότι έπρεπε να τους δοθεί τουλάχιστον η δυνατότητα να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις. Άλλες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι δεν είχαν αρκετό χρόνο για να μελετήσουν τα εν λόγω έγγραφα πριν από την ακρόαση. Κοινή σχετική επιστολή απεστάλη στην Επιτροπή στις 28 Νοεμβρίου 1984 από τους δικηγόρους των επιχειρήσεων BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina και Solvay. Με επιστολή της 4ης Δεκεμβρίου 1984, η Hüls δήλωσε ότι συντάσσεται με την ανωτέρω εκφρασθείσα άποψη.
- 11 Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή, στις 29 Μαρτίου 1985, διαβίβασε στις επιχειρήσεις νέα σειρά εγγράφων, στα οποία περιέχονταν οι οδηγίες περί καθορισμού των τιμών, οι οποίες είχαν δοθεί από τις επιχειρήσεις στα γραφεία πωλήσεών τους· τα έγγραφα αυτά συνοδεύονταν από πίνακες τιμών, καθώς και από συνοπτική έκθεση των αποδείξεων για καθεμιά από τις πρωτοβουλίες καθορισμού των τιμών για τις οποίες υπήρχαν έγγραφα στοιχεία. Η Επιτροπή κάλεσε τις επιχειρήσεις να απαντήσουν συναφώς, εγγράφως και στο πλαίσιο άλλης σειράς ακροάσεων, και διευκρίνισε ότι ήρε τους περιορισμούς που είχε προβλέψει αρχικά όσον αφορά την ανακοίνωση των εγγράφων στα εμπορικά τμήματα των επιχειρήσεων.

- 12 Με άλλο έγγραφο της ίδιας ημέρας, η Επιτροπή απάντησε στα επιχειρήματα που είχαν προβάσει οι δικηγόροι, ότι δηλαδή δεν είχε προσδιορίσει με επαρκή νομική σαφήνεια τη φερόμενη σύμπραξη, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και κάλεσε τις επιχειρήσεις να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εγγράφως και προφορικά.
- 13 Μια δεύτερη σειρά ακροάσεων διεξήχθη από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 1985 και στις 25 Ιουλίου 1985. Οι μεν Anic, ICI και Rhône-Poulenc υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους, οι δε λοιπές επιχειρήσεις (εκτός της Shell) σχολίασαν τα ζητήματα που θίγονταν στα από 29 Μαρτίου 1985 δύο έγγραφα της Επιτροπής.
- 14 Το σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων, συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, διαβιβάστηκε στα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις Συμπράξεις και τις Δεσπόζουσες Θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) στις 19 Νοεμβρίου 1985 και απεστάλη στις επιχειρήσεις στις 25 Νοεμβρίου 1985. Η συμβουλευτική επιτροπή εξέδωσε τη γνωμοδότησή της κατά την 170ή συνεδρίασή της, στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 1985.
- 15 Κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, το διατακτικό της οποίας έχει ως εξής:

« Άρθρο 1

Οι Anic SpA, ATO Chemie SA (τώρα Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (τώρα Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (τώρα Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay et Cie και Saga Petrokjemii AG & Co. (τώρα τμήμα της Statoil) έχουν παραβεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας:

— στην περίπτωση της Anic, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1982 ή τις αρχές του 1983·

- στην περίπτωση της Rhône-Poulenc, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1980.
- στην περίπτωση της Petrofina, από το 1980 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983.
- στην περίπτωση των Hoechst, ICI, Montepolimeri και Shell, από τα μέσα του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983.
- στην περίπτωση των Hercules, Linz, Saga και Solvay, από τον Νοέμβριο του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983.
- στην περίπτωση της ATO, τουλάχιστον από το 1978 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983.
- στην περίπτωση των BASF, DSM και Hüls, από κάποια στιγμή μεταξύ 1977 και 1979 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983.

σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγονται στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί [που] προμήθευαν πολυπροπυλένιο στο έδαφος της κοινής αγοράς:

- α) είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους.
- β) καθόριζαν περιοδικά “τιμές-στόχους” (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας.
- γ) συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιλάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγ-

ματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα “λογιστικής διαχείρισης” που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών σε μεμονωμένους πελάτες·

- δ) προέβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·
- ε) κατένειμαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό ένα ετήσιο στόχο πωλήσεων ή “ποσοτώσεις” (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του 1983) ή, ελλείψει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981, 1982).

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (εάν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του πολυπροπυλενίου, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, που θα είχαν το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης κάθε ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί (όπως το FIDES) πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών· οι επιχειρήσεις απέχουν, ειδικότερα, από την ανταλλαγή, μεταξύ τους, κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από ένα τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

- i) Anic SpA, πρόστιμο 750 000 ECU, ή 1 103 692 500 λίρες Ιταλίας.
- ii) Atochem, πρόστιμο 1 750 000 ECU, ή 11 973 325 γαλλικά φράγκα.
- iii) BASF AG, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 5 362 225 γερμανικά μάρκα.
- iv) DSM NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 6 657 640 ολλανδικά φιορίνια.
- v) Hercules Chemicals NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 120 569 620 βελγικά φράγκα.
- vi) Hoechst AG, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 19 304 010 γερμανικά μάρκα.
- vii) Hüls AG, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 5 898 447,50 γερμανικά μάρκα.
- viii) ICI plc, πρόστιμο 10 000 000 ECU, ή 6 447 970 λίρες στερλίνες.
- ix) Chemische Werke Linz, πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 1 471 590 000 λίρες Ιταλίας.
- x) Montedipe, πρόστιμο 11 000 000 ECU, ή 16 187 490 000 λίρες Ιταλίας.
- xi) Petrofina SA, πρόστιμο 600 000 ECU, ή 26 306 100 βελγικά φράγκα.
- xii) Rhône-Poulenc SA, πρόστιμο 500 000 ECU, ή 3 420 950 γαλλικά φράγκα.

- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 5 803 173 λίρες στερλίνες.
- xiv) Solvay & Cie, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 109 608 750 βελγικά φράγκα.
- xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (που περιλαμβάνει τώρα [την] Saga Petrokjemi), πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 644 797 λίρες στερλίνες.

Άρθρα 4 και 5

[παραλείπονται] »

- 16 Στις 8 Ιουλίου 1986, απεστάλησαν στις επιχειρήσεις τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων με τις διορθώσεις, τα συμπληρώματα και τις διαγραφές που οι ίδιες είχαν ζητήσει.

Η διαδικασία

- 17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 5 Αυγούστου 1986, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, ζητώντας την ακύρωση της Αποφάσεως. Δεκατρείς από τις λοιπές δεκατέσσερις αποδέκτριες της εν λόγω αποφάσεως άσκησαν επίσης προσφυγή με αίτημα την ακύρωσή της (υποθέσεις T-1/89 έως T-4/89, T-6/89 έως T-11/89 και T-13/89 έως T-15/89).
- 18 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη εξ ολοκλήρου ενώπιον του Δικαστηρίου.

- 19 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο διαβίβασε την υπό κρίση υπόθεση, όπως και τις άλλες δεκατρείς, στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ,ΕΟΚ,Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988· ΕΕ 1988 L 319, σ. 1).
- 20 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου όρισε γενικό εισαγγελέα.
- 21 Με έγγραφο της 3ης Μαΐου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου κάλεσε τους διαδίκους να συμμετάσχουν σε άτυπη σύσκεψη προκειμένου να ρυθμιστούν οι οργανωτικές πλευρές της προφορικής διαδικασίας. Η σύσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιουνίου 1990.
- 22 Με έγγραφο της 9ης Ιουλίου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου ζήτησε από τους διαδίκους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με ενδεχόμενη συνεκδίκαση των υποθέσεων T-1/89 έως T-4/89 και T-6/89 έως T-15/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας. Κανένας διάδικος δεν εξέφρασε αντιρρήσεις επ' αυτού.
- 23 Με Διάταξη της 25ης Σεπτεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει λόγω συναφείας τις προαναφερθείσες υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο οποίος εφαρμόζοταν τότε αναλογικώς στην ενόπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988.
- 24 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί των αιτήσεων εμπιστευτικού χειρισμού, τις οποίες είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις T-2/89, T-3/89, T-9/89, T-11/89, T-12/89 και T-13/89 και τις οποίες δέχθηκε εν μέρει.

- 25 Με έγγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου μεταξύ 9ης Οκτωβρίου και 29ης Νοεμβρίου 1990, οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις που τους είχε θέσει το Πρωτοδικείο με τα από 19 Ιουλίου έγγραφα του Γραμματέα.
- 26 Εν όψει των απαντήσεων στις ερωτήσεις αυτές και κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 27 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη από τις 10 έως τις 15 Δεκεμβρίου 1990.
- 28 Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991.

Τα αιτήματα των διαδίκων

- 29 Η εταιρία Solvay ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- 1) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο).
  - 2) επικουρικώς, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθ' όσον της επιβάλλει πρόστιμο ύψους 2 500 000 Ecu.
  - 3) ακόμη επικουρικότερα, να καθορίσει το ύψος του προστίμου σε ένα συμβολικό ποσό ή, τουλάχιστον, να το μειώσει ουσιαστικά και δικαίως.
  - 4) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

- 30 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστούν, *πρώτον*, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας περί παραβίασεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου, καθ' όσον η Επιτροπή παρέλειψε να της κοινοποιήσει έγγραφα στα οποία στήριξε την Απόφαση (1), καθ' όσον ερμήνευσε την απουσία των εμπορικών υπευθύνων της προσφεύγουσας από τις ακροάσεις ως τεκμήριο ενοχής (2), καθ' όσον δεν διατύπωσε, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, όλες τις αιτιάσεις τις οποίες έκρινε, στη συνέχεια, αποδεδειγμένες με την απόφαση (3) και καθ' όσον το οριστικό κείμενο των πρακτικών δεν κοινοποιήθηκε ούτε στα μέλη της Επιτροπής ούτε στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής (4), *δευτέρον*, οι αιτιάσεις που άπτονται της αποδείξεως της παραβίασεως και αφορούν αφενός μεν τις διαπιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά (1), αφετέρου δε την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών (2), καθ' όσον η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε ορθώς την παράβαση (Α') και καθ' όσον δεν εκτίμησε ορθώς το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού (Β')· *τρίτον*, οι αιτιάσεις οι σχετικές με την αιτιολογία της Απόφασεως· *τέταρτον*, οι αιτιάσεις που αφορούν τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, το οποίο υποστηρίζεται ότι είναι δυσανάλογο και προς τη διάρκεια (1) και προς τη σοβαρότητα (2) της φερομένης παραβίασεως.

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου

1. Παράλειψη κοινοποίησεως εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων

- 31 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή δεν της διαβίβασε ορισμένα έγγραφα στα οποία στήριξε την Απόφαση· την περιήγαγε έτσι σε αδυναμία να δώσει εξηγήσεις επί του περιεχομένου τους. Πρόκειται, ειδικότερα,

για τα πρακτικά των συναντήσεων της 10ης Μαρτίου και της 13ης Μαΐου 1982, τα οποία συνέταξε ένα στέλεχος της Hercules (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 15, στοιχείο β'), για ένα έγγραφο της 6ης Σεπτεμβρίου 1977 που φέρεται ότι αποκαλύφθηκε στη Solvay (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 16, πέμπτο εδάφιο), για τα πρακτικά δύο εσωτερικών συσκέψεων της Shell, που διεξήχθησαν στις 5 Ιουλίου και στις 12 Σεπτεμβρίου 1979 (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 29 και 31), για ένα εσωτερικό έγγραφο της Solvay (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 32), για μια υπόμνηση της Solvay προς τα γραφεία πωλήσεων της της 17ης Ιουλίου 1981 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 35), για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI που αναφέρεται στο «πνεύμα ομοψυχίας» (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 46), για ένα έγγραφο της Shell επιγραφόμενο «PP W. Europe-Pricing» και «Market quality report» (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 49), για ένα εσωτερικό σημείωμα που βρέθηκε στην ΑΤΟ με ημερομηνία 28 Σεπτεμβρίου 1983 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 50), για τα πρακτικά της συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982, τα οποία συνέταξε κάποιος στέλεχος της ICI (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 58), για ένα αχρονολόγητο σημείωμα της ICI προπαρασκευαστικό μιας συναντήσεως που προβλεπόταν με τη Shell για τον Μάιο του 1983 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63, δεύτερο εδάφιο) και για ένα έγγραφο εργασίας σχετικό με το πρώτο τρίμηνο του 1983, που αποκαλύφθηκε στη Shell (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63, τρίτο εδάφιο).

- 32 Υποστηρίζει ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων του αμυνομένου επιβάλλει να ενημερώνονται οι επιχειρήσεις οι οποίες υπόκεινται σε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των αιτιάσεων τις οποίες διατυπώνει κατ' αυτών η Επιτροπή, καθώς και επί των εγγράφων στα οποία αυτή στηρίζεται, τουλάχιστον όταν πρόκειται, όπως εν προκειμένω, περί σημαντικών εγγράφων (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 1984, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 25).
- 33 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι αβασίμως η Επιτροπή υποστηρίζει πως τα επίμαχα έγγραφα ετέθησαν στη διάθεση της Solvay κατά τη διαδικασία προσβάσεως στον φάκελο, εφόσον η απλή θέση στη διάθεση των διαδίκων ογκωδών φακέλων δεν τους παρέχει τη δυνατότητα να υποβάλουν λυσιτελώς τις παρατηρήσεις τους, αν δεν γνωρίζουν και τα συμπεράσματα τα οποία έχει την πρόθεση να αντλήσει από τα εν λόγω έγγραφα η Επιτροπή.
- 34 Ισχυρίζεται, τέλος, ότι η διαδικαστική αυτή πλημμέλεια δεν μπορεί να θεραπευθεί κατά την ενόπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, εφόσον έργον αυτού είναι ο έλεγχος της νομιμότητας, ο οποίος πρέπει να άγει στην ακύρωση της αποφάσεως, άπαξ αυτή πάσχει λόγω παραβιάσεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου.

- 35 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα τής προσάπτει την ενδεχόμενη διάσταση μεταξύ της τελικής απόφασης και της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, η οποία, κατ' αυτήν, οφείλεται στο ότι προσετέθησαν στην Απόφαση αναφορές σε έγγραφα, προκειμένου να τελειοποιηθεί η επιχειρηματολογία της Επιτροπής. Κατά τη νομολογία, όμως, του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Rec. 1970, σ. 661, σκέψεις 91 έως 93, και της 29ης Οκτωβρίου 1980, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heinz van Landewyck κατά Επιτροπής, Rec. 1980, σ. 3125, σκέψη 68· Διάταξη της 18ης Ιουνίου 1986, στην υπόθεση 142/84 και 156/84, BAT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1899, σκέψη 14), η απόφαση δεν πρέπει να αποτελεί κατ' ανάγκη πιστό αντίγραφο της εκθέσεως των αιτιάσεων· συγκεκριμένα, η Επιτροπή μπορεί είτε να εγκαταλείπει αιτιάσεις, είτε να διευθετεί και να συμπληρώνει τόσο την πραγματική όσο και τη νομική της επιχειρηματολογία, χωρίς να πλήττει τα δικαιώματα του αμυνομένου. Κατά την Επιτροπή, τα έγγραφα τα οποία εμφανίζονται για πρώτη φορά στην τελική απόφαση αποσκοπούν στη συμπλήρωση ή στην περαιτέρω διευκρίνιση της επιχειρηματολογίας η οποία αναπτύχθηκε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων και στην επιβεβαίωση του περιεχομένου εγγράφων τα οποία είχαν ανακοινωθεί.
- 36 Προσθέτει ότι το σημείωμα της ICI περί « πνεύματος ομοψυχίας », το οποίο η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν της κοινοποιήθηκε, ήταν συνημμένο ως παράρτημα της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων (γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων, παράρτημα 35, στο εξής: γ. αιτ. παράρτ.).
- 37 Εξ άλλου, η Επιτροπή εκθέτει ότι τα λοιπά έγγραφα κατέστησαν όλα προσιτά στις επιχειρήσεις, στο πλαίσιο της διαδικασίας προσβάσεως στον φάκελο τον Ιούνιο του 1984· συμμορφώθηκε έτσι, και με το παραπάνω, προς τις επιταγές τις οποίες διατύπωσε σχετικά το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1984, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, σκέψη 25. Μόνο τα πρακτικά της ICI για μια συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982 δεν κατέστησαν προσιτά, και τούτο εκ παραδρομής. Υποστηρίζει όμως ότι τα πρακτικά αυτά δεν θεμελιώνουν καμμία νέα αιτίαση εις βάρος των επιχειρήσεων, αλλ' απλώς δίνουν στοιχεία για την προέλευση ενός πίνακα, ο οποίος είναι συνημμένος ως παράρτημα της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων (γ. αιτ. παράρτ. 71).
- 38 Τονίζει, τέλος, ότι η μη γνωστοποίηση εγγράφων δεν μπορεί να θίξει την Απόφαση στο σύνολό της, όταν αφορά δευτερεύουσας μόνο σημασίας έγγραφα, όπως συμβαίνει εν προκειμένω (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 30).

- 39 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, εκείνο που έχει σημασία δεν είναι τα έγγραφα αυτά καθαυτά, αλλά τα συμπεράσματα που άντλησε απ' αυτά η Επιτροπή· αν τα έγγραφα αυτά δεν μνημονεύτηκαν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η ενεχόμενη επιχείρηση μπορούσε δικαιολογημένα να θεωρήσει ότι δεν είχαν σημασία για τη διαδικασία. Μη ενημερώνοντας την επιχείρηση για το ότι συγκεκριμένα έγγραφα θα εχρησιμοποιούντο στην απόφασή της, η Επιτροπή την εμπόδισε να εκφράσει έγκαιρα την άποψή της σχετικά με την αποδεικτική ισχύ των εν λόγω εγγράφων. Γι' αυτό, τα έγγραφα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έγκυρα αποδεικτικά μέσα έναντι αυτής (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983, στην υπόθεση 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψη 27· βλ., τελευταία, απόφαση της 3ης Ιουλίου 1991, στην υπόθεση C-62/86, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 21).
- 40 Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο τα έγγραφα που μνημονεύονται στη γενική ή στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων ή στην επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985, ή όσα είναι συνημμένα στις παραπάνω χωρίς να μνημονεύονται ρητά σ' αυτές, μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά μέσα δυνάμει να προβληθούν κατά της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως. Όσον αφορά τα έγγραφα που είναι συνημμένα στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων χωρίς να μνημονεύονται σ' αυτές, μπορούν να ληφθούν υπόψη, στην Απόφαση, κατά της προσφεύγουσας μόνον αν αυτή μπορούσε εulόγως να συναγάγει από τις ανακοινώσεις των αιτιάσεων τα συμπεράσματα που ήθελε να αντλήσει και η Επιτροπή.
- 41 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι, μεταξύ των εγγράφων που μνημονεύει η προσφεύγουσα, μόνο το εσωτερικό σημείωμα της ICI περί του «πνεύματος ομοψυχίας» (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 46) μπορεί να γίνει δεκτό ως αποδεικτικό στοιχείο εις βάρος της προσφεύγουσας, εφόσον γίνεται μνεία του στην αιτιολογική σκέψη 71 της απευθυνθείσας στην προσφεύγουσα γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, της οποίας άλλωστε συνιστά το παράρτημα 35. Τα λοιπά έγγραφα που μνημονεύει η προσφεύγουσα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία δυνάμει να προβληθούν κατά της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως.
- 42 Το αν αυτά τα τελευταία έγγραφα συνιστούν απαραίτητο θεμέλιο των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη, με την Απόφασή της, ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας θα κριθεί μαζί με την έρευνα του βασιμίου αυτών των διαπιστώσεων.

2. Η ερμηνεία της απουσίας των εμπορικών υπευθύνων από τις ακροάσεις ως τεκμηρίου ενοχής

- 43 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι η Επιτροπή παραβίασε τα δικαιώματα του αμυνομένου και για τον λόγο ότι επιμόνως ετόνισε, με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι οι επιχειρήσεις δεν εκπροσωπήθηκαν κατά τις ακροάσεις από τους υπευθύνους της διαχειρίσεως ή τους εμπορικούς αντιπροσώπους οι οποίοι είχαν συμμετάσχει στις επικρινόμενες δραστηριότητες. Μ' αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή αντλεί τεκμήριο ενοχής από τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις επέλεξαν να οργανώσουν την άμυνά τους κατά τις ακροάσεις. Οι επιχειρήσεις, όμως, ήταν ελεύθερες να συμμετάσχουν ή να μη συμμετάσχουν στις ακροάσεις και να επικουρηθούν ή να εκπροσωπηθούν κατ' αυτές από το πρόσωπο της επιλογής τους. Δεν δύναται, επομένως, η Επιτροπή να αντλεί τεκμήριο ενοχής μιας επιχειρήσεως από τον τρόπο κατά τον οποίο αυτή οργάνωσε την άμυνά της. Εξ άλλου, σε κανένα χρονικό σημείο της διοικητικής διαδικασίας η Επιτροπή δεν εδήλωσε στις επιχειρήσεις ότι θα ερμήνευε τη μια ή την άλλη επιλογή τους ως τεκμήριο ενοχής. Η Επιτροπή, θεμελιώνοντας την Απόφαση σ' αυτόν τον ισχυρισμό, χωρίς να τον εκφράζει ρητά και χωρίς να έχει δώσει στη Solvay τη δυνατότητα να αμυνθεί, παραβίασε τα δικαιώματα του αμυνομένου.
- 44 Προσθέτει ότι, εφόσον αυτή η παραβίαση εμφανίστηκε μόνον υπό το φως του υπομνήματος αντικρούσεως, ο ισχυρισμός περί της παραβιάσεως αυτής προβάλλεται παραδεικτικώς.
- 45 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός αυτός είναι απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος. Πρόκειται, κατ' αρχάς, για νέο ισχυρισμό, απαράδεκτο σύμφωνα με το άρθρο 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο επανέλαβε το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί, δηλαδή, να υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός αυτός στηρίζεται σε πραγματικά ή σε νομικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά την έγγραφη διαδικασία, εφόσον ασφαλώς ε γνώριζε ότι δεν είχε εκπροσωπηθεί κατά τις ακροάσεις από τους εμπορικούς της υπευθύνους.
- 46 Ισχυρίζεται ότι, εν πάση περιπτώσει, ο ισχυρισμός αυτός είναι όλως αβάσιμος. Η απουσία των εμπορικών υπευθύνων των επιχειρήσεων δεν συνιστά θεμέλιο της Αποφάσεως, ούτε η Επιτροπή την ερμήνευσε ως « τεκμήριο ενοχής ». Αντιθέτως, στηρίχτηκε σε άφθονες έγγραφες αποδείξεις· με το υπόμνημα αντικρούσεως, διαπίστωσε απλώς ότι οι επιχειρήσεις — οι οποίες, φυσικά, ήταν ελεύθερες να επιλέξουν τον

τρόπο της άμυνάς τους — παρέλειψαν να αμφισβητήσουν αυτές τις έγγραφες αποδείξεις με την προφορική μαρτυρία των προσώπων που είχαν συμμετάσχει στις επίδικες δραστηριότητες.

47 Το Πρωτοδικείο κρίνει παραδεκτό τον ισχυρισμό αυτόν, κατά το μέτρο που, ναι μεν είναι αλήθεια ότι η προσφεύγουσα δεν αγνοούσε ότι οι εμπορικοί της υπεύθυνοι δεν είχαν συμμετάσχει στις ακροάσεις, παραμένει όμως γεγονός ότι η Επιτροπή προέβαλε αυτό το στοιχείο, για πρώτη φορά στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, με το υπόμνημα αντικρούσεώς της.

48 Ως προς την ουσία, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το αληθές νόημα των δηλώσεων τις οποίες έκανε, με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Επιτροπή σχετικά με την απουσία των εμπορικών υπευθύνων της προσφεύγουσας και άλλων επιχειρήσεων από τις ακροάσεις είναι ουσιαστικά ότι οι προσφεύγουσες δεν κατέφυγαν σε προφορικές μαρτυρίες για να αντικρούσουν το περιεχόμενο και τη σημασία των εγγράφων αποδείξεων τις οποίες είχε προβάλει η Επιτροπή. Πρέπει, όμως, να επισημανθεί ότι και η Απόφαση έλαβε υπόψη το γεγονός αυτό, εφόσον αναφέρει, στην αιτιολογική σκέψη 70, πρώτο εδάφιο, ότι, « ενώ πρότειναν διάφορες εναλλακτικές ερμηνείες σχετικά με τη φύση και το σκοπό των συναντήσεων, οι επιχειρήσεις δεν παρουσίασαν γραπτά στοιχεία ή προφορικές μαρτυρίες που θα [γεννούσαν] αμφιβολίες όσον αφορά την ακρίβεια των εγγράφων της ICI ». Κατά συνέπεια, πρέπει να τονιστεί ότι το υπόμνημα αντικρούσεως της Επιτροπής αποσαφήνισε απλώς την αιτιολογία της Αποφάσεως.

49 Περαιτέρω, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά τη συνεδρίαση της 24ης Οκτωβρίου 1984, ο σύμβουλος επί των ακροάσεων είχε καλέσει την προσφεύγουσα να οργανώσει την άμυνά της έτσι, ώστε να μπορέσει να καταφύγει σε τέτοιες μαρτυρίες κατά την ακρόαση.

50 Η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί.

3. *Νέες αιτιάσεις*

- 51 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, μετέβαλε απόψεις όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό της παραβάσεως και εθεώρησε τελικά ότι πρόκειται για ζήτημα άνευ σημασίας. Κατά την προσφεύγουσα, διαφορετικό αντικείμενο έχει η απόδειξη στην περίπτωση της συμφωνίας και διαφορετικό στην περίπτωση της εναρμονισμένης πρακτικής.
- 52 Επισημαίνει ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή επικαλέστηκε, κυρίως μεν την ύπαρξη συμφωνιών, επικουρικά δε την ύπαρξη εναρμονισμένων πρακτικών. Το αντικείμενο αυτών των συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών είχε, κατά την Επιτροπή, τρία σκέλη: τον από κοινού καθορισμό και την εφαρμογή τιμών πωλήσεως, τον καθορισμό και την εφαρμογή ποσοτώσεων, κατάχρηση του συστήματος ανταλλαγής δεδομένων Fides προς τον σκοπό της ανταλλαγής πληροφοριών. Κατά την προπαρασκευαστική των ακροάσεων συνεδρίαση, η Επιτροπή μετέβαλε τη θέση της, εξηγώντας ότι δεν ήθελε να πει ότι οι συμφωνηθείσες τιμές-στόχοι είχαν όντως εφαρμοστεί στην αγορά, αλλ' ότι ερμήνευε ως εναρμονισμένη πρακτική το γεγονός ότι οι ενεχόμενες επιχειρήσεις απηύθυναν στα γραφεία πωλήσεών τους παράλληλες οδηγίες καθορισμού τιμών. Με την επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985, η Επιτροπή υιοστήριζε ότι «η ακριβής μορφή την οποία προσλαμβάνει η επικρινόμενη συμπαιγνία δευτερεύουσα μόνο σημασία έχει· οι παραγωγοί συμμετέσχαν σε αθέμιτη σύμπραξη, τα στοιχεία της οποίας εμπίλτουν ταυτόχρονα στη σύμπραξη και στην εναρμονισμένη πρακτική». Η προσφεύγουσα περίμενε ότι αυτή ήταν η θέση που θα περιλαμβανόταν και στην επίδικη απόφαση. Ωστόσο, με τις παρατηρήσεις τις οποίες κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή έκανε ένα βήμα παραπέρα, στηριζόμενη πλέον σε μια εσφαλμένη ανάλυση της νομολογίας, για να συναγάγει, κατ' ουσίαν, απ' αυτήν ότι η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής συγχέεται με την έννοια της διαβουλεύσεως ή της πραγματοποίησεως επαφής της συνισταμένης, π.χ., στην ανταλλαγή πληροφοριών.
- 53 Η Επιτροπή αποκρούει τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας ότι αυτή ταλαντεύτηκε όσον αφορά τις αιτιάσεις που διατύπωσε εις βάρος των μελών της συμπράξεως.
- 54 Υποστηρίζει ότι, ήδη από το στάδιο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, είχε πει ότι οι παραγωγοί επιδίωκαν να ελέγξουν την αγορά και ότι η κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού είχε αντικατασταθεί από μια συνεχή και θεσμοποιημένη συνεργασία σε

υψηλό επίπεδο. Είχε επικαλεστεί δηλαδή την ύπαρξη συνολικής συμφωνίας, εντός της οποίας ετέθησαν σε εφαρμογή πολλαπλές συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες είχαν σκοπό αντιβαίνοντα προς τον ανταγωνισμό και στις οποίες τα μέλη της συμπράξεως μπορεί να συμμετέσχαν κατά διαφορετικούς τρόπους και με μεγαλύτερη ή με μικρότερη σπουδή. Τη θέση αυτή επανέλαβε η Επιτροπή καθ' όλη τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και σ' αυτήν θεμελίωσε την Απόφαση. Την ίδια αυτή θέση υποστηρίζει η Επιτροπή και ενώπιον του Πρωτοδικείου, εξηγώντας ότι υπήρχε μια κεντρική συμφωνία, η οποία αφορούσε ένα σύστημα τακτικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων, κατά τις οποίες συνεζητούντο οι τιμές και οι ποσοστάσεις, και ότι η κεντρική αυτή συμφωνία συμπληρωνόταν από ειδικότερες δράσεις, στις οποίες είχε συμμετάσχει η προσφεύγουσα. Επομένως και εν πάση περιπτώσει, δεν υπήρξε καμμία παραβίαση των δικαιωμάτων του αμυνομένου.

55 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα παραδέχτηκε με το υπόμνημα απαντήσεως (παράγραφος 22) ότι η Επιτροπή είχε επαναλάβει με την Απόφαση τη θέση την οποία είχε αναπτύξει και με την επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985. Εξ αυτού συμπεραίνει ότι δεν μπορεί, εν προκειμένω, να γίνει λόγος περί νέας αιτιάσεως. Πράγματι, σκοπός της επιστολής της 29ης Μαρτίου 1985 ήταν η συμπλήρωση της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό της παραβάσεως, όπως προκύπτει από το ακόλουθο χωρίο:

« Με την από 28 Νοεμβρίου 1984 επιστολή τους, οι σύμβουλοι ορισμένων από τους ενεχομένους παραγωγούς πολυπροπυλενίου υποστήριξαν ότι η Επιτροπή, με τις αιτιάσεις της, δεν είχε εκθέσει σαφώς κατά ποιας νομικής καταστάσεως έπρεπε να στρέψουν την άμυνά τους οι παραγωγοί· αυτή δε η ασάφεια είχε επιδεινωθεί από το γεγονός ότι η Επιτροπή μετέβαλε την άποψή της κατά την ακρόαση. Μ' αυτόν τον τρόπο, — λένε — έπληξε σοβαρά τα δικαιώματα του αμυνομένου. Δεν μπορώ να δεχθώ το επιχείρημα αυτό. Οι αιτιάσεις εκθέτουν στο ακέραιο τα πραγματικά περιστατικά· εκθέτουν τα νομικά ζητήματα συνοπτικά, πλην σαφώς (...) Πάντως, για να άρω κάθε αμφιβολία που ενδεχομένως εξακολουθεί να υφίσταται και έστω και αν έτσι επαναλαμβάνω τα ήδη λεχθέντα, σας υποβάλλω παρακάτω ορισμένα θέματα προς σκέψη » (ακολουθούν οκτώ σελίδες με επεξηγήσεις, δύο από τις οποίες είναι αφιερωμένες στον νομικό χαρακτηρισμό),

και η επιστολή αυτή τελειώνει ως εξής:

« Έχετε την ευχέρεια να υποβάλετε τις έγγραφες παρατηρήσεις σας επί των ζητημάτων που τίγονται με την παρούσα επιστολή εντός έξι εβδομάδων από της παραλαβής. Προβλέπεται η διενέργεια συμπληρωματικής ακροάσεως στο εγγύς μέλλον, για χάρη

των τριών επιχειρήσεων οι οποίες δεν μπόρεσαν να παρουσιάσουν την υπόθεσή τους τον Νοέμβριο· αν επιθυμείτε να παραστείτε σ' αυτήν, θα έχετε έτσι την ευκαιρία να αναπτύξετε τις γραπτές σας παρατηρήσεις όχι μόνον επί των ζητημάτων αυτών, αλλά και επί της επιστολής την οποία σας αποστέλλω χωριστά αυθημερόν και η οποία πραγματεύεται ορισμένα άλλα νομικά ζητήματα.»

- 56 Επομένως, δεν μπορεί να γίνεται λόγος για νέα αιτίαση και για παραβίαση των δικαιωμάτων του αμυνομένου.
- 57 Πρέπει, εξ άλλου, να τονιστεί ότι, και αν ακόμη θεωρηθεί αποδεδειγμένο το γεγονός ότι η Επιτροπή διατύπωσε, με τα υπομνήματα που κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, θέσεις που βαίνουν πέραν του περιεχομένου της Αποφάσεως, το γεγονός αυτό δεν ασκεί επιρροή, εφόσον εκείνο που ενδιαφέρει εν προκειμένω είναι ο έλεγχος της νομιμότητας της Αποφάσεως, ο οποίος και αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής.
- 58 Κατά συνέπεια, η αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

4. *Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων*

- 59 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα άρθρα 1 και 9, παράγραφος 4, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19 του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμού 99/63), και το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 υποχρεώνουν την Επιτροπή να προβαίνει σε ακρόαση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, έτσι, ώστε να τους παρέχει τη δυνατότητα να καταστήσουν γνωστή την άποψή τους και να καταχωρείται η ουσία των δηλώσεων κάθε προσώπου που καταθέτει σε πρακτικά, τα οποία στη συνέχεια υποβάλλονται στην έγκρισή του. Έτσι, εφόσον τα μέλη της Επιτροπής και τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής δεν παρίστανται στις ακροάσεις, μπορούν να λάβουν γνώση της επιχειρηματολογίας των επιχειρήσεων μόνο μέσω των πρακτικών. Πρέπει, επομένως, για να μπορέσουν να αποφανθούν μετά λόγου γνώσεως, να διαθέτουν τα πρακτικά των ακροάσεων προσηκόντως εγκεκριμένα. Αυτό όμως δεν συνέβη εν προκειμένω, εφόσον τα οριστικά πρακτικά απεστάλησαν στην προσφεύγουσα μόλις στις 8 Ιουλίου 1986, ήτοι πάνω από δύο μήνες μετά την έκδοση της Αποφάσεως.

- 60 Κατά την προσφεύγουσα, η πλημμέλεια αυτή πλήττει τη νομιμότητα της Αποφάσεως, εφόσον τίποτε δεν αποκλείει να ήταν αυτή διαφορετική αν τα μέλη των δύο προαναφερθέντων οργάνων είχαν στην κατοχή τους πρακτικά των ακροάσεων, στα οποία θα είχαν ληφθεί υπόψη οι πολυάριθμες διορθώσεις τις οποίες επέφερε η Solvay στο προσωρινό κείμενο αυτών των πρακτικών σχετικά με την παρέμβασή της κατά την ακρόαση.
- 61 Η Επιτροπή απαντά ότι το άρθρο 9, παράγραφος 4, του κανονισμού 99/63 δεν διευκρινίζει εντός ποιας προθεσμίας πρέπει να γίνεται η έγκριση των πρακτικών από τις επιχειρήσεις, ούτε σε ποια όργανα πρέπει να υποβάλλονται το σχέδιο πρακτικών και τα εγκεκριμένα πρακτικά.
- 62 Προσθέτει ότι οι τροποποιήσεις του σχεδίου πρακτικών τις οποίες ζήτησε η προσφεύγουσα ήταν επουσιώδεις, ότι η Απόφαση δεν θα ήταν διαφορετική αν είχε δοθεί στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής και στα μέλη της Επιτροπής το οριστικό κείμενο των πρακτικών και ότι, επομένως, και αν ακόμη υπήρξε διαδικαστική πλημμέλεια, παρέλκει η εξέτασή της (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1980, στην υπόθεση 30/78, Distillers Company κατά Επιτροπής, Rec. 1980, σ. 2229, σκέψη 26).
- 63 Όσον αφορά τη συμβουλευτική επιτροπή, η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα μέλη της διέθεταν, πράγματι, απλώς το σχέδιο πρακτικών, αλλ' ότι τα κράτη μέλη εκπροσωπήθηκαν στις ακροάσεις, πλην της Ελλάδος και του Λουξεμβούργου, που δεν συμμετείχαν στη δεύτερη σειρά ακροάσεων. Για τις αρχές των κρατών μελών, τα πρακτικά επέιχαν δηλαδή απλώς θέση βοηθήματος. Σχετικώς, δεν έχει καμμία σημασία το αν ο υπάλληλος που παρέστη κατά τις ακροάσεις ήταν άλλος από το μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής.
- 64 Τα μέλη της Επιτροπής, από την άλλη πλευρά, διέθεταν όχι μόνο το σχέδιο πρακτικών, αλλά και τις παρατηρήσεις που είχαν κάνει επί του σχεδίου αυτού οι επιχειρήσεις.

- 65 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ή μη οριστική μορφή των πρακτικών της ακροάσεως που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή και στην Επιτροπή μπορεί να συνιστά πλημμέλεια της διοικητικής διαδικασίας δυνάμενη να πλήξει τη νομιμότητα της αποφάσεως στην οποία καταλήγει, μόνον αν το εν λόγω κείμενο έχει συνταχθεί κατά τρόπον εμβάλλοντα τους αποδέκτες του σε ουσιώδη πλάνη (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 44/69, Buchler κατά Επιτροπής, Rec. 1970, σ. 733, σκέψη 17).
- 66 Όσον αφορά τα πρακτικά που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή, μαζί με το σχέδιο πρακτικών, έλαβε και τις παρατηρήσεις που είχαν διατυπώσει επ' αυτού οι επιχειρήσεις· πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί ότι τα μέλη της Επιτροπής έλαβαν γνώση όλων των στοιχείων που ασκούσαν επιρροή πριν εκδώσουν την Απόφαση.
- 67 Όσον αφορά το σχέδιο πρακτικών που διαβιβάστηκε στη συμβουλευτική επιτροπή, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα δεν εξήγησε γιατί το σχέδιο αυτό δεν αντανάκλουσε τα διαμειφθέντα στις ακροάσεις κατά τρόπο πιστό και ακριβή, αλλά περιορίστηκε στο να παραπέμψει συλλήβδην στις διορθώσεις τις οποίες είχε απευθύνει στην Επιτροπή. Δεν απέδειξε, επομένως, ότι το εν λόγω κείμενο ήταν συντεταγμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εμβάλλει τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής σε ουσιώδη πλάνη.
- 68 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως

- 69 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 80, πρώτο εδάφιο), από το 1977, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου που εφοδίαζαν την ΕΟΚ μετείχαν σε σύνολο σχεδίων, μηχανισμών και μέτρων που αποφασίζονταν στα πλαίσια ενός συστήματος τακτικών συναντήσεων και συνεχών επαφών. Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 80, δεύτερο εδάφιο) ότι, σύμφωνα με το συνολικό σχέδιο των παραγωγών, διοργανώνονταν συναντήσεις με σκοπό την επίτευξη ρητής συμφωνίας σχετικά με επί μέρους θέματα.

70 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο πρέπει, κατ' αρχάς, να εξετάσει κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν τη συνεδρίαση μιας επαγγελματικής ενώσεως πελατών, της European Association for Textile Polyolefins (στο εξής: EATP), της 22ας Νοεμβρίου 1977 (Α'), το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων παραγωγών πολυπροπυλενίου (Β'), τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών (Γ'), τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της υλοποίησης των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών (Δ') και τον καθορισμό ποσοτήτων-στόχων και ποσοστώσεων (Ε')· προς τούτο θα εκθέτει την προσβαλλόμενη πράξη (α') και τα επιχειρήματα των διαδίκων (β') πριν προβεί στην εκτίμησή τους (γ')· στη συνέχεια, πρέπει να ελεγχθεί η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών.

1. Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά

Α' — Η συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

71 Με την Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 17, τέταρτο εδάφιο, 78, τρίτο εδάφιο, και 104, δεύτερο εδάφιο) καταλογίζεται στην προσφεύγουσα ότι η ίδια, όπως άλλωστε και η Hercules, η Hoechst, η ICI, η Linz, η Rhône-Poulenc και η Saga, δήλωσε ότι θα υποστήριζε την πρωτοβουλία της Monte, η οποία ανήγγειλε, με άρθρο που δημοσιεύθηκε στις 18 Νοεμβρίου 1977 στον εξειδικευμένο Τύπο (*European Chemical News*, στο εξής: ECN), την πρόθεσή της να αυξήσει από 1ης Δεκεμβρίου την τιμή της raffia σε 1,30 γερμανικά μάρκα ανά χιλιόγραμμα (DM/kg). Κατά τη συνεδρίαση της EATP που πραγματοποιήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 1977, έγιναν σχετικώς διάφορες δηλώσεις, που προκύπτουν από τα πρακτικά, περί του ότι η τιμή του 1,30 DM/kg, την οποία καθόρισε η Monte, είχε υιοθετηθεί από τους άλλους παραγωγούς ως «στόχος» για ολόκληρο τον κλάδο.

72 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 16, πρώτο και δεύτερο εδάφιο), αυτή η δήλωση υποστηρίξεως εντασσόταν στο πλαίσιο των συνομιλιών που είχαν αρχίσει μεταξύ των παραγωγών προς αποφυγή σημαντικής πτώσεως των τιμών του πολυπροπυλενίου και των εντεύθεν ζημιών· κατά τις συνομιλίες αυτές, οι κυριότεροι παραγωγοί, ήτοι οι Monte, Hoechst, ICI και Shell, προώθησαν την πρωτοβουλία μιας «συμφωνίας κατωτάτων τιμών», η οποία θα άρχιζε να ισχύει από την 1η Αυγούστου 1977 και της οποίας οι λεπτομέρειες γνωστοποιήθηκαν στους λοιπούς παραγωγούς και ιδίως στη Hercules.

- 73· Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 16, πέμπτο και έκτο εδάφιο) αναφέρεται, εξ άλλου, ότι η ICI και η Shell αναγνωρίζουν ότι είχαν επαφές με άλλους παραγωγούς για να μελετήσουν μέσα συγκρατήσεως της πτώσεως των τιμών. Ωστόσο, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, αν εξαιρεθούν οι «τέσσερις μεγάλοι» (Hoechst, ICI, Monte και Shell), η Hercules και η Solvay, δεν κατέστη δυνατό να προσδιοριστεί η ταυτότητα των παραγωγών που συμμετείχαν τότε στις συνομιλίες, ούτε να συγκεντρωθούν λεπτομερή στοιχεία όσον αφορά τη λειτουργία της « συμφωνίας κατωτάτων τιμών ».
- 74 Με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 17, πρώτο εδάφιο) βεβαιώνεται επίσης ότι, κατά την εποχή περίπου κατά την οποία η Monte ανήγγειλε την πρόθεσή της να αυξήσει τις τιμές της, άρχισε να λειτουργεί το σύστημα των τακτικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι η ICI παραδέχεται πως οι παραγωγοί διατηρούσαν ήδη στο παρελθόν επαφές, πιθανότατα τηλεφωνικές, οσάκις παρίστατο σχετική ανάγκη.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 75 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ουδέποτε συμμετέσχε στη συμφωνία επί των κατωτάτων τιμών, ούτε την υποστήριξε καθ' οιονδήποτε τρόπο, όπως της προσάπτει η Επιτροπή με την επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985. Επισημαίνει ότι, αν έγινε μια τέτοια απόπειρα, με πρωτοβουλία των «τεσσάρων μεγάλων», έγινε με τον σκοπό να μειωθούν, για τους ήδη υπάρχοντες παραγωγούς, οι συνέπειες της εισόδου στην αγορά νέων παραγωγών, όπως της Solvay. Στην πραγματικότητα, η προσφεύγουσα δεν είχε κανένα συμφέρον να ακολουθήσει μια ανατίμηση, εφόσον μοναδικός της σκοπός τότε ήταν να κορέσει το παραγωγικό της δυναμικό.
- 76 Εκθέτει ότι οι ισχυρισμοί αυτοί δεν αναιρούνται από τις δηλώσεις στις οποίες προέβη, στις 22 Νοεμβρίου 1977, ο εκπρόσωπός της στη συνεδρίαση της ΕΑΤΡ, ενόσωσεως καταναλωτών. Όταν έγινε λόγος για το πρόβλημα των τιμών του πολυπροπυλενίου, αυτός παραπονέθηκε για τη ραγδαία πτώση των τιμών, η οποία, κατά τη γνώμη του, ήταν εξ ίσου δυσμενής για τους παραγωγούς όσο και για τους καταναλωτές. Ούτε τα πρακτικά της συνεδριάσεως αυτής ούτε κανένα άλλο έγγραφο αποδεικνύουν τη συμμετοχή της Solvay σε οποιαδήποτε πρωτοβουλία καθορισμού τιμών αποσκοπούσα στον καθορισμό των τιμών στο 1,30 DM/kg για την 1η Δεκεμβρίου 1977. Η παρέμβαση του εκπροσώπου της Solvay εντάσσεται κάλλιστα στο πλαίσιο της πολιτικής « μπλόφας »

και « διπλού παιχνιδιού », την οποία ακολουθούσε κατά τις συνεδριάσεις η προσφεύγουσα, η οποία είχε συμφέρον να ανεβάσουν οι άλλοι παραγωγοί τις τιμές τους, για να μπορέσει αυτή να εισδύσει ταχύτερα στην αγορά.

- 77 Η προσφεύγουσα επισημαίνει, με το υπόμνημα απαντήσεως, τον διαταγμό τον οποίον εκφράζει με το υπόμνημα αντικρούσεως η Επιτροπή, όπου αναφέρεται ότι « ενδέχεται » οι άλλοι παραγωγοί (μεταξύ των οποίων και η Solvay) να προσχώρησαν σ' αυτή τη συμφωνία.
- 78 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, απαντά ότι η σύμπραξη είχε ως σκοπό να διοχετεύσει, μέσω διαβουλεύσεων, την είσοδο στην αγορά νέων παραγωγών συμφιλώνοντας τα συμφέροντά τους με τα συμφέροντα των ήδη δρώντων παραγωγών (οι μεν επιθυμούσαν να αποκτήσουν ένα μερίδιο στην αγορά, οι δε ήθελαν να διατηρήσουν εκείνο που κατείχαν), σε μια συγκυρία όπου οι τιμές ήσαν σαφώς κάτω του « break-even point » (σημείο ισοσκελισμού εσόδων-εξόδων), όπως προκύπτει από τις δηλώσεις που έκανε η προσφεύγουσα κατά τη συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977, ήτοι ενώπιον των πελατών της.
- 79 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι δηλώσεις αυτές πρέπει να ιδωθούν υπό το πρίσμα της κεντρικής συμφωνίας για τις κατώτατες τιμές, η οποία συνήφθη στα μέσα του 1977 μεταξύ των τεσσάρων κυριότερων παραγωγών: της Monte, της Hoechst, της ICI και της Shell (γ. αιτ. παράρτ. 2). Κατόπιν της συμφωνίας αυτής, τέθηκε σε εφαρμογή μια πρωτοβουλία τον Νοέμβριο του 1977 και προσεχώρησαν σ' αυτήν άλλοι πέντε τουλάχιστον παραγωγοί (η Rhône-Poulenc, η Hercules, η Linz, η Saga και η Solvay) δηλώνοντας την υποστήριξή τους για την πρωτοβουλία αυτή κατά τη συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977 (γ. αιτ. παράρτ. 6). Δεν κατέστη πάντως δυνατόν να αποδειχθεί αν οι επιχειρήσεις αυτές έγιναν συμβαλλόμενα μέρη της κεντρικής συμφωνίας ή αν ενήργησαν απλώς στο πλαίσιο εναρμονισμένης πρακτικής. Σε μια συνάντηση της 30ής Αυγούστου 1977, συζητήθηκαν οι τιμές μεταξύ της Shell και της Solvay.

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 80 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, προκαταρκτικώς, ότι η Επιτροπή δεν διαθέτει καμμία άμεση απόδειξη περί της υπάρξεως επαφών μεταξύ της Solvay και άλλων παραγωγών πριν από τη συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977, εφόσον δεν μπορεί να επικαλεστεί εις βάρος της προσφεύγουσας τα πρακτικά, με ημερομηνία 6 Σεπτεμβρίου

1977, της συναντήσεως που έγινε στις 30 Αυγούστου 1977 μεταξύ της Shell και της Solvay, διότι το έγγραφο αυτό δεν κοινοποιήθηκε προσηκόντως στην προσφεύγουσα. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστούν μόνο οι δηλώσεις της προσφεύγουσας κατά την εν λόγω συνεδρίαση της EATP, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι επαφές αυτές.

- 81 Πρέπει να σημειωθεί σχετικά ότι οι δηλώσεις στις οποίες προέβη η προσφεύγουσα κατά τη συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977 (γ. αιτ. παράρτ. 6) συνιστούν αφενός μεν την έκφραση συνολικής υποστηρίξεως προς την πολιτική ανατιμήσεων την οποία εγκαινίασε η Monte, αφετέρου δε συγκεκριμένη ένδειξη, απευθυνόμενη στους ανταγωνιστές της, περί της συμπεριφοράς την οποία ήταν αποφασισμένη να ακολουθήσει στην αγορά. Συγκεκριμένα, σχετικά με τις δηλώσεις αυτές, αναφέρονται στα πρακτικά τα εξής:

« On the subject of sale price, Solvay associates itself with the opinion expressed by the other producers (...) Solvay will fall into line with the prices already quoted by the main producers. The level of these prices still does not seem at all sufficient to ensure a normal profitability for the PP manufacturers. »

[« Όσον αφορά την τιμή πώλησεως, η Solvay συντάσσεται με τη γνώμη που εξέφρασαν οι άλλοι παραγωγοί (...) Η Solvay θα ευθυγραμμιστεί με τις τιμές τις οποίες έχουν ήδη εφαρμόσει οι κυριότεροι παραγωγοί. Το επίπεδο αυτών των τιμών εξακολουθεί να φαίνεται εντελώς ανεπαρκές για να εξασφαλίσει κάποια φυσιολογικά περιθώρια κέρδους στους παρασκευαστές πολυπροπυλενίου. »]

Τις διαπιστώσεις αυτές επιρρωννύουν τα πρακτικά στις επομένης συνεδριάσεως της EATP, της 26ης Μαΐου 1978 (γ. αιτ. παράρτ. 7), όπου καταχωρούνται οι εκτιμήσεις τις οποίες εξέφρασαν οι διάφοροι παραγωγοί σχετικά με τα αποτελέσματα που είχαν επιτευχθεί στην αγορά μετά τη συνεδρίαση της 22ας Νοεμβρίου 1977· η προσφεύγουσα, ειδικότερα, δήλωσε τα εξής:

« Re-reading the Minutes of the last meeting which was held in Paris on 22nd November, 1977, everyone knew that the polypropylene price situation in Europe was absolutely catastrophic. Today, six months later, we can confirm that the situation has improved slightly, even if the price levels have not reached the desired level. »

(« Όποιος ξαναδιάβαζε τα πρακτικά της τελευταίας συνεδριάσεως που διεξήχθη στο Παρίσι στις 22 Νοεμβρίου 1977, καταλάβαινε ότι η κατάσταση των τιμών του πολυπροπυλενίου στην Ευρώπη ήταν εντελώς ολέθρια. Σήμερα, έξι μήνες αργότερα, μπορούμε να επιβεβαιώσουμε ότι η κατάσταση έχει σημειώσει ελαφρά βελτίωση, έστω και αν οι τιμές δεν έχουν φθάσει στο επιθυμητό επίπεδο. »)

- 82 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα εξέφρασε, παρουσία των ανταγωνιστών της, τη συνολική της υποστήριξη προς την πολιτική ανατιμήσεων την οποία εγκαινίασε η Monte (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 17, τέταρτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, και 78, τρίτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος) και ότι τους έδωσε συγκεκριμένη ένδειξη για τη συμπεριφορά την οποία ήταν αποφασισμένη να ακολουθήσει στην αγορά.

Β' — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

- 83 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 18, πρώτο εδάφιο), κατά το 1978 πραγματοποιήθηκαν τουλάχιστον έξι συναντήσεις μεταξύ ανωτέρων διευθυντικών στελεχών, υπευθύνων για τη διεύθυνση του κλάδου του πολυπροπυλενίου ορισμένων παραγωγών (« διευθυντών »). Στο σύστημα αυτό προστέθηκε σύντομα και μια άλλη βαθμίδα συναντήσεων, λιγότερο υψηλού επιπέδου, στην οποία συμμετείχαν στελέχη ειδικευμένα στο marketing (« εμπειρογνώμονες », γίνεται εδώ παραπομπή στην απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, γ. αιτ. παράρτ. 8). Η Απόφαση καταλογίζει στην προσφεύγουσα ότι συμμετείχε τακτικά στις συναντήσεις αυτές μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1983 τουλάχιστον (αιτιολογική σκέψη 105, τέταρτο εδάφιο).

- 84 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 21) αναφέρεται ότι σκοπός των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου ήταν ιδίως ο καθορισμός επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, καθώς και ο έλεγχος της τηρήσεως αυτών από τους παραγωγούς.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 85 Η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι συμμετείχε στις συναντήσεις « διεθυντών » και « εμπειρογνομόνων » αρκετά τακτικά· υποστηρίζει όμως ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να συναγάγει απ' αυτό ότι η Solvay συνήψε συμφωνίες αντιβαίνουσες προς τον ανταγωνισμό. Επικαλείται σχετικώς δύο επιχειρήματα, τα οποία αφορούν αφενός μεν τη φύση της συμμετοχής της στις συναντήσεις, αφετέρου δε τα διστάμενα συμφέροντα των διαφόρων παραγωγών, τα οποία ματαίωσαν οποιαδήποτε συμφωνία επί των τιμών ή των ποσοστώσεων.
- 86 Τονίζει, ειδικότερα, ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να συναγάγει ότι οι συμμετέχοντες στις συναντήσεις είχαν βούληση αυτοδεσμεύσεως από το γεγονός και μόνον ότι εξέφρασαν τη συμφωνία τους, χωρίς να εξετάσει τα συμφέροντα την ιδιαίτερη θέση καθεμιάς από τις επιχειρήσεις. Στην πραγματικότητα, η Solvay συμμετείχε στις συναντήσεις όχι για να συναποδεχθεί την οποιαδήποτε υποχρέωση, αλλ' απλώς για να συλλέγει τεχνικές και εμπορικές πληροφορίες, τις οποίες ως νεοεισελθούσα στην αγορά δεν διέθετε και οι οποίες ήσαν αναγκαίες για τη μελλοντική της ανάπτυξη. Για να μπορεί να συνεχίσει να συμμετέχει στις συναντήσεις χωρίς να δεσμεύεται, η Solvay έπαιζε « διπλό παιχνίδι » και έδινε στις άλλες επιχειρήσεις ανακριβείς πληροφορίες.
- 87 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η συμπεριφορά της στην αγορά δεν ήταν σύμφωνη προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων, όπως επανειλημμένα διαπίστωσαν οι ανταγωνιστές της κατά τις συναντήσεις, και ειδικότερα κατά τη συνάντηση της 15ης Ιουνίου 1981, στην οποία αυτή δεν συμμετέσχε (γ. αιτ. παράρτ. 64). Γι' αυτό, όταν, το 1982, η Solvay κατάφερε να κορέσει το παραγωγικό της δυναμικό, οι πληροφορίες τής ήσαν πλέον άχρηστες και πρότεινε, κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), να θεθεί τέρμα στις συναντήσεις παραγωγών.
- 88 Εκθέτει, εξ άλλου, ότι η ανυπαρξία δεσμεύσεως προκύπτει από τη σοβαρή διάσταση συμφερόντων που υπήρχε μεταξύ των παραγωγών. Οι νεοεισερχόμενοι είχαν ως στόχο να κορέσουν γρήγορα το παραγωγικό τους δυναμικό ασκώντας μια επιθετική τιμολογιακή πολιτική, ενώ οι προϋπάρχοντες παραγωγοί επιθυμούσαν να διατηρήσουν το μερίδιό τους στην αγορά. Αυτή η διάσταση συμφερόντων κατέστησε αδύνατη τη σύναψη μιας αληθινής συμφωνίας μεταξύ όλων των παραγωγών. Δεν αποκλείει πάντως το ενδεχόμενο να αποπειράθησαν οι « τέσσερις μεγάλοι » να συνάψουν συμφωνία με σκοπό τη διατήρηση του μεριδίου τους στην αγορά.

- 89 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, τονίζει ότι, όταν η ύπαρξη συμπράξεως θεμελιώνεται σε ένα σύνολο αποδείξεων, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, το επιχείρημα ότι ο τάδε ή ο δείνα συμμετέχων στη σύμπραξη δεν είχε την πρόθεση να αυτοδεσμευτεί δεν είναι ικανό να ανατρέψει τις αποδείξεις περί υπάρξεως της συμπράξεως.
- 90 Επισημαίνει επίσης ότι δεν πρέπει να συγχέεται ο σκοπός της συνολικής συμφωνίας, που ήταν να περιοριστεί ο ανταγωνισμός, με την πρόθεση αυτής ή εκείνης της επιχειρήσεως κατά τη μια ή την άλλη συνάντηση. Αυτή η πρόθεση δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη για να προσδιοριστεί η συμμετοχή της επιχειρήσεως στη συνολική συμφωνία, διότι η συμμετοχή αυτή υλοποιήθηκε διά της παρουσίας στις συναντήσεις κατά τις οποίες καθορίζονταν οι τιμές-στόχοι και οι ποσοστώσεις-στόχοι. Έτσι, η ατομική περίπτωση της κάθε επιχειρήσεως δεν μπορεί να αποσπάται από τη γενικότερη αλληλουχία, εφόσον η σύμπραξη στον κλάδο του πολυπροπυλενίου αποτελούσε ένα όλον, στο οποίο οι επιχειρήσεις συμμετέσχαν, η καθεμιά καθ' όσον την αφορούσε, με συγκεκριμένο τρόπο ανάλογα με την κατάσταση της και τα συμφέροντά της.
- 91 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι συζητήσεις αφορώσες τις βασικές παραμέτρους του ανταγωνισμού, όπως το επίπεδο που θα έφτανε η τιμή πώλησεως ή η κατανομή ποσοστώσεων πώλησεως, δεν έχουν καμμία σχέση με συζητήσεις που επιτρέπουν σε μια νεοεισερχόμενη στην αγορά επιχείρηση να εξοικειωθεί με τη λειτουργία μιας αγοράς την οποία δεν γνωρίζει ακόμη καλά. Αν, τον Μάιο του 1982, η Solvay πρότεινε (γ. αιτ. παράρτ. 24) να εγκαταλειφθεί το σύστημα συναντήσεων, το έπραξε όχι γιατί δεν είχε πλέον ανάγκη να συλλέγει πληροφορίες, αλλά διότι θεωρούσε ότι η τιμολογιακή σύμπραξη είχε χάσει τον λόγο υπάρξεώς της, λόγω αποκαταστάσεως του επιπέδου των τιμών, η οποία προέκυψε από την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ προσφορών και ζητήσεως. Η Επιτροπή παρατηρεί, άλλωστε, ότι οι άλλοι παραγωγοί δεν συμμερίστηκαν την άποψή της και ότι όλοι, περιλαμβανομένης και της προσφεύγουσας, συμφώνησαν να επωφεληθούν αυτής της καταστάσεως για να προβούν σε νέα ανατίμηση.
- 92 Υπενθυμίζει ότι ο σκοπός των συναντήσεων ήταν να συμφιλιωθούν τα διστάμενα συμφέροντα των παραγωγών. Πράγματι, οι συμμετέχοντες στη σύμπραξη είναι όλοι ανταγωνιστές μεταξύ τους, οι οποίοι, σε μια δεδομένη στιγμή, εθεώρησαν πως είχαν συμφέρον να συμμετάσχουν στη σύμπραξη. Αυτό ουδόλως αποκλείει, από καιρού εις

καιρόν, ο ένας ή ο άλλος να διατήρησε « ενδόμυχες επιφυλάξεις » ή να έπαιξε « διπλό παιχνίδι », χωρίς όμως ποτέ να το εκφράσει. Αντιθέτως, η κοινή λογική υπαγορεύει στην Επιτροπή να ερμηνεύσει τα λεγόμενα που περιέχονται στα πρακτικά υπό την έννοια ότι σημαίνουν αυτό που πράγματι λένουν, ότι δηλαδή κατά τις συναντήσεις συνήφθησαν συμφωνίες. Η Solvay δεν ήταν απλώς παρατηρητής. Δεν θα ήταν, άλλωστε, δυνατόν να συνυπήρξαν επί μακρόν στις συναντήσεις αφενός μεν παραγωγοί που ήταν πρόθυμοι να δεσμευτούν με συμφωνίες, αφετέρου δε παραγωγοί που θα παρέμεναν επίμονα κλεισμένοι στη σιωπή τους και θα εξεδήλωναν κακώς νοούμενο συμφέρον για τις διαπραγματεύσεις αυτές. Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η προσφεύγουσα δεν περιορίστηκε στον ρόλο απλού παρατηρητή, αλλά ανέλαβε δεσμεύσεις, όπως και οι λοιποί συμμετέχοντες.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 93 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, με το δικόγραφο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα παραδέχτηκε ότι « συμμετείχε (“ από το 1978 ”) αρκετά τακτικά σε συναντήσεις όλων των Ευρωπαϊών παραγωγών πολυπροπυλενίου. Οι συναντήσεις αυτές, στις οποίες προέδρευε η Monte και στη συνέχεια η ICI, έδιναν την ευκαιρία να ανταλλάσσονται τεχνικές και εμπορικές πληροφορίες. Με πρωτοβουλία των ήδη δρώντων παραγωγών, έγιναν συζητήσεις για τη δημιουργία μιας κοινής τιμολογιακής πολιτικής, κατά καιρούς δε και για την κατάρτιση ενός συστήματος ποσοστώσεων πωλήσεων. Μπορεί κανείς να σκεφτεί σχετικά ότι οι παραγωγοί που ήταν εδραιωμένοι στην αγορά επιχειρούσαν να καταλήξουν σε μια συμφωνία για να διατηρήσουν τα μερίδιά τους στην αγορά ».
- 94 Πρέπει να σημειωθεί ότι τη δήλωση αυτή επιβεβαιώνει η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), η οποία — κατ’ αντίθεση προς δύο άλλους παραγωγούς — κατατάσσει την προσφεύγουσα μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις « διευθυντών » και « εμπειρογνομών ».
- 95 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε — βάσει των στοιχείων τα οποία έδωσε με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών η ICI και τα οποία επιβεβαιώθηκαν και από τα πρακτικά πολλών συναντήσεων — ότι σκοπός των συναντήσεων ήταν βασικά ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών αφενός και επιδιωκομένου

όγκου πωλήσεων αφετέρου. Στην εν λόγω απάντηση περιέχονται, πράγματι, τα κάτωθι χωρία:

« Generally speaking however, the concept of recommending “ Target Prices ” was developed during the early meetings which took place in 1978 ». « “ Target prices ” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule... ».

καθώς και:

« A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings. »

(« Γενικώς, πάντως, η σκέψη να συστηθούν “ τιμές-στόχοι ” αναπτύχθηκε κατά τις πρώτες συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν το 1978 ». « Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς “ τιμές-στόχοι », από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα... »).

καθώς και:

« διάφορες προτάσεις για τον όγκο των πωλήσεων των κατ’ ιδίαν παραγωγών συζητούνταν σε συναντήσεις »).

96 Επί πλέον, η ICI αναφερόμενη, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στη διοργάνωση — εκτός των συναντήσεων « διευθυντών » — και συναντήσεων « εμπειρογνομόνων » του marketing από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, αποκάλυπτει ότι οι συζητήσεις για τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων γίνονταν όλο και πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς, ενώ, κατά το 1978, οι « διευθυντές » είχαν περιοριστεί στο να αναπτύξουν απλώς την έννοια της « τιμής-στόχου ».

97 Εκτός από τα παραπάνω χωρία, στην απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών περιλαμβάνεται και το ακόλουθο απόσπασμα: « Only “ Bosses ” and

“ Experts ” meetings came to be held on a monthly basis » (« Μόνο οι συναντήσεις “ διευθυντών ” και “ εμπειρογνομόνων ” διεξάγονταν σε μηνιαία βάση »). Ορθώς, λοιπόν, η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση αυτή, καθώς και από την ταυτότητα φύσεως και αντικειμένου των συναντήσεων, ότι αυτές εντάσσονταν σε σύστημα περιοδικών συναντήσεων.

- 98 Έναντι αυτών των στοιχείων, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις εστερείτο παντός πνεύματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι, νέα καθώς ήταν στην αγορά, είχε ανάγκη να συλλέγει πληροφορίες για να μπορέσει να κατακτήσει ένα μερίδιο της αγοράς αυτής. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, άπαξ έχει αποδειχθεί ότι η προσφεύγουσα έλαβε μέρος στις συναντήσεις αυτές και ότι αυτές αποσκοπούσαν ιδίως στον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, η προσφεύγουσα έδωσε στους ανταγωνιστές της — τουλάχιστον — την εντύπωση ότι συμμετείχε σ’ αυτές για τους ίδιους λόγους για τους οποίους μετείχαν και αυτοί.
- 99 Υπ’ αυτές τις συνθήκες, στην προσφεύγουσα εναπόκειται να παράσχει αποχρώσες ενδείξεις που να αποδεικνύουν ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις εστερείτο οποιουδήποτε πνεύματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό· προς τούτο, πρέπει να αποδείξει ότι είχε δηλώσει στους ανταγωνιστές της ότι συμμετείχε στις συναντήσεις αυτές για λόγους διαφορετικούς από τους δικούς τους.
- 100 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας περί της συμπεριφοράς της στην αγορά — με τα οποία επιχειρεί να αποδείξει ότι μοναδικός σκοπός της συμμετοχής της στις συναντήσεις ήταν να μπορεί να πληροφορείται για την προβλεπόμενη εξέλιξη της αγοράς — δεν συνιστούν ενδείξεις ικανές να αποδείξουν ότι αυτή ήταν απηλλαγμένη οποιουδήποτε πνεύματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό, εφόσον η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα στοιχείο για να αποδείξει ότι είχε πληροφορήσει τους ανταγωνιστές της ότι η συμπεριφορά της στην αγορά θα ήταν ανεξάρτητη του περιεχομένου των συναντήσεων. Και αν ακόμη υποτεθεί ότι οι ανταγωνιστές της είχαν πληροφορηθεί σχετικά, το γεγονός και μόνον ότι επιδίωκε να λάβει από αυτούς στοιχεία που ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει αυστηρώς ως επιχειρηματικό απόρρητο αρκεί για να καταδείξει ότι αυτή εμφορούνταν από πνεύμα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό.
- 101 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συμμετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις των

παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ 1978 και Σεπτεμβρίου 1983, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο ιδίως τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, ότι εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος και ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας σ' αυτές τις συναντήσεις δεν εστερείτο πνεύματος αντιθέτου προς τον ανταγωνισμό.

Γ' — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

102 Κατά την Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 28 έως 51), κατέστη δυνατόν να εντοπιστούν έξι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, οι οποίες εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος καθορισμού επιδιωκομένων τιμών: η πρώτη διήρκεσε από τον Ιούλιο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1979, η δεύτερη από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάιο του 1981, η τρίτη από τον Αύγουστο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1981, η τετάρτη από τον Ιούνιο μέχρι τον Ιούλιο του 1982, η πέμπτη από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο του 1982 και η έκτη από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

103 Όσον αφορά την πρώτη από αυτές τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 29) δέχεται ότι δεν διαθέτει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο σχετικά με τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν ή τις πρωτοβουλίες που προβλέφθηκαν κατά το πρώτο ήμισυ του 1979. Από τα πρακτικά μιας συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε στις 26 και τις 27 Σεπτεμβρίου 1979 προκύπτει, ωστόσο, ότι είχε αναληφθεί μια πρωτοβουλία καθορισμού της τιμής, για την ποιότητα raffia, των 1,90 DM/kg, που θα εφαρμοζόταν από την 1η Ιουλίου, και των 2,05 DM/kg, που θα εφαρμοζόταν από την 1η Σεπτεμβρίου. Η Επιτροπή είχε στην κατοχή της οδηγίες τιμών ορισμένων παραγωγών, από τις οποίες προκύπτει ότι οι παραγωγοί αυτοί είχαν δώσει εντολή στα γραφεία πωλήσεών τους να χρεώνουν αυτές τις τιμές — ή το ισόποσό τους στο εθνικό νόμισμα — από την 1η Σεπτεμβρίου· αυτή η εντολή δόθηκε, από τους περισσότερους παραγωγούς, πριν την αναγγελία της προβλεφθείσας ανόδου των τιμών στον εξειδικευμένο Τύπο (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 30).

104 Λόγω όμως των δυσχερειών στις οποίες προσέκρουε η άνοδος των τιμών, οι παραγωγοί αποφάσισαν, κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, να αναβάλουν την ημερομηνία που είχαν προβλέψει για την επίτευξη του στόχου κατά αρκετούς μήνες, ήτοι για την 1η Δεκεμβρίου 1979· το νέο σχέδιο ήταν να « διατηρηθούν » καθ' όλο τον Οκτώβριο τα επίπεδα τιμών που είχαν ήδη επιτευχθεί, με το ενδεχόμενο μιας ενδιάμεσης αυξήσεως τον Νοέμβριο σε 1,90 ή 1,95 DM/kg (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 31, πρώτο και δεύτερο εδάφιο).

- 105 Όσον αφορά τη δεύτερη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, μολονότι αναγνωρίζεται στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 32) ότι δεν ανευρέθηκε κανένα πρακτικό των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν το 1980, ββαιώνεται ότι οι παραγωγοί συναντήθηκαν τουλάχιστον επτά φορές κατά τη διάρκεια του έτους εκείνου (σχετική αναφορά γίνεται στον πίνακα 3 της Αποφάσεως). Κατά τις αρχές του έτους, ο εξειδικευμένος Τύπος ανήγγειλε ότι οι παραγωγοί έβλεπαν ευμενώς μια έντονη αύξηση των τιμών κατά το 1980. Παρ' όλα αυτά, σημειώθηκε ουσιαδης μείωση των τιμών της αγοράς, οι οποίες υποχώρησαν στο επίπεδο του 1,20 DM/kgή ακόμα χαμηλότερα, πριν σταθεροποιηθούν, περί τον Σεπτέμβριο. Όπως προκύπτει από τις οδηγίες που απέστειλαν ορισμένοι παραγωγοί (DSM, Hoechst, Linz, Monte και Saga, πέραν της ICI) για τον καθορισμό τιμών, για να ανορθωθούν οι τιμές στο πρότερο επίπεδό τους, καθορίστηκαν στόχοι για τον Δεκέμβριο 1980-Ιανουάριο 1981 με βάση το 1,50 DM/kg για τη raffia, το 1,70 DM/kgγια τα ομοπολυμερή και το 1,95 έως 2,00 DM/kgγια τα συμπολυμερή. Σε εσωτερικό έγγραφο της Solvay περιλαμβανόταν πίνακας, όπου συγκρίνονταν οι « επιτευχθείσες τιμές » του Οκτωβρίου και του Νοεμβρίου του 1980 προς τις « τιμές καταλόγου » του Ιανουαρίου του 1981, οι οποίες ορίζονταν στα 1,50/1,70/2,00 DM/kg αντιστοίχως. Αρχικώς είχε προβλεφθεί να εφαρμοστούν οι τιμές αυτές από την 1η Δεκεμβρίου 1980 — έγινε σχετικώς μια συνάντηση στη Ζυρίχη από τις 13 έως τις 15 Οκτωβρίου — αλλά η πρωτοβουλία αυτή αναβλήθηκε για την 1η Ιανουαρίου 1981.
- 106 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 33) επισημαίνει τη συμμετοχή της Solvay στις δύο συναντήσεις του Ιανουαρίου του 1981, κατά τις οποίες κρίθηκε αναγκαία η αύξηση των τιμών, η οποία είχε καθοριστεί τον Δεκέμβριο 1980 για την 1η Φεβρουαρίου 1981, με βάση το 1,75 DM/kgγια τη raffia, σε δύο στάδια: ο στόχος θα παρέμενε στο 1,75 DM/kgγια τον Φεβρουάριο, ενώ από την 1η Μαρτίου θα εισαγόταν ο στόχος των 2,00 DM/kg« χωρίς εξαίρεση ». Καταρτίστηκε πίνακας των τιμών-στόχων για τις έξι κυριότερες ποιότητες πολυπροπυλενίου σε έξι εθνικά νομίσματα και προβλέφθηκε ότι θα ετίθετο σε εφαρμογή την 1η Φεβρουαρίου και την 1η Μαρτίου 1981. Τα έγγραφα τα οποία συγκεντρώθηκαν σε διάφορους παραγωγούς αποδεικνύουν, μεταξύ άλλων, ότι αυτοί έλαβαν μέτρα για να θέσουν σε εφαρμογή τις τιμές-στόχους που είχαν καθορίσει για τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο.
- 107 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 34), το σχέδιο κατά το οποίο οι τιμές θα ανέβαιναν στα 2,00 DM/kgτην 1η Μαρτίου φαίνεται, ωστόσο, ότι δεν είχε επιτυχία. Οι παραγωγοί μετέβαλαν τις προσδοκίες τους, ελπίζοντας να επιτύχουν την τιμή του 1,75 DM/kgτον Μάρτιο. Στις 25 Μαρτίου 1981 πραγματοποιήθηκε στο Άμστερνταμ συνάντηση « εμπειρογνομόνων », της οποίας δεν ανευρέθηκαν πρακτικά· αμέσως μετά, όμως, η BASF, η DSM, η ICI, η Monte και η Shell — τουλάχιστον — έδωσαν οδηγίες οι επιδιωκόμενες τιμές (ή τιμές « καταλόγου ») να φθάσουν, από την 1η Μαΐου, στο επίπεδο των 2,15 DM/kgγια τη raffia. Η Hoechst έδωσε ταυτόσημες οδηγίες για την 1η Μαΐου, με καθυστέρηση τεσσάρων εβδομάδων σε σχέση

με τις άλλες εταιρίες. Ορισμένοι παραγωγοί άφησαν στα γραφεία πωλήσεών τους κάποια περιθώρια χειρισμών, επιτρέποντάς τους να εφαρμόζουν «κατώτατες» τιμές ή «απολύτως κατώτατα όρια τιμών», κατά τι χαμηλότερα από τους συμφωνηθέντες στόχους. Κατά τους πρώτους μήνες του 1981, υπήρξε αισθητή αύξηση των τιμών· παρά το γεγονός, όμως, ότι η αύξηση της 1ης Μαΐου υποστηρίχθηκε έντονα από τους παραγωγούς, δεν συνεχίστηκε με τον ίδιο ρυθμό. Περί τα μέσα του έτους, οι παραγωγοί αντιμετώπισαν το ενδεχόμενο είτε να σταθεροποιήσουν τις τιμές, είτε ακόμη και να τις μειώσουν κάπως, δεδομένου ότι είχε σημειωθεί κάμψη της ζήτησεως κατά τη διάρκεια του θέρους.

108

Όσον αφορά την τρίτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 35) βεβαιώνει ότι, τον Ιούνιο του 1981, η Shell και η ICI είχαν ήδη προβλέψει μια νέα πρωτοβουλία καθορισμού τιμών για τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο 1981, ενώ η αύξηση των τιμών του πρώτου τριμήνου είχε σημειώσει επιβράδυνση. Στις 15 Ιουνίου 1981 συναντήθηκαν η Shell, η ICI και η Monte, προκειμένου να συζητήσουν σχετικά με τις μεθόδους που θα ακολουθούσαν για να αυξηθούν οι τιμές στην αγορά. Μερικές ημέρες μετά τη συνάντηση αυτή, η ICI και η Shell έδωσαν στα γραφεία πωλήσεών τους την οδηγία να προετοιμάσουν την αγορά για μια σημαντική αύξηση τον Σεπτέμβριο, με βάση τη νέα τιμή των 2,30 DM/kg για τη raffia. Η Solvay υπενθύμισε επίσης στο γραφείο πωλήσεών της για την Benelux, στις 17 Ιουλίου 1981, ότι ήταν ανάγκη να γνωστοποιήσει στους πελάτες ότι την 1η Σεπτεμβρίου θα επερχόταν σημαντική αύξηση, το ακριβές ύψος της οποίας θα καθοριζόταν κατά την τελευταία εβδομάδα του Ιουλίου (σημειώτεον ότι είχε προβλεφθεί συνάντηση «εμπειρογνομόνων» για τις 28 Ιουλίου 1981). Το αρχικό σχέδιο με βάση την τιμή 2,30 DM/kg για τον Αύγουστο μειώθηκε στα 2,00 DM/kg για τη raffia. Η τιμή για τον Σεπτέμβριο επρόκειτο να είναι 2,20 DM/kg. Σε χειρόγραφο σημείωμα που ανευρέθηκε στην Hercules με ημερομηνία 29 Ιουλίου 1981 (δηλαδή την επομένη της συναντήσεως κατά την οποία η Hercules αναμφιβόλως δεν παρέστη) παρατίθενται οι τιμές αυτές, χαρακτηριστιζόμενες ως «επίσημες» για τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο και γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στην πηγή πληροφοριών. Νέες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στη Γενεύη στις 4 Αυγούστου και στη Βιέννη στις 21 Αυγούστου 1981. Μετά τις συναντήσεις αυτές, οι παραγωγοί απέστειλαν νέες οδηγίες με τις οποίες ο στόχος καθοριζόταν στα 2,30 DM/kg για την 1η Οκτωβρίου. Η BASF, η DSM, η Hoechst, η ICI, η Monte και η Shell έδωσαν περίπου ταυτόσημες οδηγίες για την εφαρμογή των τιμών αυτών τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο.

109

Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 36), το νέο σχέδιο προέβλεπε, για τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1981, άνοδο των τιμών, με «τιμή βάσεως» τα 2,20 έως 2,30 DM/kg για τη raffia. Ένα έγγραφο της Shell αναφέρει ότι είχε συζητηθεί ένα περαιτέρω στάδιο αυξήσεως στα 2,50 DM/kg την 1η Νοεμβρίου, το οποίο όμως εγκαταλείφθηκε στη συνέχεια. Από εκθέσεις διαφόρων παραγωγών προκύπτει ότι οι τιμές

αυξήθηκαν τον Σεπτέμβριο και ότι η πρωτοβουλία συνεχίστηκε τον Οκτώβριο του 1981, οπότε οι τιμές που επιτεύχθηκαν στην αγορά κυμαίνονταν μεταξύ 2,00 και 2,10 DM/kg για τη raffia. Από σημείωμα της Hercules προκύπτει ότι, τον Δεκέμβριο του 1981, ο στόχος των 2,30 DM/kg αναθεωρήθηκε προς τα κάτω και καθορίστηκε στο πιο ρεαλιστικό επίπεδο των 2,15 DM/kg. Στο ίδιο σημείωμα προστίθεται όμως η παρατήρηση ότι, «χάρη στην αποφασιστικότητα όλων, οι τιμές έφθασαν τα 2,05 DM/kg, ποσό δηλαδή που προσέγγισε περισσότερο από κάθε άλλη φορά τις δημοσιευμένες τιμές-στόχους (sic!)». Στα τέλη του 1981, ο εξειδικευμένος Τύπος κατέγραψε στην αγορά του πολυπροπυλενίου τιμές από 1,95 έως 2,10 DM/kg για τη raffia, δηλαδή περίπου 0,20 DM κάτω των τιμών που είχαν θέσει ως στόχο οι παραγωγοί. Όσο για την παραγωγική ικανότητα, χρησιμοποιήθηκε κατά 80 %, ποσοστό που κρίθηκε « υγιές ».

- 110 Η τέταρτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουνίου-Ιουλίου 1982 εντάχθηκε στο πλαίσιο της αποκαταστάσεως της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως στην αγορά. Η πρωτοβουλία αυτή αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση παραγωγών της 13ης Μαΐου 1982, στην οποία μετέσχε η Solvay και κατά την οποία καταρτίστηκε λεπτομερής πίνακας των επιδιωκόμενων τιμών για την 1η Ιουνίου για διάφορες ποιότητες πολυπροπυλενίου και σε διάφορα εθνικά νομίσματα (2,00 DM/kg για τη raffia) (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 37 έως 39, πρώτο εδάφιο).
- 111 Τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 επακολούθησαν οδηγίες τιμών προερχόμενες από την ATO, τη BASF, την Hoechst, την Hercules, την Hüls, την ICI, τη Linz, τη Monte και τη Shell, που αντιστοιχούσαν, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, προς τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί κατά τη συνάντηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 39, δεύτερο εδάφιο). Κατά τη συνάντηση της 9ης Ιουνίου 1982, οι παραγωγοί ανακοίνωσαν συγκρατημένες μάλλον αυξήσεις.
- 112 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 40), η προσφεύγουσα μετέσχε επίσης στην πέμπτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1982, η οποία αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 και απέβλεπε στην επίτευξη της τιμής των 2,00 DM/kg την 1η Σεπτεμβρίου και των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου, εφόσον ήταν παρούσα στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις συναντήσεις που διεξήχθησαν από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο 1982 και είχαν ως αντικείμενο την οργάνωση της πρωτοβουλίας και τον έλεγχο της εφαρμογής της (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45). Κατά τη συνάντηση της 20ής Αυγούστου 1982, η άνοδος που είχε προβλεφθεί για την 1η Σεπτεμβρίου αναβλήθηκε για την 1η Οκτωβρίου, η απόφαση δε αυτή επικυρώθηκε κατά τη συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 41).

- 113 Μετά τις συναντήσεις της 20ής Αυγούστου και της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, η ATO, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Shell έδωσαν οδηγίες τιμών σύμφωνες προς την τιμή-στόχο που είχε καθοριστεί κατά τις συναντήσεις αυτές (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 43).
- 114 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 44) αναφέρει ότι, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, εξετάστηκαν τα μέτρα που ελήφθησαν προς επίτευξη του στόχου που είχε καθοριστεί προηγουμένως, οι δε επιχειρήσεις εξέφρασαν συνολικά την υποστήριξή τους σε μια πρόταση περί αύξησης της τιμής στα 2,10 DM/kg για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο 1982. Η αύξηση αυτή επιβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982.
- 115 Μετά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Shell και η Saga έδωσαν οδηγίες τιμών εφαρμόζοντας την αποφασισθείσα αύξηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 44, δεύτερο εδάφιο).
- 116 Η ATO, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Monte και η Saga προσκόμισαν στην Επιτροπή οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες είχαν απευθύνει στα κατά τόπους γραφεία πωλήσεών τους και οι οποίες όχι μόνο συμπίπτουν μεταξύ τους ως προς τά ποσά και το χρονοδιάγραμμα, αλλά συμπίπτουν και με τον πίνακα των τιμών-στόχων που είναι συνημμένος στα πρακτικά της ICI από τη συνάντηση των « εμπειρογνομόνων » της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29, Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45, δεύτερο εδάφιο).
- 117 Η συνάντηση του Δεκεμβρίου του 1982 κατέληξε, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 46, δεύτερο εδάφιο), στη συμφωνία ότι οι τιμές που είχαν προβλεφθεί για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο θα εισάγονταν στα τέλη Ιανουαρίου 1983.
- 118 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 47), τέλος, η προσφεύγουσα μετέσχε στην έκτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983. Συγκεκριμένα, κατά τη συνάντηση της 3ης Μαΐου 1983, συμφωνήθηκε ότι οι παραγωγοί θα προσπαθούσαν να εφαρμόσουν την τιμή-στόχο των 2,00 DM/kg τον Ιούνιο 1983. Κατά τη συνάντηση, όμως, της 20ής Μαΐου 1983, ο ταχθείς προηγουμένως στόχος αναβλήθηκε

για τον Σεπτέμβριο, καθορίστηκε δε ενδιάμεσος στόχος για την 1η Ιουλίου (1,85 DM/kg). Στη συνέχεια, κατά τη συνεδρίαση της 1ης Ιουνίου 1983, οι παρόντες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων δεν φέρεται η προσφεύγουσα, επαναβεβαίωσαν τη σταθερή τους πρόθεση να εφαρμόσουν την αύξηση στο 1,85 DM/kg. Τότε, συμφωνήθηκε ότι η Shell θα λάμβανε την πρωτοβουλία, εκφράζοντάς την δημόσια μέσα από μια εξειδικευμένη επιθεώρηση του κλάδου, το European Chemical News (στο εξής: ECN).

- 119 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 49) επισημαίνει ότι, μετά τη συνάντηση της 20ής Μαΐου 1983, η ICI, η DSM, η BASF, η Hoechst, η Linz, η Shell, η Hercules, η ATO και η Petrofina έδωσαν οδηγίες στα γραφεία πωλήσεών τους να εφαρμόσουν από 1ης Ιουλίου την τιμή του 1,85 DM/kg για τη raffia. Προσθέτει ότι η Solvay επίσης ειδοποίησε τους υπευθύνους πωλήσεών της για την ανατίμηση, με κάποια καθυστέρηση σε σχέση προς τους άλλους παραγωγούς· σε ένα εσωτερικό της όμως έγγραφο, με ημερομηνία 26 Ιουλίου, παραθέτει, για κάθε χώρα, κατώτατες τιμές που θα ίσχυαν αμέσως· οι τιμές αυτές ήταν σύμφωνες με τον στόχο του 1,85 DM/kg για τη raffia· το έγγραφο παρέθετε επίσης τις νέες κατώτατες τιμές που θα εφαρμόζονταν από την 1η Σεπτεμβρίου, οι οποίες είχαν ως βάση τα 2,00 DM/kg, όπως είχαν συμφωνήσει οι παραγωγοί. Η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, με εξαίρεση την Hüls, για την οποία η Επιτροπή δεν βρήκε ίχνη οδηγιών για τον Ιούλιο του 1983, όλοι οι παραγωγοί που είχαν μετάσχει στις συναντήσεις ή είχαν υποσχεθεί στήριξη για τη νέα τιμή-στόχο του 1,85 DM/kg έδωσαν οδηγίες για την εφαρμογή της νέας τιμής.

- 120 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50) επισημαίνει, εξ άλλου, ότι πραγματοποιήθηκαν και νέες συναντήσεις στις 16 Ιουνίου, 6 και 21 Ιουλίου, 10 και 23 Αυγούστου, καθώς και στις 5, 15 και 29 Σεπτεμβρίου 1983, στις οποίες έλαβαν μέρος όλοι οι τακτικώς συμμετέχοντες. Στα τέλη Ιουλίου και στις αρχές Αυγούστου του 1983, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Solvay, η Monte και η Saga έστειλαν στα διάφορα εθνικά τους γραφεία πωλήσεων οδηγίες εφαρμοστέες την 1η Σεπτεμβρίου, με βάση την τιμή των 2,00 DM/kg για τη raffia· εν τω μεταξύ, ένα εσωτερικό σημείωμα της Shell της 11ης Αυγούστου, που αφορούσε τις τιμές της στο Ηνωμένο Βασίλειο, ανέφερε ότι η θυγατρική της στο Ηνωμένο Βασίλειο προετοιμαζόταν για να «προωθήσει» βασικές τιμές που θα εφαρμόζονταν από την 1η Σεπτεμβρίου, σύμφωνες προς τους στόχους που είχαν καθορίσει οι άλλοι παραγωγοί. Από τα τέλη του μηνός, ωστόσο, η Shell έδωσε οδηγία στο γραφείο πωλήσεών της στο Ηνωμένο Βασίλειο να αναβάλλει την πλήρη αύξηση, έως ότου φτάσουν την επιθυμητή βασική τιμή οι λοιποί παραγωγοί. Η Απόφαση διευκρινίζει ότι, με κάποιες περιορισμένες σημασίας εξαιρέσεις, οι οδηγίες αυτές είναι ταυτόσημες για κάθε ποιότητα και σε κάθε νόμισμα.

- 121 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50, τελευταίο εδάφιο), οι οδηγίες που συγκεντρώθηκαν από τους παραγωγούς αποκαλύπτουν ότι αργότερα αποφασίστηκε να συνεχιστεί η πορεία που χαρακτήριζε τον Σεπτέμβριο, με νέες σταδιακές αυξήσεις, που θα είχαν ως βάση την τιμή των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου για τη γαφία και μια νέα άνοδο στα 2,25 DM/kg την 1η Νοεμβρίου. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, πρώτο εδάφιο) επισημαίνει ακόμη ότι η BASF, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Solvay έστειλαν όλες στα γραφεία πωλήσεών τους οδηγίες που καθόριζαν τις ίδιες τιμές για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο, ενώ η Hercules καθόρισε στην αρχή τιμές ελαφρώς κατώτερες.
- 122 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, δεύτερο και τρίτο εδάφιο) επισημαίνει ότι η ATO και η Petrofina, μολονότι είχαν παρευρεθεί σε όλες τις σχετικές συναντήσεις, ισχυρίζονται πως οδηγίες για τη χρονική περίοδο που κάλυπτε την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983 δόθηκαν μόνο προφορικά. Ωστόσο, ένα εσωτερικό σημείωμα που βρέθηκε στην ATO με χρονολογία 28 Σεπτεμβρίου 1983, περιέχει πίνακα επιγραφόμενο « *Rappel du prix de cota (sic)* » (« Υπόμνηση της τρέχουσας τιμής »), που δίνει, για διάφορες χώρες, τις τιμές που ίσχυαν τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο για τις τρεις κύριες ποιότητες πολυπροπυλενίου· οι τιμές αυτές ήταν οι ίδιες με τις τιμές της BASF, της DSM, της Hoechst, της Hüls, της ICI, της Linz, της Monte και της Solvay. Κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στην ATO τον Οκτώβριο του 1983, οι εκπρόσωποι της επιχειρήσεως επιβεβαίωσαν ότι οι τιμές αυτές είχαν κοινοποιηθεί στα γραφεία πωλήσεων.
- 123 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, τέταρτο εδάφιο), όποια και αν ήταν η ημερομηνία της τελευταίας συναντήσεως, η παράβαση διήρκεσε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, εφόσον η συμφωνία εξακολούθησε να παράγει τα αποτελέσματά της τουλάχιστον μέχρι τότε· ο Νοέμβριος ήταν ο τελευταίος μήνας για τον οποίο είναι γνωστό ότι συμφωνήθηκαν τιμές-στόχοι και δόθηκαν οδηγίες για τις τιμές.
- 124 Η Απόφαση καταλήγει (αιτιολογική σκέψη 51, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνοντας ότι, κατά τον εξειδικευμένο Τύπο, στα τέλη του 1983, οι τιμές του πολυπροπυλενίου σταθεροποιήθηκαν· η τιμή της γαφία στην αγορά έφτανε τα 2,08 DM έως 2,15 DM/kg (έναντι του ορισθέντος στόχου των 2,25 DM/kg).

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 125 Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι δεν μπορεί να συναχθεί η συμμετοχή της σε συμφωνίες τιμών από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις παραγωγών, υπενθυμίζει δε ότι συμμετέσχε στις συναντήσεις απλώς και μόνο για να συγκεντρώνει πληροφορίες, ότι έπαιξε « διπλό παιχνίδι » και ότι η συμπεριφορά της στην αγορά δεν ήταν σύμφωνη προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων. Η συμπεριφορά της αυτή στοίχισε στη Solvay τον χαρακτηρισμό του « permanent trouble maker » (« διαρκή ταραχοποιού ») τον Ιούνιο του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 64), η δε Shell τόνισε, τον Δεκέμβριο του 1981 (παράρτ. 3, απάντηση Solvay, ανακοίνωση των αιτιάσεων) και τον Φεβρουάριο του 1982 (παράρτ. 2, απάντηση Solvay, ανακοίνωση των αιτιάσεων), τον επιθετικό χαρακτήρα της τιμολογιακής πολιτικής της Solvay. Η ΑΤΟ τόνισε, τον Φεβρουάριο του 1983, ότι η Solvay είχε κάπως φρονιμέψει (παράρτ. 2 bis, απάντηση Solvay, ανακοίνωση των αιτιάσεων). Το ίδιο έκανε και η Hoechst τον Φεβρουάριο του 1982 (παράρτ. 4, απάντηση Solvay, ανακοίνωση των αιτιάσεων), καθώς και η ICI τον Δεκέμβριο του 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 35). Η προσφεύγουσα συμπεραίνει ότι συμμετείχε στις συναντήσεις χωρίς πραγματική βούληση να ευθυγραμμιστεί με τις τιμές των ανταγωνιστών της. Τα μόνα περαιτέρω στοιχεία τα οποία παραθέτει η Επιτροπή για ν' αποδείξει ότι η Solvay είχε την πρόθεση να αναλάβει δεσμεύσεις αφορούν δύο μεμονωμένες συναντήσεις της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29) και της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40). Τα στοιχεία αυτά όμως δεν ασκούν επιρροή, εφόσον η Επιτροπή προσάπτει στη Solvay ότι συμμετείχε σε γενική συμφωνία από το 1977, παραγνωρίζουν δε το γεγονός ότι η Solvay δεν παρέστη στη συνάντηση της 1ης Ιουνίου 1983.
- 126 Υπενθυμίζει ότι η διάσταση συμφερόντων μεταξύ των παραγωγών που ήσαν εδραιωμένοι στην αγορά πριν από το 1977 και των νεοεισελθόντων, όπως η προσφεύγουσα, καθιστούσε αδύνατη τη σύναψη συμφωνιών επί των τιμών, διότι οι μεν ήθελαν να διατηρήσουν το μερίδιό τους στην αγορά ασκώντας όμως πολιτική υψηλών τιμών, οι δε ήθελαν να αποκτήσουν ένα αυξανόμενο μερίδιο της αγοράς μέσω επιθετικής πολιτικής τιμών.
- 127 Η προσφεύγουσα προσθέτει ακόμη ότι ούτε η λεπτομερέστερη αιτιολογία, η οποία περιέχεται στην Απόφαση σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, ασκεί επιρροή στην εκτίμηση της καταστάσεως της προσφεύγουσας. Η αιτιολογία αυτή, συγκεκριμένα, στηρίζεται στο αξίωμα ότι υπήρξε εξ αρχής μια γενική συμφωνία, έστω και αν αυτή δεν ετίθετο πάντα σε εφαρμογή. Κατά τη Solvay, όμως, το ζήτημα ήταν αυτό ακριβώς: κατ' αρχάς, αν υπήρχε συμφωνία και, περαιτέρω, αν αυτή η συμφωνία δέσμευε καθεμιά από τις επιχειρήσεις.

- 128 Για τις πρωτοβουλίες του 1981, η προσφεύγουσα εξηγεί ότι οι τιμές τις οποίες εφάρμοζε στην αγορά διέφεραν σημαντικά από τις τιμές-στόχους και ότι αυτό αποδεικνύει ότι δεν συμμετέσχε στις πρωτοβουλίες εκείνου του έτους.
- 129 Για τις πρωτοβουλίες του 1982, εκθέτει ότι η αποκλίνουσα εξέλιξη των τιμών-στόχων και των τιμών τις οποίες εφάρμοζε στην αγορά η Solvay δείχνει σαφώς ότι οι πρώτες δεν επηρέασαν καθόλου τις δεύτερες. Το σημείωμα στο οποίο στηρίζεται η Επιτροπή (γ. αιτ. παράρτ. 78) δεν αποδεικνύει τίποτε, διότι ναι μεν αναφέρει ότι η Solvay διεκδικούσε μια υψηλότερη ποσόστωση για ν' αντισταθμίσει το μειονέκτημα το οποίο υπέστη λόγω της σθεναρής τιμολογιακής της πολιτικής, η διεκδίκηση όμως αυτή προβαλλόταν μάλλον χάριν « μπλόφας » και δεν αντανακλούσε την πραγματικότητα.
- 130 Για τις πρωτοβουλίες του 1983, η προσφεύγουσα εξηγεί ότι οι οδηγίες της για τον καθορισμό των τιμών του Ιουλίου δόθηκαν μετά την αναγγελία των ανατιμήσεων που δημοσιεύθηκε στο ECN στις 13 Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 41). Κατά συνέπεια, απλώς ακολούθησε, με καθυστέρηση, μια πρωτοβουλία η οποία είχε αναγγελθεί δημόσια και απέρρευε από τη βελτίωση της καταστάσεως της αγοράς. Περαιτέρω, τονίζει ότι ήταν απούσα κατά τη συνάντηση της 1ης Ιουνίου, κατά την οποία, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, ορίστηκε η τιμή-στόχος. Για την πρωτοβουλία του Οκτωβρίου του 1983, το « σενάριο » ήταν το ίδιο.
- 131 Συμπεραίνει ότι, με την Απόφαση, η Επιτροπή υπέπεσε σε γενίκευση, επεκτείνοντας σε όλους τους παραγωγούς αιτιάσεις που ίσως ήταν βάσιμες για ορισμένους μόνον απ' αυτούς.
- 132 Η Επιτροπή απαντά ότι, για τις επί μέρους πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η συμμετοχή της Solvay στον καθορισμό τιμών-στόχων αποδεικνύεται από την τακτική συμμετοχή της επιχειρήσεως αυτής στις συναντήσεις κατά τις οποίες συνεφωνούντο οι τιμές αυτές.
- 133 Διατείνεται ότι η Solvay χαρακτηρίστηκε πράγματι ως « ταραχοποιός », αυτό όμως έγινε σε μία και μόνη συγκεκριμένη περίπτωση, σε μια συνάντηση του Ιουνίου του

1981 (γ. αιτ. παράρτ. 64), όταν η ισορροπία στην αγορά ήταν ιδιαίτερα διαταραγμένη, η δε Solvay, επωφελομένη της ελλείψεως συμφωνίας ποσοστώσεων για το 1981, είχε διπλασιάσει την παραγωγική της ικανότητα και είχε επιδιώξει να πωλήσει το maximum της παραγωγής της σε τιμές προσωρινώς κατώτερες των τιμών-στόχων. Η συμπεριφορά αυτή δεν είναι αντιπροσωπευτική ολόκληρης της περιόδου.

134 Κατά την άποψη της Επιτροπής, ο καθορισμός τιμών που προκάλεσε προσωρινή διατάραξη, η ύπαρξη «ενδομόχων επιφυλάξεων», οι οποίες δεν ξεφερόζοντο, η περιστασιακή έλλειψη της αποφασιστικότητας που είναι αναγκαία για ν' αντισταθεί κανείς στους πελάτες και να μην τους παραχωρήσει κατώτερες τιμές, όλα αυτά είναι χαρακτηριστικά μιας τιμολογιακής συμπράξεως, η οποία λειτουργεί σε μια πραγματική αγορά και η οποία, κατά συνέπεια, υφίσταται διαρκώς ορισμένες πιέσεις από μέσα (τους συμμετέχοντες) και απ' έξω (τους πελάτες).

135 Όσον αφορά τη θέση των συμφωνιών αυτών σε εφαρμογή με τη μορφή πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, η Επιτροπή διευκρινίζει, για το 1981, ότι, ελλείπει συμφωνίας ποσοστώσεων, δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι η Solvay μπόρεσε να ασκήσει επιθετική τιμολογιακή πολιτική, ίσως με τον σκοπό να αποσπάσει αργότερα αύξηση της ποσοστώσεώς της. Παρόλο που, τη χρονιά εκείνη, η σύμπραξη λειτούργησε λιγότερο καλά, πάντως δεν έπαυσε να υφίσταται. Όπως και να έχει το πράγμα, τη συμμετοχή της Solvay στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών αποδεικνύουν η συμμετοχή της στις συναντήσεις, για τις οποίες διατίθενται πρακτικά, όπως οι συναντήσεις του Ιανουαρίου του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), καθώς και δύο εσωτερικά σημειώματα της Solvay, που αναφέρουν ότι συνέκρινε τις τιμές της με τις τιμές-στόχους και ότι, στις 17 Ιουλίου 1981, ήξερε ότι επρόκειτο να γίνει ανατίμηση τον Σεπτέμβριο, το ύψος της οποίας έπρεπε ακόμη να καθορισθεί.

136 Για το 1982, επισημαίνει ότι η Solvay ομολογεί ότι συμμετέσχε στις διαπραγματεύσεις επί των τιμών. Εξακολούθησε να συμμετέχει στις συνομιλίες, έστω και αν εξέφρασε αμφιβολίες ως προς τη σκοπιμότητά τους (γ. αιτ. παράρτ. 24). Στην πραγματικότητα, υποστήριξε σθεναρά τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών· αυτό φαίνεται αφενός μεν στα πρακτικά μιας συναντήσεως (γ. αιτ. παράρτ. 32), που τονίζουν την εμμονή την οποία εξέδηλωσε η Solvay στο Βέλγιο, αφετέρου δε στην πρόταση ποσοστώσεως την οποία έκανε η Solvay για το 1983, με την οποία τονίζε η ίδια την εμμονή της ως προς τις τιμές (γ. αιτ. παράρτ. 78).

37 Για το 1983, η Επιτροπή έχει στην κατοχή της τις οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες έδωσε η Solvay στις υπηρεσίες πωλήσεώς της (παραρτήματα 4 και 5 της ειδικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στη Solvay, στο εξής: αιτ. Solvay). Οι οδηγίες αυτές συνέπιπταν με τις επιδιωκόμενες τιμές τις οποίες είχαν συνομολογήσει οι παραγωγοί (γ. αιτ. παραρτ. 40 και 42 έως 52). Οι τιμές-στόχοι καθορίστηκαν σε συναντήσεις στις οποίες συμμετείχε η Solvay (γ. αιτ. παραρτ. 37 και 38), έστω και αν είναι αλήθεια ότι αυτή ήταν απύσχα κατά τη μεταγενέστερη συνάντηση όπου οι τιμές αυτές απλώς « επιβεβαιώθηκαν » (« reaffirmed », γ. αιτ. παράρτ. 40). Αν αυτές δημοσιεύθηκαν στον εξειδικευμένο Τύπο, αυτό έγινε κατόπιν αποφάσεως η οποία ελήφθη σε μια συνάντηση της συμπράξεως.

38 Φρονεί ότι οι τιμές-στόχοι που ετίθεντο σε εφαρμογή με τη μορφή οδηγιών απευθυνόμενων στις εμπορικές υπηρεσίες συνηρτώντο προς τις τιμές-στόχους που συνεζητούντο κατά τις συναντήσεις. Η θέση ότι επρόκειτο για απλή σύμπτωση (ότι δηλαδή οι οδηγίες καθορισμού τιμών απέρρεαν από αποφάσεις τις οποίες ελάμβαναν ατομικώς οι παραγωγοί) δεν είναι αληθοφανής και δεν επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία της δικογραφίας.

39 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η διαφορά μεταξύ των οδηγιών καθορισμού τιμών και των τιμών που επιτεύχθηκαν στην αγορά — και αν ακόμη υποτεθεί αποδεδειγμένη — δεν ασκεί επιρροή στην ύπαρξη της παραβάσεως, εφόσον το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει τις συμπράξεις που έχουν ως σκοπό, και όχι κατ' ανάγκην ως αποτέλεσμα, τη νόθευση του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή, όμως, ισχυρίζεται ότι οι τιμές-στόχοι χρησίμευαν ως βάση για τις διαπραγματεύσεις με τους πελάτες και ότι οι επιτευχθείσες τιμές ακολούθησαν μια εξέλιξη παράλληλη προς εκείνη των τιμών-στόχων. Η Επιτροπή αναγνωρίζει, όπως το έπραξε άλλωστε και με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 74), ότι οι τιμές-στόχοι δεν υλοποιούνται πάντα στην αγορά· παρ' όλα αυτά, η προσφεύγουσα υπερβάλλει ως προς την έκταση της αποκλίσεως μεταξύ τιμών-στόχων και των τιμών που επετυγχάνοντο.

40 Η Επιτροπή προσθέτει ότι ευλόγως έκρινε ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών, έστω και αν είχαν εσωτερικό χαρακτήρα για τις επιχειρήσεις, ήσαν στοιχείο υλοποιήσεως των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, εφόσον το περιεχόμενό τους συνέπιπτε προς τις κατευθύνσεις που προέκυπταν από τις συναντήσεις της συμπράξεως, αποτελούσαν δε οδηγίες προς τα γραφεία πωλήσεων.

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 141 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα πρακτικά των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου δείχνουν ότι οι παραγωγοί που μετέσχαν στις συναντήσεις αυτές συνομολόγησαν όντως τις συμφωνίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση. Ειδικότερα, στα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), αναφέρονται τα εξής:

« Everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table. »

[« Όλοι συμφώνησαν στην άποψη ότι υπήρχε μια πολύ καλή ευκαιρία να προωθηθεί η άνοδος των τιμών πριν από τις διακοπές και, κατόπιν συζητήσεως, κατέληξαν στα 2,00 DM από την 1η Ιουνίου (14 Ιουνίου για το Ηνωμένο Βασίλειο). Στον συνημμένο πίνακα εμφανίζονται οι αριθμοί για τις κατ' ιδίαν χώρες. »]

- 142 Πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα, κληθείσα να λάβει θέση έναντι αυτών των πρακτικών συναντήσεων, ισχυρίζεται ότι η υλοποίηση τιμολογιακών πρωτοβουλιών κατέστη αδύνατη λόγω των δισταγμένων συμφερόντων των παραγωγών. Συναφώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι και μεν οι παραγωγοί είχαν πράγματι δισταγμένα συμφέροντα επί ορισμένων σημείων, αστόσο είχαν κοινό συμφέρον στην άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Έτσι, οι μεν εδραιωμένοι παραγωγοί μπορούσαν να βελτιώσουν τα κέρδη τους, οι δε νεοεμφανισθέντες μπορούσαν να πραγματοποιήσουν τις φιλοδοξίες τους ως προς τον όγκο των πωλήσεων με μικρότερο κόστος. Κατά συνέπεια, τα δισταγμένα συμφέροντα των κατ' ιδίαν παραγωγών δεν εμπόδιζαν την ανάληψη πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών που αποσκοπούσαν στην άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών.
- 143 Επομένως, άπαξ αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις κατά τις οποίες συμφωνήθηκαν οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, αυτή δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν συντάχθηκε με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές, χωρίς να παρέχει ενδείξεις προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού. Ελλείπει τέτοιων ενδείξεων, πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα, κατ' αντίθεση προς τους λοιπούς μετέχοντες στις συναντήσεις, δεν συντάχθηκε με αυτές τις πρωτοβουλίες.

- 144 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα προέβαλε δύο επιχειρήματα για ν' αποδείξει, γενικώς, ότι δεν συντάχθηκε με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, οι οποίες συμφωνήθηκαν κατά τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου. Εξέθεσε, πρώτον, ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις εστερείτο πνεύματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό και, δεύτερον, ότι δεν ελάμβανε καθόλου υπόψη τα αποτελέσματα των συναντήσεων για να καθορίζει την τιμολογιακή της πολιτική στη αγορά, όπως πιστοποιούν οι σημαντικές διαφορές που παρατηρήθηκαν μεταξύ των τιμών που φέρεται ότι συμφωνήθηκαν κατά τις συναντήσεις και των τιμών τις οποίες αυτή εφαρμόζε στην αγορά.
- 145 Κανένα από τα δύο αυτά επιχειρήματα δεν μπορεί να γίνει δεκτό ως ένδειξη δυνάμενη να επιρρώσει τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι αυτή δεν συναποδέχθηκε τις συμφωνηθείσες πρωτοβουλίες τιμών. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις δεν εστερείτο πνεύματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό, οπότε το πρώτο επιχείρημα της προσφεύγουσας δεν βρίσκει πραγματικό έρεισμα.
- 146 Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, πρέπει κατ' αρχάς να παρατηρηθεί ότι, και αν ακόμη έβρισκε πραγματικό έρεισμα, δεν θα ήταν ικανό να αναιρέσει το γεγονός της συμμετοχής της προσφεύγουσας στον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών κατά τις συναντήσεις, αλλά θα μπορούσε, το πολύ, να αποδείξει ότι η προσφεύγουσα δεν έθεσε σε εφαρμογή τα αποτελέσματα των συναντήσεων αυτών. Η Απόφαση άλλωστε ουδόλως βεβαιώνει ότι η προσφεύγουσα εφαρμόζε τιμές που αντιστοιχούσαν πάντα προς τις επιδιωκόμενες τιμές που συνομολογούνταν κατά τις συναντήσεις· αυτό σημαίνει ότι ούτε η προσβαλλόμενη πράξη στηρίζεται στη διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα έθετε τα αποτελέσματα των συναντήσεων σε εφαρμογή, για να αποδείξει τη συμμετοχή της στον καθορισμό αυτών των επιδιωκόμενων τιμών.
- 147 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η μόνη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών για την οποία η προσφεύγουσα προβάλλει επιχειρήματα άλλα πέραν των προηγουμένων είναι η του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983. Συναφώς, διατείνεται ότι δεν συμμετέσχε στη συνάντηση της 1ης Ιουνίου 1983, κατά την οποία αποφασίστηκε αυτή η πρωτοβουλία, και ότι οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών ήσαν προγενέστερες της αναγγελίας ανατιμήσεων από τον εξειδικευμένο Τύπο.

148 Πρέπει να τονιστεί, πρώτον, ότι η πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουλίου 1983 δεν αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση της 1ης Ιουνίου 1983, στην οποία δεν συμμετείχε η προσφεύγουσα, αλλά σε μια προγενέστερη συνάντηση, που διεξήχθη στις 20 Μαΐου 1983, στην οποία αυτή συμμετείχε. Όπως προκύπτει, πράγματι, από τα πρακτικά μιας συναντήσεως των « τεσσάρων μεγάλων » που διεξήχθη στις 19 Μαΐου (γ. αιτ. παράρτ. 101), αυτοί θα επρότειναν μια πρωτοβουλία κατά τη συνάντηση « διευθυντών » που επρόκειτο να λάβει χώρα την επομένη· αναφέρονται, όντως, στα πρακτικά τα εξής:

« 19 May: Big 4 premeeting: S. Hoechst, Z. M. P., L. Shell, D. WSBH. ER. ICI. 3 German collectively: determined move (...) July — MP + ICI committed. L. in principle only. DSM + Solvay essential 20 May proposal. »

[« 19 Μαΐου: προσυνάντηση των 4 μεγάλων: S. Hoechst, Z. M. P., L. Shell, D. WSBH. ER. ICI. 3 γερμανικές εταιρίες συλλογικά: αποφασισμένη κίνηση (...) — MP + ICI ανέλαβαν δέσμευση. L. κατ' αρχήν μόνον. Για DSM + Solvay κρίσιμη η πρόταση στις 20 Μαΐου. »]

Τα παραπάνω επιρρωνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), κατά τα οποία « Those present reaffirmed complete commitment to the 1.85 move to be achieved by 1st July » (« Οι παρόντες επαναβεβαίωσαν την πλήρη δέσμευσή τους ότι ο στόχος του 1,85 έπρεπε να επιτευχθεί την 1η Ιουλίου »), πράγμα που δείχνει ότι η πρωτοβουλία είχε ήδη αποφασιστεί προηγουμένως.

149 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί τη δημόσια αναγγελία των τιμών στο ECN για να εξηγήσει τη σύμπτωση των τιμών της με τις τιμές των ανταγωνιστών της στις 26 Ιουλίου 1982 (παραρτ. Sol. H1, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985), εφόσον από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 προκύπτει σαφώς ότι, κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα, όποτε αποφασιζόταν μια πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, αναγγελλόταν διά του εξειδικευμένου Τύπου. Πράγματι, στα πρακτικά αναφέρονται τα εξής: « Shell was reported to have committed themselves to the move and would lead publicly in ECN » (« Αναφέρθηκε ότι η Shell είχε δεσμευτεί σ' αυτή την κίνηση και θα έδινε δημόσια το έναυσμα μέσω του ECN »). Πρέπει να επισημανθεί, περαιτέρω, ότι η οδηγία καθορισμού τιμών την οποία έδωσε η προσφεύγουσα στη διεύθυνση της Benelux, έστω και αν καθυστέρησε αισθητά σε σχέση προς τις περισσότερες οδηγίες των άλλων παραγωγών, οι οποίες συμπίπτουν προς τον στόχο που επιβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση της 1ης Ιουνίου 1983, δεν συμπίπτει προς την τιμή που αναγγέλθηκε στο ECN, η οποία ήταν ελαφρώς υψηλότερη (1,90 DM/kg αντί του 1,85 DM/kg).

- 150 Πρέπει, εξ άλλου, να προστεθεί ότι καλώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), όπου αναφέρεται ότι: «“Target prices” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule...» («Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς “τιμές-στόχοι”, από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα...»), ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκομένων τιμών.
- 151 Το Πρωτοδικείο, τέλος, διαπιστώνει ότι, ναι μεν η τελευταία συνάντηση παραγωγών για την οποία προσκόμισε αποδείξεις η Επιτροπή είναι η της 29ης Σεπτεμβρίου 1983, παραμένει όμως γεγονός ότι διάφοροι παραγωγοί (η BASF, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Solvay και η Saga) έστειλαν, μεταξύ 20 Σεπτεμβρίου και 25 Οκτωβρίου 1983, ταυτόσημες οδηγίες τιμών (παράρτ. I, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985) που προορίζονταν να τεθούν σε ισχύ την 1η του ερχομένου Νοεμβρίου· επομένως, ευλόγως έκρινε η Επιτροπή ότι οι συναντήσεις παραγωγών εξακολούθησαν να παράγουν τα αποτελέσματά τους μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.
- 152 Περαιτέρω, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, για να θεμελιώσει τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων ή τα οποία δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.
- 153 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση, ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος και ότι τα αποτελέσματα αυτών των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών παρήχθησαν μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

Δ' — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

154 Η Απόφαση (άρθρο 1, στοιχείο γ', και αιτιολογική σκέψη 27· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 42) προσάπτει στην προσφεύγουσα ότι συνομολόγησε με τους λοιπούς παραγωγούς διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των τιμών-στόχων· τέτοια μέτρα ήταν οι προσωρινοί περιορισμοί της παραγωγής, οι ανταλλαγές λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, η πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων, από τον Σεπτέμβριο δε του 1982, ένα σύστημα « account management » (« λογιστικής διαχείρισεως ») που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών στους κατ' ιδίαν πελάτες.

155 Όσον αφορά το σύστημα του « account management », του οποίου η πιο πρόσφατη και εξελιγμένη μορφή, που ανάγεται στον Δεκέμβριο του 1982, είναι γνωστή ως « account leadership », η προσφεύγουσα, όπως και κάθε παραγωγός, ορίστηκε συντονιστής ή « leader » ενός τουλάχιστον μεγάλου πελάτη, του οποίου ανέλαβε να συντονίζει, με μυστικότητα, τις σχέσεις με τους προμηθευτές του. Κατ' εφαρμογήν του συστήματος αυτού, εντοπίστηκαν πελάτες στο Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ορίστηκε δε ένας « συντονιστής » για καθένα τους. Τον Δεκέμβριο του 1982, προτάθηκε μια πιο γενικευμένη εκδοχή του συστήματος αυτού και προβλέφθηκε ο ορισμός ενός « οδηγού » (« leader »), ο οποίος θα αναλάμβανε να προσανατολίζει, να διαπραγματεύεται και να οργανώνει τις τιμολογιακές μεταβολές. Οι λοιποί παραγωγοί που είχαν τακτικές δοσοληψίες με τους πελάτες ήταν γνωστοί ως « contenders » (« ανταγωνιστές ») και συνεργάζονταν με τον « account leader », όταν απηύθυναν προσφορά σε συγκεκριμένο πελάτη. Χάριν « προστασίας » τού « account leader » και των « contenders », κάθε άλλος παραγωγός στον οποίο απευθυνόταν ο πελάτης έπρεπε να κάνει προσφορά σε τιμές υψηλότερες από τον επιθυμητό στόχο. Παρά τους ισχυρισμούς της ICI ότι το σχέδιο αυτό κατέρρευσε ύστερα από λίγους μόνο μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής, η Απόφαση βεβαιώνει ότι τα πλήρη πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 ανέφεραν ότι εξετάστηκε τότε λεπτομερώς η περίπτωση διαφόρων πελατών, όπως και οι προσφορές τιμών που είχαν γίνει ή επρόκειτο να γίνουν από κάθε παραγωγό στους πελάτες αυτούς και οι παραδοθείσες ή παραγγελθείσες ποσότητες.

156 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 20) αιτιάζεται ακόμη τη Solvay ότι παρέστη σε τοπικές συναντήσεις, οι οποίες ήταν αφιερωμένες στη θέση σε εφαρμογή, σε τοπικό επίπεδο, των μέτρων που είχαν συμφωνηθεί κατά τις κεντρικές συναντήσεις.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 157 Η προσφεύγουσα δεν προβάλλει συγκεκριμένα επιχειρήματα ικανά να αναιρέσουν τη συμμετοχή της στα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, πρωτοβουλιών των οποίων αμφισβητεί την ύπαρξη.
- 158 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πολλά είναι τα στοιχεία που δείχνουν ότι η Solvay έλαβε ενεργό μέρος στο σύστημα του «account leadership», την ύπαρξη του οποίου πιστοποιούν τα πρακτικά των συναντήσεων της 2ας Σεπτεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, καθώς και μιας συνάντησεως της ανοίξεως του 1983 (γ. αιτ. παραρτ. 29, 33 και 37).
- 159 Περαιτέρω, επισημαίνει ότι η Solvay συμμετέσχε σε τοπικές συναντήσεις στο Βέλγιο, στη Γαλλία, στην Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε μια από τις συναντήσεις αυτές στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις 18 Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 10), παρατηρήθηκε ότι η μεγάλη πλειονότητα των πωλήσεων έγινε σε τιμές ίσες ή υψηλότερες των τιμών-στόχων (βλ. επίσης γ. αιτ. παράρτ. 32).

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 160 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αιτιολογική σκέψη 27 της Αποφάσεως πρέπει να ερμηνευθεί, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 26, δεύτερο εδάφιο, όχι υπό την έννοια ότι προσάπτει σε καθένα από τους παραγωγούς ότι δεσμεύτηκε ατομικώς να λάβει όλα τα μέτρα των οποίων γίνεται μνεία σ' αυτήν, αλλ' ότι προσάπτει σε καθένα από αυτούς τους παραγωγούς ότι, σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συναποδέχτηκαν με τους λοιπούς παραγωγούς ένα σύνολο μέτρων των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση και που αποσκοπούσαν στη δημιουργία ευμενών συνθηκών για την αύξηση των τιμών, ιδίως μειώνοντας τεχνητά την προσφορά του πολυπροπυλενίου· η εκτέλεση αυτού του συνόλου μέτρων είχε επιμεριστεί, με κοινή συμφωνία των διαφόρων παραγωγών, ανάλογα με τη συγκεκριμένη θέση του καθενός.
- 161 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, συμμετέχοντας στις συναντήσεις κατά τις οποίες υιοθετήθηκε αυτό το σύνολο μέτρων [και ιδίως στις συναντήσεις της

13ης Μαΐου, της 2ας και της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24, 29, 30)], συναποδέχτηκε το σύστημα αυτό, εφόσον δεν προβάλλει καμμία ένδειξη ικανή να αποδείξει το αντίθετο. Συναφώς, η υιοθέτηση του συστήματος του «accountleadership» προκύπτει από το ακόλουθο χωρίο των πρακτικών της συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982:

« about the dangers of everyone quoting exactly DM 2.00 A.'s point was accepted but rather than go below DM 2.00 it was suggested & generally agreed that others than the major producers at individual accounts should quote a few pfs higher. Whilst customer tourism was clearly to be avoided for the next month or two it was accepted that it would be very difficult for companies to refuse to quote at all when, as was likely, customers tried to avoid paying higher prices to the regular suppliers. In such cases producers would quote but at above the minimum levels for October ».

(« σχετικά με τους κινδύνους που θα προέκυπταν αν όλοι προέτειναν ακριβώς 2.00 DM, έγινε αποδεκτή η παρατήρηση του A.· αντί, όμως, να προτείνονται τιμές κάτω των 2.00 DM, προτάθηκε και συμφωνήθηκε από όλους ότι οι άλλοι παραγωγοί, πλην των κυρίων προμηθευτών ενός συγκεκριμένου πελάτη, οφείλουν να προτείνουν τιμές κατά μερικά pfennigs υψηλότερες. Παρόλο που οποιαδήποτε αναζήτηση νέων πελατών θεωρήθηκε σαφώς αποφευκτέα για τον επόμενο ένα ή δύο μήνες, έγινε δεκτό ότι θα ήταν εξαιρετικά δυσχερές για τις επιχειρήσεις να αρνηθούν να υποβάλουν προσφορές, όταν, όπως ήταν φυσικό, οι πελάτες προσπαθούσαν να αποφύγουν να πληρώσουν υψηλότερες τιμές στους τακτικούς προμηθευτές τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι παραγωγοί θα υπεβάλλαν μεν προσφορά, αλλά υψηλότερη των κατωτάτων τιμών που είχαν οριστεί για τον Οκτώβριο ».)

Ομοίως, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, στην οποία μετέσχε και η προσφεύγουσα, ελέχθησαν τα εξής: « In support of the move, BASF, Hercules and Hoechst said they would be taking plant off line temporarily » (« Προς στήριξη του σχεδίου, οι BASF, Hercules και Hoechst δήλωσαν ότι θα έθεταν προσωρινώς μια από τις εγκαταστάσεις τους εκτός λειτουργίας »). ενώ, κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, η Fina είπε: « Plant will be shut down for 20 days in August » (« Το εργοστάσιο θα παραμείνει κλειστό επί 20 ημέρες τον Αύγουστο »).

162 Όσον αφορά το «accountleadership», το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29), της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) και της ανοίξεως του 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37), στις οποίες μετείχε η προσφεύγουσα, κατά τις συναντήσεις αυτές οι

παρόντες παραγωγοί συντάχθηκαν με αυτό το σύστημα. Όσον αφορά τα πρακτικά της συνάντησεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982, πρέπει να σημειωθεί ότι επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι το σύστημα είχε ήδη γίνει δεκτό προηγουμένως κατά τη συνάντηση του Σεπτεμβρίου, εφόσον αναφέρουν τα εξής: « The idea of account management was proposed for more general adoption & a list of customers/account leaders drawn up » (« Η ιδέα της διαχειρίσεως λογαριασμών προτάθηκε προς ευρύτερη αποδοχή και καταρτίστηκε ένας κατάλογος πελατών/“ accountleaders ” »).

- 163 Τη θέση αυτού του συστήματος σε εφαρμογή πιστοποιούν τα πρακτικά της συνάντησεως της 3ης Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 38), όπου αναφέρονται τα εξής:

« A long discussion took place on Jacob Holm who is asking for quotations for the 3rd quarter. It was agreed not to do this and to restrict offers to the end of June. April/May levels were at DKR 6.30 (DM 1.72). Hercules were definitely in and should not have been so. To protect BASF, it was agreed that CWH(üls) + ICI would quote DKR 6.75 from now to end June (DM 1.85) (...) »

[« Μακρά συζήτηση έγινε για τη Jacob Holm, η οποία ζητεί να γνωστοποιηθούν οι τιμές για το 3ο τρίμηνο. Συμφωνήθηκε να μη γίνει αυτό και να περιοριστούν οι προσφορές μέχρι τα τέλη Ιουνίου. Οι τιμές Απριλίου/Μαΐου ήσαν στις 6,30 δανικές κορώνες (DKR) (1,72 γερμανικά μάρκα (DM). Η Hercules είναι βέβαιο ότι μετείχε, ενώ δεν έπρεπε. Χάριν προστασίας της BASF, συμφωνήθηκε ότι η CWH(üls) και η ICI θα έκαναν προσφορά στις 6,75 DKR από τώρα μέχρι τα τέλη Ιουνίου (1,85 DM) (...) »]

Αυτή η θέση σε εφαρμογή επιβεβαιώνεται από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), η οποία αναφέρει σχετικά με τα πρακτικά αυτής της συνάντησεως:

« In the Spring of 1983 there was a partial attempt by some producers to operate the “Account Leadership” scheme... Since Hercules had not declared to the “Account Leader” its interest in supplying Jacob Holm, the statement was made at this meeting in relation to Jacob Holm that “Hercules were definitely in and should not have been so”. It should be made clear that this statement refers only to the Jacob Holm account and not to the Danish market. It was because of such action by Hercules and others that the “Account Leadership” scheme collapsed after at most two months of partial and ineffective operation.

The method by which Hüls and ICI should have protected BASF was by quoting a price of DKR 6.75 for the supply of raffia grade polypropylene to Jacob Holm until the end of June. »

(«Την άνοιξη του 1983, έγινε μια μερική απόπειρα από ορισμένους παραγωγούς να θέσουν σε λειτουργία το σύστημα του “Account Leadership” (...) Η δήλωση ότι “η Hercules είναι βέβαιο ότι μετείχε, ενώ δεν έπρεπε”, έγινε κατά τη συνάντηση αυτή αναφορικά με τη Jacob Holm, διότι η Hercules δεν είχε δηλώσει στον “Account Leader” ότι ενδιαφερόταν να προμηθεύσει τη Jacob Holm. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι η δήλωση αυτή αφορά μόνο τις δΟΣΟληψίες με τη Jacob Holm και όχι τη δανική αγορά. Λόγω δε αυτών των ενεργειών της Hercules και άλλων, το σύστημα του “Account Leadership” κατέρρευσε μετά από δύο, το πολύ, μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής.

Η μέθοδος με την οποία η Hüls και η ICI έπρεπε να προστατεύσουν τη BASF συνίστατο στο να προσφέρουν τιμή 6,75 DKR για την προμήθεια πολυπροπυλενίου ποιότητας raffia στη Jacob Holm μέχρι τα τέλη Ιουνίου. »)

164 Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη συμμετοχή της σε τοπικές συναντήσεις και ότι ο σκοπός των συναντήσεων αυτών πιστοποιείται, μεταξύ άλλων, από τα πρακτικά της συνάντησεως της 12ης Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 27), που δείχνουν ότι οι συναντήσεις αυτές αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση της εφαρμογής μιας συγκεκριμένης πρωτοβουλίας καθορισμού τιμών σε τοπικό επίπεδο, και από τα πρακτικά της τοπικής συναντήσεως που διεξήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο στις 18 Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 10).

165 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση.

Ε' — Ποσότητες-στόχοι και ποσοτώσεις

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

- 166 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο), «είχε αναγνωρισθεί ότι ένα αυστηρό σύστημα ποσοτώσεων ήταν σημαντικό» κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, τα πρακτικά της οποίας μνημόνευαν κάποιο σχέδιο που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεων στο 80 % του μέσου όρου που είχε επιτευχθεί κατά τους οκτώ πρώτους μήνες του έτους.
- 167 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 52) επισημαίνει ακόμη ότι, πριν από το 1982, είχαν ήδη εφαρμοστεί διάφορα σχέδια κατανομής της αγοράς. Μολονότι ο προβλεπόμενος συνολικός όγκος παραγγελιών είχε επιμεριστεί σε ποσοστά μεταξύ των κατ' ιδίαν παραγωγών, δεν υπήρξε, ωστόσο, κανένας εκ των προτέρων συστηματικός περιορισμός της συνολικής παραγωγής. Έτσι, οι προβλέψεις για το σύνολο της αγοράς αναθεωρούνταν περιοδικά, οι δε πωλήσεις του κάθε παραγωγού, εκφρασμένες σε τόννους, αναπροσαρμόζονταν, ώστε να ανταποκρίνονται προς το ποσοστό που του είχε επιτραπεί.
- 168 Για το 1979 καθορίστηκαν στόχοι ως προς τον όγκο (εκφραζόμενοι σε τόννους)· οι στόχοι αυτοί στηρίζονταν, εν μέρει τουλάχιστον, στις πωλήσεις που είχαν πραγματοποιηθεί κατά τα τρία προηγούμενα έτη. Πίνακες που ανευρέθησαν στην ΙCΙ ανέφεραν τον «αναπροσαρμοσμένο στόχο» ανά παραγωγό για το 1979, συγκρινόμενο προς την ποσότητα που είχε πράγματι πωληθεί κατά την περίοδο εκείνη στη Δυτική Ευρώπη. Την ύπαρξη σχεδίου κατανομής της αγοράς για το 1979 επιβεβαιώνουν και τα έγγραφα που βρέθηκαν στην ΑΤΟ, τα οποία παραθέτουν, για κάθε εθνική αγορά, τους στόχους των τεσσάρων παραγωγών της Γαλλίας (ΑΤΟ, Rhône-Poulenc, Solvay και Hoechst France, Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54).
- 169 Στα τέλη Φεβρουαρίου του 1980, οι παραγωγοί συνομολόγησαν στόχους ως προς τον όγκο πωλήσεων για το 1980, εκφρασμένους και πάλι σε τόννους, με βάση το ετήσιο σύνολο της αγοράς, που είχε εκτιμηθεί σε 1 390 000 τόννους. Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 55), πίνακες που περιέχουν τους «συμφωνηθέντες στόχους» για κάθε παραγωγό για το 1980 βρέθηκαν στην ΑΤΟ και στην ΙCΙ. Επειδή η πρώτη αυτή πρόβλεψη για το σύνολο της αγοράς αποδείχτηκε υπερβολικά αισιόδοξη, χρειάστηκε να αναθεωρηθούν προς τα κάτω οι ποσοτώσεις των κατ' ιδίαν παραγωγών, έτσι ώστε

να αντιστοιχούν σε μια συνολική κατανάλωση για το εν λόγω έτος 1 200 000 τόννων μόνο. Αν εξαιρεθούν η ICI και η DSM, οι πωλήσεις που πραγματοποίησαν οι διάφοροι παραγωγοί αντιστοιχούσαν, σε γενικές γραμμές, προς τον στόχο τους.

- 170 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 56), η κατανομή της αγοράς για το 1981 αποτέλεσε αντικείμενο μακρών και πολυπλόκων διαπραγματεύσεων. Κατά τις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, συμφωνήθηκε, ως προσωρινό μέτρο, ότι, για να υποβοηθηθεί η επίτευξη της πρωτοβουλίας καθορισμού των τιμών για τον Φεβρουάριο-Μάρτιο, κάθε παραγωγός θα περιόριζε τις μηνιαίες πωλήσεις του στο $\frac{1}{12}$ του 85 % του «στόχου» για το 1980. Εν αναμονή της καταρτίσεως κάποιου μονιμοτέρου σχεδίου, κάθε παραγωγός ανακοίνωσε στη συνάντηση την ποσότητα που έλπιζε να πωλήσει κατά το 1981. Ωστόσο, το άθροισμα των επί μέρους «φιλοδοξιών» υπερέβαινε κατά πολύ την προβλεπόμενη συνολική ζήτηση. Παρά τις διάφορες συμβιβαστικές προτάσεις που προέβλεπαν η Shell και η ICI, δεν επιτεύχθηκε καμμία οριστική συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το 1981. Ως προσωρινό μέτρο, οι παραγωγοί καθόρισαν, για καθένα τους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση που είχαν και για το προηγούμενο έτος και γνωστοποιούσαν τις πωλήσεις που πραγματοποιούσαν κάθε μήνα, κατά τη συνάντηση. Κατά συνέπεια, οι πραγματοποιηθείσες πωλήσεις ελέγχονταν συγκρινόμενες προς μια θεωρητική κατανομή της διατιθέμενης αγοράς βάσει των ποσοστώσεων του 1980 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 57).

- 171 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58) εκτίθεται ότι, για το 1982, οι παραγωγοί υπέβαλαν πολύπλοκες προτάσεις ποσοστώσεων, με τις οποίες προσπαθούσαν να συμβιβάσουν διστάμενους παράγοντες, όπως τα παρελθόντα αποτελέσματα, τις φιλοδοξίες τους στην αγορά και τη διατιθέμενη παραγωγική ικανότητα. Η συνολική προς κατανομή αγορά υπολογίστηκε σε 1 450 000 τόννους. Ορισμένοι παραγωγοί υπέβαλαν λεπτομερή σχέδια για την κατανομή της αγοράς, άλλοι αρκέστηκαν στο να γνωστοποιήσουν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν αυτοί να πωλήσουν. Κατά τη συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, η Monte και η ICI επιχείρησαν να καταλήξουν σε συμφωνία. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνει όμως ότι, όπως και το 1981, δεν επιτεύχθηκε οριστική συμφωνία και ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, οι μηνιαίες πωλήσεις κάθε παραγωγού ανακοινώνονταν κατά τις συναντήσεις και συγκρίνονταν προς το ποσοστό που είχε καταγραφεί κατά το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59), κατά τη συνάντηση του Αυγούστου του 1982, συνεχίστηκαν οι συνομιλίες με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων για το 1983, η δε ICI πραγματοποίησε, με καθέναν από τους παραγωγούς, διμερείς συζητήσεις σχετικά με το νέο σύστημα. Εν αναμονή, όμως, της εισαγωγής ενός τέτοιου συστήματος ποσοστώσεων, οι παραγωγοί εκλήθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1982, στο ποσοστό του συνόλου των πωλήσεων τις οποίες είχε πραγματοποιήσει ο καθένας τους κατά το

πρώτο εξάμηνο του 1982. Έτσι, το 1982, τα μερίδια της αγοράς των παραγωγών μεσαίου μεγέθους, όπως η Solvay, έφτασαν σε κάποια εξισορρόπηση (την οποία η ΑΤΟ χαρακτήρισε ως « οιονεί συναίνεση »), σε σύγκριση δε προς τα προηγούμενα έτη παρέμειναν σταθερά για τους πλείστους των παραγωγών.

- 172 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 60), για το 1983, η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να ανακοινώσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του σχετικά με το μερίδιο της αγοράς που θα έπρεπε να δοθεί σε καθέναν από τους λοιπούς. Έτσι, η Monte, η Anic, η ΑΤΟ, η DSM, η Linz, η Saga και η Solvay, καθώς και οι παραγωγοί της Γερμανίας διά της BASF, υπέβαλαν λεπτομερείς προτάσεις. Κατόπιν τούτου, οι διάφορες αυτές προτάσεις υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή, για να εξαχθεί ο μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε, στη συνέχεια, με τις προσδοκίες κάθε παραγωγού. Βάσει των πράξεων αυτών, η ICI μπόρεσε να προτείνει κατευθυντήριες γραμμές για μια νέα συμφωνία-πλαίσιο για το 1983. Οι προτάσεις αυτές συζητήθηκαν στις συναντήσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου του 1982. Κατά τη συνάντηση της 2ας Δεκεμβρίου 1982, συζητήθηκε μια πρόταση που περιοριζόταν, αρχικά, στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής, τα οποία συνέταξε η ICI, αναφέρουν ότι η ΑΤΟ, η DSM, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Monte και η Solvay, καθώς και η Hercules, θεώρησαν « αποδεκτή » την ποσόστωση που τους είχε δοθεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63). Οι πληροφορίες αυτές επιρραυνώνονται από ένα σημείωμα, με ημερομηνία 3 Δεκεμβρίου 1982, που συνοψίζει μια τηλεφωνική συνδιάλεξη που είχε η ICI με τη Hercules.
- 173 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 63, τρίτο εδάφιο) αναφέρει ότι ένα έγγραφο που βρέθηκε στη Shell επιβεβαιώνει την ύπαρξη συμφωνίας, εφόσον η επιχείρηση αυτή φρόντιζε να μην υπερβαίνει την ποσόστωσή της. Το ίδιο έγγραφο επιβεβαιώνει επίσης ότι, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 1983, εξακολουθούσε να εφαρμόζεται ένα σύστημα ρυθμίσεως του όγκου, εφόσον, για να διατηρηθεί το μερίδιό της στην αγορά γύρω στο 11% κατά το δεύτερο τρίμηνο, οι εθνικές εταιρίες πωλήσεων του ομίλου Shell έλαβαν την εντολή να μειώσουν τις πωλήσεις τους. Την ύπαρξη αυτής της συμφωνίας επιβεβαιώνουν και τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983, τα οποία, καίτοι δεν μνημονεύουν ποσοτώσεις, αναφέρουν ότι είχε μεσολαβήσει ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ των εμπειρογνομόνων σχετικά με τις ποσότητες που είχε πωλήσει κάθε παραγωγός κατά τον προηγούμενο μήνα, πράγμα που φαίνεται να αποτελεί ένδειξη για το ότι εφαρμόζοταν όντως σύστημα ποσοτώσεων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 64).

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 174 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι, κατά την ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία, είχε υποστηρίξει ότι καμμία συμφωνία ποσοτώσεων δεν είχε εφαρμοστεί και ότι, εν πάση περιπτώσει, ουδέποτε είχε την πρόθεση να αναλάβει υποχρεώσεις στο πλαίσιο μιας τέτοιας συμφωνίας. Πράγματι, καθώς ήταν νεοαφιχθείσα στην αγορά, δεν είχε κανένα συμφέρον να περιορίσει τις πωλήσεις της. Αντιθέτως, ο σκοπός της ήταν να κορέσει το παραγωγικό της δυναμικό. Έτσι, κατά τα έτη 1979, 1980, 1981, 1982 και 1983, τα μερίδιά της στην αγορά υπερέβαιναν πάντα τις ποσοτώσεις που της είχαν οριστεί, η δε γεωγραφική κατανομή των πωλήσεών της γνώρισε πολύ σημαντικές μεταβολές.
- 175 Υπενθυμίζει επίσης ότι η αντίθεση συμφερόντων μεταξύ των «τεσσάρων μεγάλων» και των νεοεμφανισθέντων ήταν εμφανέστερη όσον αφορά τις ποσοτώσεις. Η Απόφαση δεν προσκομίζει κανένα στοιχείο προς απόκρουση αυτής της επιχειρηματολογίας. Η Επιτροπή επικαλείται, πράγματι, την ύπαρξη σχεδίων και ελαφών, τα οποία όμως καταρτίστηκαν από τους «τέσσερις μεγάλους». Το πολύ που θα μπορούσε να καταλογιστεί στη Solvay είναι ότι αντήλασσε πληροφορίες κατά τρόπο αμφισβητήσιμο.
- 176 Για το 1979, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η Επιτροπή αφήνει αναπάντητες τις παρατηρήσεις τις οποίες είχε κάνει η προσφεύγουσα όσον αφορά την — προβαλλόμενη από την Επιτροπή — ύπαρξη σχεδίου κατανομής της γαλλικής αγοράς (παράρτ. επιστολή της 3ης Απριλίου 1985). Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα είχε υποστηρίξει ότι επρόκειτο περί στατιστικών εσωτερικής χρήσεως της ΑΤΟ, τις οποίες είχε καταρτίσει ένας υπάλληλος της επιχειρήσεως αυτής, ο οποίος χρησιμοποίησε τον όρο «ποσοτώσεις» υπό την έννοια των στόχων και ήθελε απλώς να επαληθεύσει κατά πόσον είχε επιτευχθεί ο στόχος τον οποίο είχε ορίσει για τον εαυτό της η ΑΤΟ. Άλλωστε — προσθέτει η προσφεύγουσα — η ορισθείσα στη Solvay ποσόστωση ήταν περίπου ίση προς το παραγωγικό της δυναμικό. Κάθε σύστημα ποσοτώσεων, όμως, προϋποθέτει ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις επιβάλλουν στον εαυτό τους μείωση της παραγωγής ή των πωλήσεών τους.
- 177 Για το 1980, η προσφεύγουσα τονίζει ότι η ποσόστωση που της ορίστηκε αρχικά υπερέβαινε το παραγωγικό της δυναμικό, πράγμα που δεν εξηγείται από τον υποτιθέμενο «δυναμικό χαρακτήρα της συμπράξεως», και ότι η αναθεωρημένη ποσόστωση της υπελείπετο κατά πολύ της πραγματικής της παραγωγής.

- 178 Για το 1981, επισημαίνει ότι η Απόφαση να μην παραδέχεται ότι δεν υπήρξε συμφωνία ποσοστάσεων, φαίνεται όμως να λείπει ότι οι παραγωγοί διατήρησαν το σύστημα του 1980. Η προσφεύγουσα παρατηρεί όμως ότι υπερέβη κατά 50 % την ποσόστωση που της είχε οριστεί το προηγούμενο έτος.
- 179 Για το 1982, η προσφεύγουσα τονίζει ότι εξακολούθησε να υπερβαίνει τη φερόμενη ποσόστωσή της και ότι, έστω και αν το μερίδιό της στην αγορά παρέμεινε σταθερό,παρήγε χρησιμοποιώντας σχεδόν πλήρως το δυναμικό της, κατόπιν σημαντικής αύξησως σε απολύτους αριθμούς.
- 180 Για το 1983, εκθέτει ότι η Απόφαση στηρίζεται στο γεγονός ότι ένας υπάλληλος της Solvay υπέβαλε μια πρόταση ποσοστάσεων (γ. αιτ. παράρτ. 78). Η πρόταση αυτή όμως ήταν τόσο υπερβολική που δεν είχε καμμία αξία. Περαιτέρω, η ποσόστωση που τελικά ορίστηκε υπερακοντίστηκε κατά πολύ.
- 181 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, υπενθυμίζει, όσον αφορά τη διάσταση συμφερόντων μεταξύ παραγωγών, ότι η σύμπραξη αποσκοπούσε στο να εξασφαλίσει στον καθένα τη θέση του στην αγορά, με βάση ένα σύστημα δυναμικού χαρακτήρα, στηριζόμενο στη δικαιότερη δυνατή κατανομή της αγοράς. Οι νεοεμφανισθέντες παραγωγοί αύξησαν όντως προοδευτικά τα μερίδιά τους στην αγορά, η εξέλιξη όμως αυτή καθοδηγήθηκε, τρόπον τινά, από τις συμφωνίες ποσοστάσεων, διότι οι ποσοστάσεις που τους ορίστηκαν ακολούθησαν, σε γενικές γραμμές, την εξέλιξη αυτή. Προορισμός των συμφωνιών ποσοστάσεων ήταν ουσιαστικά να στηρίζουν την τιμολογιακή σύμπραξη, όλοι δε οι παραγωγοί, εδραιωμένοι ή νεοεισελθόντες, είχαν κοινό συμφέρον να φτάσουν οι τιμές ένα επίπεδο επικερδούς λειτουργίας. Τέλος, στον ισχυρισμό της Solvay ότι μια συμφωνία ποσοστάσεων προϋποθέτει μια ορισμένη σταθερότητα στην κατανομή της αγοράς, κατά γεωγραφικές ζώνες και κατά πελάτες, η Επιτροπή απαντά ότι η σταθερότητα αυτή επιδιώχθηκε μέσω του συστήματος «account leadership», στο οποίο η Solvay συμμετέσχε ενεργά.
- 182 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στον καθορισμό επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων για το 1979 και το 1980 προκύπτει από τη μνεία του ονόματός της σε διάφορους αριθμητικούς πίνακες, οι οποίοι εμφανίζουν, για τους κατ'ιδίαν παραγωγούς, τις προηγούμενες τιμές του όγκου πωλήσεων και τις ποσοστάσεις. Μεταξύ των εγγράφων αυτών, η Επιτροπή επισημαίνει ειδικότερα τέσσερα.

- 183 Το πρώτο είναι ένας αχρονολόγητος πίνακας που τιτλοφορείται « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη ») και ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55)· ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει, για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης, τους αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και αριθμούς που μνημονεύονται υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 ») και « revised target 79 » (« αναθεωρημένος στόχος 1979 »). Στον πίνακα αυτόν, ορίζεται για τη Solvay αναθεωρημένος στόχος 37,3 χιλιοτόνων. Κατά την Επιτροπή, το έγγραφο αυτό αποδεικνύει τη συμμετοχή της Solvay σε σχέδιο κατανομής της αγοράς για το 1979, εφόσον ορίζει τις ποσοστάσεις για καθέναν παραγωγό για το έτος αυτό.
- 184 Το δεύτερο έγγραφο, το οποίο αποτελείται από σειρά πινάκων που αποκαλύφθηκαν στην ΑΤΟ (παράρτ. επιστολή της 3ης Απριλίου 1985), οι οποίοι περιλαμβάνουν, για τους τέσσερις παραγωγούς της Γαλλίας (ΑΤΟ, Rhône-Poulenc, Solvay και Hoechst France), τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους, σε διάφορες χώρες της Δυτικής Ευρώπης και για καθέναν από τους τέσσερις τελευταίους μήνες του 1979. Ορισμένοι από τους πίνακες αυτούς συγκρίνουν τα επιτευχθέντα μεγέθη προς τις ποσοστάσεις: « 85 % των ποσοστάσεων » ή « 84,7 % των ποσοστάσεων ». Το έγγραφο αυτό αποδεικνύει τη συμμετοχή της Solvay όχι μόνο σε σχέδιο κατανομής της αγοράς για το 1979, αλλά και στον έλεγχο της εκτελέσεως αυτού του σχεδίου από τους τέσσερις παραγωγούς της Γαλλίας. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η Solvay επέτυχε, κατά το έτος εκείνο, ένα μερίδιο της αγοράς που πλησίαζε κατά πολύ εκείνο που της είχε οριστεί, έστω και αν το υπερέβη ελαφρώς (38,2 χιλιοτόννοι έναντι ποσοστάσεως 37,3 χιλιοτόνων).
- 185 Για το 1980, υποστηρίζει ότι συνήφθη συμφωνία περί ποσοστάσεων. Τον ισχυρισμό αυτόν τον στηρίζει ουσιαστικά σε έναν πίνακα, με χρονολογία 28 Φεβρουαρίου 1980, τιτλοφορούμενο « Polypropylene — Sales target 1980 (kt) » [« Πολυπροπυλένιο — Στόχος πωλήσεων για το 1980 (σε χιλιοτόννους) »], ο οποίος ανευρέθηκε στην ΑΤΟ (γ. αιτ. παράρτ. 60)· στον πίνακα αυτόν παρατίθενται, για όλους τους παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης, τα εξής μεγέθη: « 1980 target » (« στόχος 1980 »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »). Το έγγραφο αυτό δείχνει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκαν οι ποσοστάσεις. Την ανάλυση αυτή επιβεβαιώνουν τα πρακτικά των δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τη διάρκεια των οποίων ο επιδιωκόμενος όγκος πωλήσεων συγκρίθηκε προς τις ποσότητες που πράγματι πώλησαν οι διάφοροι παραγωγοί. Η Επιτροπή τονίζει ότι σκοπός του συστήματος ποσοστάσεων ήταν η παγίωση των μεριδίων αγοράς. Γι' αυτό και οι συμφωνίες αφορούσαν τα μερίδια αγοράς, τα οποία στη συνέχεια μετατρέπονταν σε ποσότητες εκφρασμένες σε τόννους, ώστε να μπορούν να χρησιμεύσουν ως μέτρο αναφοράς· διότι, χωρίς μια τέτοια μετα-

τροπή, δεν θα ήταν δυνατόν να διαπιστωθεί από ποιο σημείο και ύστερα κάποιος από τους μετέχοντες στη σύμπραξη θα έπρεπε να ελαττώσει τις πωλήσεις του για να συμμορφωθεί προς τις συμφωνίες. Προς τον σκοπό αυτό, ήταν απαραίτητο να προβλέπεται ο συνολικός όγκος των πωλήσεων. Για το 1980, καθότι οι αρχικές προβλέψεις αποδείχτηκαν υπεραισιόδοξες, χρειάστηκε να αναπροσαρμοστεί κατ'επιανάληψη ο συνολικός όγκος των πωλήσεων που είχε αρχικά προβλεφθεί· αυτό συνεπαγόταν αναπροσαρμογή της ποσότητας που είχε οριστεί για κάθε επιχείρηση χωριστά.

- 186 Κατά την Επιτροπή, το ότι το μερίδιο αγοράς που είχε οριστεί στη Solvay συνέπεσε με το *maximum* του παραγωγικού της δυναμικού δεν αποδεικνύει την έλλειψη διαβουλεύσεως.
- 187 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι για το 1981 δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη οριστικής συμφωνίας ποσοστώσεων. Ισχυρίζεται, ωστόσο, ότι οι παραγωγοί μπόρεσαν, στις αρχές του 1981, να συμφωνήσουν επί ενός προσωρινού συστήματος, βάσει του οποίου οι πωλήσεις κάθε μήνα έπρεπε να περιορίζονται στο $\frac{1}{12}$ του 85% των στόχων που είχαν συμφωνηθεί για το 1980, όπως πιστοποιούν τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17). Δεύτερον, οι παραγωγοί παρακολούθουσαν αμοιβαία τις πραγματικές τους πωλήσεις σε μηνιαία βάση, όπως δείχνει, μεταξύ άλλων, ένας πίνακας με ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1981, που αποκαλύφθηκε στην ICI και παραθέτει τις μηνιαίες πωλήσεις των κατ'ιδίαν παραγωγών το 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 67).
- 188 Εξηγεί ότι αυτή η έλλειψη συμφωνίας επέτρεψε στη Solvay να διπλασιάσει το παραγωγικό της δυναμικό και να φτάσει ένα μερίδιο στην αγορά της τάξεως του 4,11%, το οποίο υπερέβαινε κατά πολύ το καθαρώς θεωρητικό ποσοστό, που είχε διατηρηθεί από το 1980 και που ήταν 3%.
- 189 Για το 1982, ισχυρίζεται ότι δεν κατέστη δυνατόν να επιτευχθεί οριστική συμφωνία, παρά τις καταβληθείσες προσπάθειες, τις οποίες προδίδουν τα διάφορα σχέδια τα οποία αποκαλύφθηκαν. Βρέθηκε, όμως, μια προσωρινή λύση, υπό τη μορφή συγκεκριμένου προσανατολισμού των πωλήσεων βάσει των μεγεθών που είχαν καταγραφεί κατά το περασμένο έτος. Η Επιτροπή αναφέρει ότι η ύπαρξη συζητήσεων σχετικών με τον καθορισμό ποσοστώσεων προκύπτει από πολυάριθμα έγγραφα. Μεταξύ των εγγράφων αυτών, πρέπει να επισμανθούν κυρίως τα πρακτικά συναντήσεων που συνετάχθησαν από την ICI, από τα οποία προκύπτει ότι ανταλλάσσονταν πληροφορίες σχετικά με τις πωλούμενες ποσότητες (γ. αιτ. παραρτ. 24 έως 26 και 31 έως 33).

Πρέπει επίσης να επισημανθούν διάφορα σχέδια που αποκαλύφθηκαν στην ICI (γ. αιτ. παραρτ. 69 και 71); καθώς και μια αρκετά πλήρης πρόταση για το 1982 προερχόμενη από την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 70). Κατά την Επιτροπή, τα πρακτικά της 2ας Νοεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 32) δείχνουν ότι, όποτε οι παραγωγοί επιθυμούσαν να επιτύχουν αύξηση του μεριδίου τους στην αγορά, όφειλαν να αιτιολογούν το αίτημά τους. Προσθέτει ότι, για το έτος εκείνο, δόθηκε στην προσφεύγουσα μια προσαρμοσμένη ποσόστωση 4%, η οποία ελάμβανε υπόψη τη διείσδυση την οποία είχε επιτύχει αυτή στην αγορά το 1981. Στην πραγματικότητα, η Solvay υπερέβη ελαφρώς την ποσόστωση αυτή (4,25%).

190 Για το 1983, η Επιτροπή φρονεί ότι κατέστη δυνατή η σύναψη συμφωνίας ποσοστάσεων. Στηρίζει τον ισχυρισμό αυτόν στα πρακτικά τηλεφωνικών συνδιαλέξεων μεταξύ της ICI και άλλων παραγωγών (γ. αιτ. παραρτ. 74 έως 84), τα οποία δείχνουν ότι η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να γνωστοποιήσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του για το ποσοστό που θα έπρεπε να οριστεί στους άλλους. Στηρίζεται επίσης σε έγγραφα που αφορούν τη μηχανογραφική επεξεργασία των δεδομένων που συνελέγησαν κατ' αυτόν τον τρόπο (γ. αιτ. παράρτ. 85), καθώς και σε σχέδια τα οποία κατήρτισε η ICI (γ. αιτ. παραρτ. 86 και 87). Διάφορα πρακτικά συναντήσεων περιγράφουν την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων που αφορούσαν μια πρόταση που περιοριζόταν στο πρώτο τρίμηνο του 1983 (γ. αιτ. παραρτ. 32 έως 34). Ένα εσωτερικό έγγραφο της Shell (γ. αιτ. παράρτ. 90) δείχνει ότι ένα τέτοιο σύστημα συμφωνήθηκε για τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983. Αυτό επιρρωννύεται από τα πρακτικά της συνάντησής της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), τα οποία ναι μεν δεν μνημονεύουν ποσοστάσεις, παραθέτουν όμως μια ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τις ποσότητες τις οποίες είχε πωλήσει κάθε παραγωγός κατά τον προηγούμενο μήνα.

191 Για το 1983, ισχυρίζεται ότι η Solvay πρότεινε να της δοθεί μερίδιο αγοράς 4,7% (γ. αιτ. παράρτ. 78), διατεινόμενη ότι το μερίδιο αυτό θα ήταν στην πραγματικότητα πολύ υψηλότερο αν είχε ζητήσει τιμές ίσες προς τις τιμές του ανταγωνισμού. Ωστόσο, η Solvay αποδέχθηκε τελικά μια ποσόστωση ανερχόμενη σε 4,22% (γ. αιτ. παράρτ. 33, πίνακας 2, και παράρτ. 18, αιτ. Sol.).

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

192 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα μετείχε, από την αρχή και τακτικά, στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, κατά τις οποίες γίνονταν συζητήσεις σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και ανταλλάσσονταν σχετικώς πληροφορίες.

- 193 Πρέπει να επισημανθεί, πέρα από τη συμμετοχή της Solvay στις συναντήσεις, ότι η επωνυμία της περιέχεται σε διαφόρους πίνακες (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 61), από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει σαφώς ότι σκοπός τους ήταν ο ορισμός επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Οι περισσότερες δε από τις προσφεύγουσες παραδέχτηκαν, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η κατάρτιση αυτών των πινάκων θα ήταν αδύνατη βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides. Εξ άλλου, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), η ICI δήλωσε, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, τα εξής: «the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves» («η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήταν οι ίδιοι οι παραγωγοί»). Δικαιολογημένα, επομένως, έκρινε η Επιτροπή ότι το περιεχόμενο αυτών των πινάκων όσον αφορά τη Solvay το είχε δώσει η ίδια, στο πλαίσιο των συναντήσεων στις οποίες συμμετείχε.
- 194 Η ορολογία που χρησιμοποιείται στους πίνακες που αφορούν τα έτη 1979 και 1980 [όπως «revised target» («αναθεωρημένος στόχος»), «opening suggestions» («αρχικές προτάσεις»), «proposed adjustments» («προτεινόμενες αναπροσαρμογές») και «agreed targets» («συμφωνηθέντες στόχοι»)] δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι επήλθε όντως σύμπτωση των βουλήσεων των παραγωγών.
- 195 Όσον αφορά ειδικότερα το 1979, πρέπει να σημειωθεί, βάσει ολοκλήρου του κειμένου των πρακτικών της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) και βάσει του αχρονολόγητου πίνακα, ο οποίος κατασχέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55) και τιτλοφορείται «Producers' Sales to West Europe» («Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη»), ο οποίος περιλαμβάνει για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης τους αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόνους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και βάσει των αριθμών που μνημονεύονται υπό τις περιγραφές «1979 actual» («πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979»), «revised target» («αναθεωρημένος στόχος») και «79», ότι, κατά τη συνεδρίαση αυτή, αναγνωρίστηκε η ανάγκη το σύστημα ποσοστώσεων που είχε συνομολογηθεί για το 1979 να καταστεί αυστηρότερο για τους τρεις τελευταίους μήνες του έτους αυτού. Πράγματι, ο όρος «tight» (αυστηρός), σε συνδυασμό προς τον περιορισμό στο 80% του $\frac{1}{12}$ των προβλεφθεισών ετησίων πωλήσεων, δείχνει ότι ο διακανονισμός που είχε αρχικά προβλεφθεί για το 1979 έπρεπε να καταστεί αυστηρότερος για τους τρεις αυτούς τελευταίους μήνες. Αυτή η ερμηνεία των πρακτικών επιρρωννύεται από τον προαναφερθέντα πίνακα, δεδομένου ότι αυτός περιέχει, υπό τον τίτλο «79», στην τελευταία στήλη δεξιά της στήλης που επιγράφεται «revised target», αριθμούς που πρέπει να αντιστοιχούν προς τις αρχικούς καθορισθείσες ποσοστώσεις. Αυτές χρειά-

στηκε να αναπροσαρμοστούν επί το αυστηρότερον, διότι είχαν καθοριστεί βάσει μιας υπερβολικά αισιόδοξης εκτιμήσεως της αγοράς, πράγμα που συνέβη, εξ άλλου, και το 1980. Οι διαπιστώσεις αυτές δεν αναιρούνται από την αναφορά που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως σε ένα σχέδιο « που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για να περιορίζονται μηνιαίως οι πωλήσεις στο 80 % του μέσου όρου που επιτυγχάνεται κατά τους πρώτους μήνες του έτους ». Συγκεκριμένα, η αναφορά αυτή, σε συνδυασμό προς την αιτιολογική σκέψη 54 της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι είχαν ήδη καθοριστεί αρχικά στόχοι για τον όγκο των πωλήσεων, για τις μηνιαίες πωλήσεις των οκτώ πρώτων μηνών του 1979.

- 196 Περαιτέρω, οι Γάλλοι παραγωγοί, και ιδίως η προσφεύγουσα, αντήλλασαν συστηματικά, κάθε μήνα, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους κατά τους τέσσερις τελευταίους μήνες του 1979 και τα συνέκριναν προς « ποσοστάσεις » (παράρτ. επιστολή της 3ης Απριλίου 1985). Είναι θεμιτό το συμπέρασμα ότι οι Γάλλοι παραγωγοί, αν μη τι άλλο, αποπειράθηκαν να ελέγξουν την τήρηση των στόχων που είχαν συνολογήσει.
- 197 Όσον αφορά το 1980, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο καθορισμός στόχων για τον όγκο των πωλήσεων ολοκλήρου του έτους προκύπτει από τον πίνακα με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 1980, που βρέθηκε στην ΑΤΟ (γ. αιτ. παράρτ. 60) και περιέχει μια στήλη « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »), καθώς και από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τις οποίες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων φέρεται και η προσφεύγουσα, συνέκριναν τις πράγματι πωληθείσες ποσότητες (« Actual kt ») προς τους καθορισθέντες στόχους (« Target kt »). Περαιτέρω, τα έγγραφα αυτά επιβεβαιώνονται και από έναν πίνακα με ημερομηνία 8 Οκτωβρίου 1980 (γ. αιτ. παράρτ. 57), όπου συγκρίνονται δύο στήλες, από τις οποίες η μία περιλαμβάνει τη « Nameplate Capacity » (« ονομαστική ικανότητα παραγωγής 1980 ») και η άλλη την « 1980 Quota » (« ποσόστωση 1980 ») για τους καθ' έκαστον παραγωγούς.
- 198 Όσον αφορά το 1981, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτονται οι ακόλουθες αιτιάσεις: ότι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστάσεων για το εν λόγω έτος· ότι, στο πλαίσιο αυτό, ανακοίνωσαν τις « φιλοδοξίες » τους, εν αναμονή δε της επιτεύξεως μιας τέτοιας συμφωνίας, ότι συμφώνησαν, ως προσωρινό μέτρο, να μειώσουν, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο $\frac{1}{12}$ του 85 % του « στόχου » που είχαν συμφωνήσει για το 1980· ότι δεσμεύτηκαν να τηρήσουν, κατά το υπόλοιπο διάστημα του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους· ότι γνωστοποιούσαν, κάθε μήνα, κατά τις συναντήσεις, τις πωλήσεις τους και, τέλος, ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις τους ήσαν εντός των ορίων της θεωρητικής ποσοστάσεως που είχαν καθορίσει.

Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστῶσεων και η γνωστοποίηση των «φιλοδοξιών» τους κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτών πιστοποιούνται από διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, όπως: πίνακες που περιλαμβάνουν, για κάθε παραγωγό, τα αριθμητικά του στοιχεία «actual» και τους «targets» του για τα έτη 1979 και 1980, καθώς και τις «προσδοκίες» του για το 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 59 και 61)· ένας πίνακας συντεταγμένος στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 62), που περιέχει, για κάθε παραγωγό, την ποσόστωσή του για το 1980, τις προτάσεις άλλων παραγωγών για την ποσόστωση που πρέπει να του δοθεί για το 1981 και τις δικές του «φιλοδοξίες» για το 1981· τέλος, ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI (γ. αιτ. παράρτ. 63), που περιγράφει την εξέλιξη αυτών των διαπραγματεύσεων και όπου αναφέρονται τα εξής:

« Taking the various alternatives discussed at yesterday' s meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35 % provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could probably be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich. »

(« Εξετάζοντας τις διάφορες εναλλακτικές λύσεις που συζητήθηκαν κατά τη χθεσινή συνάντηση, θα προτιμούσαμε να περιοριστεί ο προς κατανομήν όγκος σε κάποια τιμή που να μην υπερβαίνει τα όρια που αναμένεται να φθάσει η αγορά κατά το 1981, φερ' ειπείν 1,35 εκατ. τόννους. Καίτοι το ζήτημα δεν συζητήθηκε περαιτέρω με τη Shell, οι τέσσερις μεγάλοι θα μπορούσαν να δώσουν το παράδειγμα, αποδεχόμενοι μια μείωση του στόχου που είχε τεθεί ως προς το μερίδιό τους στην αγορά του 1980 κατά 0,35 % περίπου, υπό τον όρον ότι και οι πιο φιλόδοξοι από τους μικρότερους παραγωγούς, όπως η Solvay, η Saga, η DSM, η Chemie Linz και η Anic/SIR, θα μετριάσουν τις αξιώσεις τους. Δεδομένου ότι οι μεγάλοι είναι σύμφωνοι, τα προβλήματα θα μπορούσαν ασφαλώς να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα με κατ' ιδίαν συζητήσεις σε επίπεδο "διευθυντών", ει δυνατόν πριν από τη συνάντηση της Ζυρίχης. »)

Το έγγραφο αυτό συνοδεύεται από μια συμβιβαστική πρόταση, με αριθμητικά στοιχεία, με την οποία συγκρίνονται τα αποτελέσματα που επέτυχε ο καθένας σε σύγκριση προς το 1980 (« % of 1980 target »).

200 Η συναποδοχή προσωρινών μέτρων συνισταμένων στη μείωση, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, των μηνιαίων πωλήσεων στο $\frac{1}{12}$ του 85 % του στόχου που είχε συμφωνηθεί το προηγούμενο έτος προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981, όπου αναφέρεται:

« In the meantime (février-mars) monthly volume would be restricted to $\frac{1}{12}$ of 85 % of the 1980 target with a freeze on customers. »

[« Εν τω μεταξύ (Φεβρουάριος-Μάρτιος), ο μηνιαίος όγκος πωλήσεων θα περιοριζόταν στο $\frac{1}{12}$ του 85 % του στόχου του 1980 με “ πάγωμα ” ως προς τους πελάτες. »]

201 Το γεγονός ότι οι παραγωγοί όρισαν στον εαυτό τους, για το υπόλοιπο του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους και ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις ήταν σύμφωνες με την ποσόστωση αυτή, ανταλλάσσοντας κάθε μήνα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις τους, αποδεικνύεται από τον συνδυασμό τριών εγγράφων. Πρόκειται, κατ' αρχάς, για ένα πίνακα με ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 67), ο οποίος εμφανίζει, για κάθε παραγωγό, τις πωλήσεις του κλιμακωμένες κατά μήνα· στον πίνακα αυτόν, οι τρεις τελευταίες στήλες, που αφορούν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο, καθώς και το ετήσιο σύνολο, έχουν προστεθεί χειρογράφως. Πρόκειται, έπειτα, για έναν αχρονολόγητο πίνακα, που είναι συντεταγμένος στα ιταλικά και φέρει τον τίτλο « Scarti per società » (« Αποκλίσεις ανά εταιρία ») και ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 65)· ο πίνακας αυτός συγκρίνει, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 1981, τους αριθμούς των πωλήσεών του « actual » προς τους αριθμούς του « theoretic ». Τέλος, πρόκειται για έναν αχρονολόγητο πίνακα που ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 68), όπου συγκρίνονται, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 1981, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών του και το μερίδιό του στην αγορά προς τα αντίστοιχα του 1979 και του 1980· στον πίνακα αυτόν, το υπολειπόμενο μέχρι το τέλος του έτους τμήμα καλύπτεται διά προβολής.

202 Συγκεκριμένα, ο πρώτος πίνακας δείχνει ότι οι παραγωγοί αντάλλαξαν αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις μηνιαίες τους πωλήσεις. Μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών, τις οποίες ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει αυστηρώς ως επιχειρηματικό απόρρητο, συνεκτιμώμενη με τις συγκρίσεις μεταξύ αυτών των αριθμητικών στοιχείων και των στοιχείων του 1980 — οι οποίες έγιναν στους δύο άλλους πίνακες για την ίδια χρονική περίοδο —, επιρρωννύει τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Απόφαση.

- 203 Η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις διάφορες αυτές δραστηριότητες προκύπτει αφενός μεν από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες συντελέστηκαν οι πράξεις αυτές και ιδίως στις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, αφετέρου δε από τη μνεία του ονόματός της στα διάφορα προαναφερθέντα έγγραφα. Στα έγγραφα αυτά, άλλωστε, περιλαμβάνονται αριθμητικά στοιχεία, περί των οποίων πρέπει να υπομνησθεί ότι η ICI δήλωσε, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου — στην οποία και άλλοι προσφεύγοντες αναφέρονται με τη δική τους απάντηση —, ότι δεν ήταν δυνατή η κατάρτισή τους βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides.
- 204 Για το 1982, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτεται ότι μετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό να καταλήξουν σε συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το έτος αυτό· ότι, στο πλαίσιο αυτό, γνωστοποίησαν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν να πωλήσουν· ότι, μη επιτευχθείς οριστικής συμφωνίας, ανακοίνωναν κατά τις συναντήσεις τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεών τους του πρώτου εξαμήνου, συγκρίνοντάς τα προς το ποσοστό που είχαν καταγράψει κατά το προηγούμενο έτος· τέλος, ότι, κατά το δεύτερο εξάμηνο, προσπάθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους στο συνολικό ποσοστό της αγοράς που είχαν πραγματοποιήσει κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους αυτού.
- 205 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων και η γνωστοποίηση, στο πλαίσιο αυτό, των προσδοκιών τους πιστοποιείται, πρώτον, από ένα έγγραφο που τιτλοφορείται «Scheme for discussions "quota system 1982"» («Διάγραμμα για τις συζητήσεις για ένα σύστημα ποσοστώσεων για το 1982»· γ. αιτ. παράρτ. 69), στο οποίο εμφανίζεται, για όλους τους αποδέκτες της Αποφάσεως, με εξαίρεση την Hercules, η ποσότητα που έκαστος θεωρούσε ότι δικαιούνταν, επιπλέον δε, για ορισμένους (όλους πλην της Anic, της Linz, της Petrofina, της Shell και της Solvay) η ποσότητα που, κατ' αυτούς, θα έπρεπε να ορισθεί στους άλλους παραγωγούς· δεύτερον, από ένα έγγραφο της ICI, τιτλοφορούμενο «Polypropylene 1982, Guidelines» («Πολυπροπυλένιο 1982, κατευθυντήριες γραμμές»· γ. αιτ. παράρτ. 70, α), όπου η ICI αναλύει τις διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις· τρίτον, από έναν πίνακα με ημερομηνία 17 Φεβρουαρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 70, β), όπου συγκρίνονται διάφορες προτάσεις για την κατανομή των πωλήσεων — από τις οποίες η μία, με τίτλο «ICI Original Scheme» («Αρχικό σχέδιο της ICI»), συνοδεύεται από έναν άλλο χειρόγραφο πίνακα, με περιορισμένης εκτάσεως προσαρμογές, τις οποίες επέφερε η Monte, σε μια στήλη με τίτλο «Milliavacc27/1/82» (πρόκειται για το όνομα ενός υπαλλήλου της Monte· γ. αιτ. παράρτ. 70, c) — και, τέλος, από έναν πίνακα συντεταγμένο στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 71), ο οποίος συνιστά μια περίπλοκη πρόταση (η οποία περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 58, τρίτο εδάφιο, εν τέλει, της Αποφάσεως).

206

Τα μέτρα που ελήφθησαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), όπου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales. »

[« Για τη στήριξη της πρωτοβουλίας, απαιτούνται μια σειρά από άλλα μέτρα: α') να περιοριστεί ο όγκος των πωλήσεων σε ορισμένη συμπεφωνημένη αναλογία επί των κανονικών πωλήσεων. »]

Η εκτέλεση αυτών των μέτρων πιστοποιείται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας που περιέχει, για κάθε παραγωγό, έναν αριθμό « actual » των πωλήσεων του για τους μήνες Ιανουάριο έως Απρίλιο του 1982, συγκρινόμενο προς τον αριθμό « theoretical based on 1981 average] market share » (« θεωρητικό στηριζόμενο στο μέσο μερίδιο της αγοράς του 1981 »). Πιστοποιείται επίσης από τα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 26), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 1982, καθώς και από τα πρακτικά της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 1982. Σχετικώς, ο θεωρητικός χαρακτήρας της ποσοστάσεως που χρησιμεύει ως μέτρο συγκρίσεως για τις πραγματικές μηνιαίες πωλήσεις προκύπτει από το γεγονός ότι καμμία ποσόστωση δεν κατέστη δυνατόν να συμφωνηθεί για ολόκληρο το 1981· ωστόσο, δεν στερεί τη σύγκριση αυτή της σημασίας της ως μεθόδου επιτηρήσεως του περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής στο προηγούμενο έτος.

207

Τα μέτρα που ελήφθησαν για το δεύτερο εξάμηνο αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 6ης Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 31), στα οποία αναφέρονται τα εξής: « In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt ». « Performance against target in September was reviewed » (« Τον Οκτώβριο, αυτό σήμαινε επίσης ότι έπρεπε να περιοριστούν οι πωλήσεις στο μερίδιο της αγοράς που είχε επιτευχθεί κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου σε μια αγορά εκτιμώμενη σε 100 χιλιοτόνους ». « εξετάστηκαν τα αποτελέσματα του Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο που είχε τεθεί »). Στα πρακτικά αυτά είναι συνημμένος ένας πίνακας, επιγραφόμενος « September provisional sales versus target [based on Jan-June market share applied to demand estimated at 120 Kt] » [« Προσωρινά στοιχεία πωλήσεων Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο (στηριζόμενα στα μερίδια αγοράς Ιανουαρίου-Ιουνίου αναγόμενα σε ζήτηση εκτιμώμενη σε 120 χιλιοτόνους) »]. Η διατήρηση αυτών των μέτρων επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας, όπου συγκρίνονται, για τον Νοέμβριο του 1982, οι πωλήσεις « actual » (« πραγματοποιηθείσες ») προς τους αριθμούς « theoretical » (« θεωρητικούς »), υπολογισθέντες βάσει του « J-June % of 125 Kt » (« κατανομής των 125 χιλιοτόνων βάσει των ποσοστών Ιανουαρίου-Ιουνίου »).

208 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όσον αφορά το 1981, καθώς και τα δύο εξάμηνα του 1982, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την αμοιβαία επιτήρηση που ασκούνταν, κατά τις περιοδικές συναντήσεις, επί της εφαρμογής ενός συστήματος περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής προς προγενέστερη περίοδο ότι το σύστημα αυτό το είχαν συναποδεχθεί οι μετέχοντες στις συναντήσεις.

209 Για το 1983, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 33, 85 και 87), κατά τα τέλη του 1982 και τις αρχές του 1983, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου συζήτησαν επί ενός συστήματος ποσοστώσεων για το έτος 1983, ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις κατά τις οποίες έλαβαν χώρα οι συζητήσεις αυτές, όπου και έδωσε στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις της, και ότι στις 25 Οκτωβρίου 1982 διατύπωσε μια πρόταση (γ. αιτ. παραρτ. 78), που αφορούσε τόσο την ποσόστωση που έπρεπε να οριστεί για τους άλλους παραγωγούς όσο και την ποσόστωση που έπρεπε να οριστεί για την ίδια, όπου δικαιολογούσε την αύξηση της δικής της ποσοστώσεως ως εξής:

« The increase of Solvay (from 4,2 % in 1982 to 4,7 % in 1983) is based on: our large product mix (...) the development of our captive uses (faster than the average growth of the market); the fact that our market share in 1982 has been significantly penalized by our firm behaviour in pricing. Should we have quoted prices equal to the competition (including the major European producers), we would have certainly reached a level equal (if not higher) to the market share asked for 1983 (4,7 %). »

[« Η αύξηση της Solvay (από 4,2 % το 1982 σε 4,7 % το 1983) στηρίζεται στα εξής: στο ευρύ φάσμα των προϊόντων μας (...) στην ανάπτυξη των "υποχρεωτικών" τους χρήσεων (που είναι ταχύτερη της μέσης μεγεθύνσεως της αγοράς). στο γεγονός ότι το μερίδιό μας στην αγορά το 1982 επλήγη σοβαρά λόγω της σθεναρής μας τιμολογιακής συμπεριφοράς. Αν εφαρμόζαμε τιμές ίσες προς τις υπαγορευόμενες από τον ανταγωνισμό (στον οποίο περιλαμβάνονται και οι μεγαλύτεροι παραγωγοί της Ευρώπης), θα φτάναμε ασφαλώς επίπεδο ίσο (αν όχι υψηλότερο) του μεριδίου αγοράς το οποίο ζητάμε για το 1983 (4,7 %). »]

210 Επομένως, η προσφεύγουσα μετέσχε στις διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν με σκοπό την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων για το 1983.

- 211 Όσο για το αν οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν πράγματι σε αποτελέσματα όσον αφορά τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983, όπως διαπιστώνει η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 63, τρίτο εδάφιο, και 64), το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), στην οποία η προσφεύγουσα δεν συμμετέσχε, δέκα παραγωγοί ανέφεραν, κατά την εν λόγω συνάντηση, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους για τον Μάιο. Εξ άλλου, στα πρακτικά μιας εσωτερικής συναντήσεως του ομίλου Shell της 17ης Μαρτίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 90), αναφέρονται τα εξής:

«... and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 %. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies ».

(« ... και θα οδηγούσε σε ένα μερίδιο της αγοράς κοντά στο 12 %, πολύ πάνω από τον στόχο του 11 % που έχει συμφωνηθεί για τη Shell. Γι' αυτό, καθορίστηκαν και συμφωνήθηκαν από τις εταιρίες του ομίλου οι ακόλουθοι μειωμένοι στόχοι πωλήσεων ».)

Παρατίθενται οι νέες ποσότητες και στη συνέχεια αναφέρονται τα εξής:

« this would be 11.2 Pct of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members ».

(« αυτό αντιστοιχεί στο 11,2 % της αγοράς, η οποία υπολογίζεται σε 395 χιλιοτόνους. Η εξέλιξη της καταστάσεως θα παρακολουθηθεί προσεκτικά και, για οποιαδήποτε μεταβολή αυτού του συμφωνηθέντος σχεδίου, θα πρέπει να έχει προηγηθεί συζήτηση με τα άλλα μέλη του PIMS ».)

- 212 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από τον συνδυασμό των δύο αυτών εγγράφων ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ παραγωγών είχαν οδηγήσει στην καθιέρωση ενός συστήματος ποσοστάσεων. Συγκεκριμένα, το εσωτερικό σημείωμα του ομίλου Shell δείχνει ότι η επιχείρηση αυτή ζητούσε από τις εθνικές της εταιρίες πωλήσεων να μειώσουν τις πωλήσεις τους, όχι για να μειωθεί ο συνολικός

όγκος των πωλήσεων του ομίλου Shell, αλλά για να περιοριστεί στο 11 % το συνολικό μερίδιο του ομίλου αυτού στην αγορά. Ένας τέτοιος περιορισμός, εκφραζόμενος σε μερίδιο της αγοράς, μπορεί να εξηγηθεί μόνο στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων. Εξ άλλου, τα πρακτικά της συνάντησεως της 1ης Ιουνίου 1983 αποτελούν πρόσθετη ένδειξη για την ύπαρξη ενός τέτοιου συστήματος, εφόσον κύριος σκοπός της ανταλλαγής πληροφοριών για τις μηνιαίες πωλήσεις των διαφόρων παραγωγών είναι ο έλεγχος της τηρήσεως των ανειλημμένων υποχρεώσεων.

- 213 Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι ο αριθμός 11 %, ως μερίδιο της Shell στην αγορά, εμφανίζεται όχι μόνο στο εσωτερικό σημείωμα της Shell, αλλά και σε άλλα δύο έγγραφα· πρόκειται, αφενός, για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI, με το οποίο αυτή η τελευταία παρατηρεί ότι η Shell προτείνει τον αριθμό αυτόν για τον εαυτό της, για την Hoechst και για την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 87) και, αφετέρου, για τα πρακτικά — τα οποία συνέταξε η ICI — μιας συναντήσεως της 29ης Νοεμβρίου 1982, μεταξύ της ICI και της Shell, κατά την οποία έγινε μνεία της παραπάνω προτάσεως (γ. αιτ. παράρτ. 99).
- 214 Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω της ταυτότητας του σκοπού των διαφόρων μέτρων περιορισμού του όγκου των πωλήσεων — που συνίστατο στη μείωση της πιέσεως που ασκούσε η υψηλότερη προσφορά πάνω στις τιμές —, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε ότι τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος ποσοστώσεων.
- 215 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι με την επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα δεν επιχειρεί να αποδείξει ευθέως ότι δεν συμμετέσχε στον καθορισμό επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεως, αλλά να αποδείξει ότι οι στόχοι αυτοί δεν τηρήθηκαν από τους παραγωγούς, πράγμα που, κατ' αυτήν, αναιρεί και το ότι οι στόχοι αυτοί ορίστηκαν.
- 216 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι η Απόφαση σημειώνει όντως το γεγονός ότι ο επιδιωκόμενος όγκος πωλήσεων δεν τηρήθηκε· αυτό, περαιτέρω, σημαίνει ότι η προσβαλλόμενη πράξη, για να αποδείξει τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στον καθορισμό των στόχων, δεν στηρίζεται στην υλοποίηση εκ μέρους της του αποτελέσματος των συζητήσεων των σχετικών με τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων. Επομένως, το

επιχείρημα της προσφεύγουσας περί αύξησης του μεριδίου της στην αγορά, περί κορεσμού του παραγωγικού της δυναμικού και περί υπερβάσεως των φερομένων ποσοστώσεων δεν αναιρεί τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, η οποία με την Απόφαση λέει ότι συμφωνήθηκαν ποσοστώσεις πωλήσεων, όχι όμως και ότι τηρήθηκαν. Εξ άλλου, οι συμφωνηθείσες ποσοστώσεις ήταν ποσοστώσεις πωλήσεων και όχι ποσοστώσεις παραγωγής. Γι' αυτό και δεν έχει σημασία ο κορεσμός του παραγωγικού δυναμικού της προσφεύγουσας.

- 217 Το Πρωτοδικείο θεωρεί, εξ άλλου, ότι η Απόφαση έλαβε κάλλιστα υπόψη τη διάσταση συμπερόντων των εδραιωμένων στην αγορά παραγωγών και των νεοεισελθόντων. Λέει, πράγματι, στην αιτιολογική σκέψη 89, τέταρτο εδάφιο, ότι « τα διαφορετικά συστήματα ποσοστώσεων και άλλοι μηχανισμοί που έχουν σχεδιαστεί για να ικανοποιούν τα διαφορετικά συμφέροντα των καθιερωμένων ήδη παραγωγών και των νεοεισερχομένων στην αγορά είχαν ως τελική επιδίωξη τη δημιουργία τεχνητών συνθηκών “σταθεροποίησης”, που ήταν ευνοϊκές για την αύξηση των τιμών ». Προσθέτει δε, στην αιτιολογική σκέψη 91, τελευταίο εδάφιο, — για ν' απαντήσει στους παραγωγούς που ισχυρίζονταν ότι οι μεταβολές που επήλθαν στο μερίδιο αγοράς ορισμένων παραγωγών από το 1977 και εντεύθεν αποδείκνυαν την ύπαρξη « απεριόριστου » ανταγωνισμού — ότι « το επιχείρημα αυτό παραβλέπει το γεγονός ότι ποσοστώσεις και στόχοι συμφωνήθηκαν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ληφθούν υπόψη οι φιλοδοξίες των νεοεισερχομένων στην αγορά παραγωγών και [ότι] οι μεγαλύτερες εταιρίες ήταν πρόθυμες να δεχθούν κάποια μείωση του μεριδίου τους στην αγορά προς όφελος των αυξανόμενων επιπέδων τιμών. »
- 218 Από την άλλη πλευρά, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το γεγονός ότι το 1980 ορίστηκε για την προσφεύγουσα μια αρχική ποσοστωση που υπερέβαινε το παραγωγικό της δυναμικό δεν αναιρεί τη συμμετοχή της στο σύστημα ποσοστώσεων, κατά το μέτρο που ο ορισμός αυτής της υπερβολικής ποσοστώσεως πρέπει να αποδοθεί στην πολιτική « μπλόφας » την οποία ακολουθούσε η προσφεύγουσα, πράγμα που επιβεβαιώνει τη σοβαρή έκταση της μείωσης που επιβλήθηκε στην ποσοστωση της προσφεύγουσας μετά την αναθεώρησή της.
- 219 Εξ άλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, για να μπορέσει να θεμελιώσει τις προεκτειθείσες διαπιστώσεις της ως προς τα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων ή τα οποία δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.

220 Εν όψει των παραπάνω σκέψεων, το Πρωτοδικείο συμπεραίνει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων, η οποία αφορούσε τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για τα έτη 1979, 1980 και το πρώτο ήμισυ του 1983 και τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο για τα έτη 1981 και 1982, στοιχεία μνημονευόμενα στην Απόφαση, και εντασσόταν στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων.

2. Εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ

Α' — Νομικός χαρακτηρισμός

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

221 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 81, πρώτο εδάφιο), το σύνολο των σχεδίων και διακανονισμών που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος των περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων αποτέλεσε ενιαία και συνεχή « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

222 Εν προκειμένω, οι παραγωγοί, αποδεχόμενοι ένα κοινό σχέδιο για τη ρύθμιση των τιμών και του εφοδιασμού στην αγορά πολυπροπυλενίου, συμμετέσχαν σε μια συμφωνία-πλαίσιο, η οποία εκδηλώθηκε με σειρά λεπτομερεστερών επί μέρους συμφωνιών, οι οποίες εκπονήθηκαν κατά διαστήματα (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 81, τρίτο εδάφιο).

223 Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 82, πρώτο εδάφιο) ότι, κατά την εκτέλεση των λεπτομερειών του ολικού σχεδίου, επιτεύχθηκε ρητή συμφωνία σε πολλά σημεία, όπως οι κατ' ιδίαν πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών και τα ετήσια σχέδια ποσοστώσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασφαλώς, μπορεί να μην επιτεύχθηκε η συναίνεση των παραγωγών πάνω σ' ένα οριστικό σχέδιο, όπως στην περίπτωση των ποσοστώσεων για το 1981 και το 1982. Το γεγονός, όμως, ότι αυτοί ελάμβαναν μέτρα με σκοπό την πλήρωση αυτού του κενού — όπως ήταν η ανταλλαγή πληροφοριών και η σύγκριση των μηνιαίων πωλήσεων προς τα αποτελέσματα που είχαν επιτευχθεί σε προηγούμενη περίοδο αναφοράς — όχι μόνο προϋπέθετε την ύπαρξη ρητής συμφωνίας για την επεξεργασία και την εφαρμογή τέτοιων μέτρων, αλλά και υποδηλώνει ότι οι παραγωγοί είχαν συμφωνήσει σιωπηρώς ότι, κατά το μέτρο του δυνατού, έπρεπε ο καθένας τους να διατηρήσει τις θέσεις του.

- 224 Όσον αφορά ειδικότερα την πρωτοβουλία του Δεκεμβρίου του 1977, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 82, τρίτο εδάφιο) αναφέρει ότι, κατά τις συναντήσεις της ΕΑΤΡ, ορισμένοι παραγωγοί όπως η Hercules, η Hoechst, η ICI, η Linz, η Rhône-Poulenc, η Saga και η Solvay, τόνιζαν, ακόμη και στους πελάτες τους, ότι αισθάνονταν την ανάγκη να δράσουν συντονισμένα με σκοπό την αύξηση των τιμών. Οι παραγωγοί συνέχιζαν τις επαφές τους σχετικά με τον καθορισμό των τιμών και εκτός του πλαισίου των συναντήσεων της ΕΑΤΡ. Εν όψει των αποδεδειγμένων αυτών συναντήσεων, η Επιτροπή φρονεί ότι ο μηχανισμός, κατά τον οποίο ένας ή περισσότεροι απ' αυτούς παραπονούνταν για τα « ανεπαρκή » περιθώρια κέρδους τους και πρότειναν κοινή δράση, ενώ οι άλλοι εξέφραζαν την « υποστήριξη » τους προς τέτοιες κινήσεις, υπέκρυπτε την ύπαρξη συμφωνίας επί των τιμών. Προσθέτει ότι, ακόμη και αν δεν υπήρχαν περαιτέρω επαφές, ένας τέτοιος μηχανισμός θα μπορούσε αφ' εαυτού να προδίδει αρκετά σαφή συναίνεση, ώστε να στοιχειοθετείται η ύπαρξη συμφωνίας κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.
- 225 Το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε « πρωτοβουλίας » απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο).
- 226 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, πρώτο εδάφιο), η λειτουργία της συμπράξεως, δεδομένου ότι στηριζόταν σε κοινό και λεπτομερές σχέδιο, αποτέλεσε « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 227 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, δεύτερο εδάφιο) εκτίθεται ότι, μολονότι οι έννοιες των όρων « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » διαφέρουν μεταξύ τους, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η συμπαιγνία εμφανίζει στοιχεία και των δύο μορφών αθέμιτης συνεργασίας.
- 228 Ο όρος « εναρμονισμένη πρακτική » χαρακτηρίζει μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες, χωρίς να φθάνουν μέχρι σημείου να συνάψουν κατά κυριολεξία σύμβαση, υποκαθιστούν ενσυνείδητα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με την έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 86, τρίτο εδάφιο).

- 229 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, πρώτο εδάφιο), η Συνθήκη διατυπώνει την «εναρμονισμένη πρακτική» ως ξεχωριστή έννοια, για να εμποδίζει τις επιχειρήσεις να καταστρατηγούν την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, διαμορφώνοντας, με αμοιβαία συνεννόηση, μια συμπεριφορά αντιβαίνουσα μεν προς τον ανταγωνισμό, μη δυνάμενη όμως να εξομοιωθεί προς οριστική συμφωνία, αλληλοενημερωμένες, παραδείγματος χάριν, εκ των προτέρων για τη στάση που προτίθεται να τηρήσει η καθεμία, έτσι ώστε να μπορέσει να ρυθμίζει την εμπορική συμπεριφορά της γνωρίζοντας ότι και οι ανταγωνιστές της θα ενεργήσουν κατά τον ίδιο τρόπο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Rec. 1972, σ. 619).
- 230 Με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie, Rec. 1975, σ. 1663), το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που έχουν καθοριστεί από τη νομολογία του ουδόλως προϋποθέτουν την κατάρτιση πραγματικού «σχεδίου», αλλά πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' ένα τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατάνουν να τηρήσουν στην αγορά (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, δεύτερο εδάφιο). Μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, ως «εναρμονισμένη πρακτική», έστω και αν τα μέρη δεν έχουν συνεννοηθεί εκ των προτέρων βάσει κοινού σχεδίου καθορίζοντας τη δράση τους στην αγορά, αλλά υιοθετούν μηχανισμούς συμπαιγνίας ή προσχωρούν σε τέτοιους μηχανισμούς που διευκολύνουν τον συντονισμό της εμπορικής τους συμπεριφοράς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος).
- 231 Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, τρίτη περίοδος) επισημαίνει ότι, σε μια σύνθετη σύμπραξη, είναι πιθανόν ορισμένοι παραγωγοί να μην έχουν εκδηλώσει, σε κάθε περίπτωση, τη ρητή τους συγκατάθεση για τη συμπεριφορά την οποία ακολούθησαν οι λοιποί, παρόλο που δηλώνουν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρουν αναλόγως. Από ορισμένες πλευρές, επομένως, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών στην υλοποίηση της ολικής συμφωνίας ενδέχεται να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εναρμονισμένης πρακτικής (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πέμπτη περίοδος).

232 Η σημασία, επομένως, της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής δεν προκύπτει τόσο, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τέταρτο εδάφιο), από τη διάκριση μεταξύ της πρακτικής αυτής και μιας « συμφωνίας », όσο από τη διάκριση μεταξύ μιας συμπαιγνίας που εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και της απλής παράλληλης συμπεριφοράς που δεν ενέχει κανένα στοιχείο διαβουλεύσεως. Μικρή σημασία έχει, επομένως, η ακριβής μορφή την οποία προσέλαβε εν προκειμένω η συμπαιγνιακή συμπεριφορά.

233 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 88, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι από τους παραγωγούς ισχυρίστηκαν, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η συμπεριφορά τους στο πλαίσιο των λεγομένων « πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών » δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας « συμφωνίας » κατά την έννοια του άρθρου 85 (βλ. Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 82), ούτε αποδεικνύει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η συνδρομή της οποίας προϋποθέτει « φανερή δράση » στην αγορά· τέτοια όμως φανερή δράση ουδόλως συντρέχει εν προκειμένω, εφόσον ουδέποτε γνωστοποιήθηκε στους πελάτες τιμοκατάλογος ή « τιμή-στόχος ». Η Απόφαση απορρίπτει το επιχείρημα αυτό, με την αιτιολογία ότι, εάν ήταν αναγκαίο, στην παρούσα υπόθεση, να στηριχθεί κανείς στην ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η προϋπόθεση να έχουν προβεί οι συμμετέχοντες στη λήψη ορισμένων μέτρων για την επίτευξη του κοινού τους στόχου πληρούται κάλλιστα. Οι διάφορες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών προκύπτουν από τα έγγραφα. Είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι οι κατ' ιδίαν παραγωγοί ενήργησαν εκ παραλλήλου για να τις θέσουν σε εφαρμογή. Τα μέτρα που έλαβαν οι παραγωγοί, είτε ατομικά είτε συλλογικά, προκύπτουν από έγγραφα: πρακτικά συναντήσεων, εσωτερικά σημειώματα, οδηγίες και εγκύκλιοι στους υπευθύνους πωλήσεων και επιστολές στους πελάτες. Είναι εντελώς αδιάφορο εάν οι παραγωγοί « δημοσίευσαν » ή όχι τιμοκαταλόγους. Οι οδηγίες για τις τιμές, αυτές καθαυτές, δεν παρέχουν μόνο την καλύτερη δυνατή απόδειξη για τις ενέργειες στις οποίες προέβη κάθε παραγωγός προς υλοποίηση του κοινού στόχου, αλλά, ως εκ του περιεχομένου και της χρονολογίας τους, και την απόδειξη της συμπαιγνίας.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

234 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η θέση της Επιτροπής ότι δεν έχει μεγάλη σημασία ο χαρακτηρισμός της παραβάσεως έχει ως συνέπεια το γεγονός και μόνο ότι οι παραγωγοί συγκεντρώθηκαν για ν' ανταλλάξουν κάποιες πληροφορίες σχετικά με τις τιμές και τον όγκο των πωλήσεων να συνιστά αφ' εαυτού εναρμονισμένη πρακτική που έχει ως σκοπό, αν όχι ως αποτέλεσμα, τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Η θέση αυτή έχει ως σκοπό να επιτρέψει στην Επιτροπή να θεραπεύσει τις αδυναμίες της Αποφάσεως όσον αφορά τα συγκεκριμένα αποτελέσματα των επιδίκων συναντήσεων στην αγορά και να παρακάμψει το ερώτημα κατά πόσον μια καθαρά εσωτερική συμπεριφορά μπορεί να συνιστά το « πρακτικό » στοιχείο μιας εναρμονισμένης πρακτικής. Η

θέση αυτή δεν είναι σύμφωνη προς το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ και — αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή — δεν βρίσκει έρεισμα στη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσες αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69· της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73· απόφαση της 14ης Ιουλίου 1981 στην υπόθεση 172/80, Züchner, Συλλογή 1981, σ. 2021).

- 235 Διατείνεται ότι συμφωνία σημαίνει ότι δύο ή πλείονα μέρη έχουν τη βούληση να αναδεχθούν αμοιβαίες υποχρεώσεις. Επομένως, δεν μπορεί να συναχθεί συμφωνία από απλές δηλώσεις προθέσεως που διατυπώνονται από διάφορα πρόσωπα· είναι αναγκαίο να ερευνάται αν οι δηλώσεις συνοδεύονται και από αληθή πρόθεση αυτοδεσμεύσεως.
- 236 Φρονεί ότι — σε αντίθεση προς τη συμφωνία, η οποία, άπαξ έχει ως σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού, είναι κολάσιμη ακόμη και πριν εκτελεσθεί, — η εναρμονισμένη πρακτική σημαίνει ότι υπάρχει ταυτόχρονα πρακτική και συνεννόηση αποτελούσα τη βάση αυτής της πρακτικής. Προϋποθέτει δηλαδή υλοποίηση και εξωτερική της συνεννόησης. Η προσφεύγουσα τονίζει ότι δεν θέλει να υποστηρίξει μ' αυτό την ακραία θέση ότι δεν γίνεται νοητή εναρμονισμένη πρακτική που έχει απλώς ως σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού αλλά στερείται παντάπασι τέτοιου αποτελέσματος.
- 237 Η προσφεύγουσα παραδέχεται δηλαδή ότι η εναρμονισμένη πρακτική δεν πρέπει κατ' ανάγκην να έχει αποτέλεσμα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, θεωρεί όμως ότι, πέρα από την ύπαρξη συνεννόησης, η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής σημαίνει και ύπαρξη μέτρων υλοποίησης εκδηλούμενα εκτός των επιχειρήσεων, δηλαδή στην αγορά.
- 238 Υποστηρίζει, επομένως, ότι η εναρμονισμένη πρακτική δεν μπορεί να συνάγεται από συμπεριφορά εκδηλούμενη εντός της επιχειρήσεως χωρίς επενέργεια στην αγορά. Η αντίθετη λύση θα κατέληγε στο να καθιστά κολάσιμες, βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 1, απλές αθέμιτες προθέσεις που δεν ακολουθούνται από εκτέλεση, πράγμα που θα συνιστούσε ανεπίτρεπτη προσβολή της αρχής της ασφάλειας του δικαίου.

- 239 Κατά την προσφεύγουσα, όμως, η Επιτροπή ουδόλως αποδεικνύει ότι οι συναντήσεις ή οι ανταλλαγές πληροφοριών τις οποίες επικρίνει άσκησαν κάποια πραγματική επίδραση στην αγορά. Περιορίζεται σε εικασίες, οι οποίες έχουν, εν τω μεταξύ, αντικρούσει από το πόρισμα το οποίο κατήρτισε το ανεξάρτητο γραφείο ορκωτών λογιστών Coopers & Lybrand (στο εξής: πόρισμα Coopers & Lybrand) και από την οικονομική μελέτη επί της γερμανικής αγοράς, την οποία διενήργησε ο καθηγητής Albach, του Πανεπιστημίου της Βόννης. Ασφαλώς, η Επιτροπή επικαλέστηκε, κατά της Solvay, ορισμένες εσωτερικές οδηγίες καθορισμού τιμών. Οι οδηγίες όμως αυτές θα μπορούσαν να αποτελούν — το πολύ — μια καθαρά εσωτερική εκδήλωση της προσφεύγουσας και δεν στοιχειοθετούν, επομένως, την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής. Ασκοπώς, άλλωστε, επικαλείται η Επιτροπή την ύπαρξη επιστολών απευθυνομένων στους πελάτες. Η Solvay, πράγματι, όπως και οι περισσότερες επιχειρήσεις, δεν ειδοποιούσε με επιστολές την πελατεία της για τις μεταβολές των τιμών.
- 240 Διατείνεται, τέλος, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι αντιφατική ή — αν μη τι άλλο — διφορούμενη, καθ' όσον δεν καθιστά σαφές αν καταδικάζει τη Solvay διότι συμμετείχε σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική ή ακόμη σε κάποια μη προσδιοριζόμενη συμπαιγνιακή συμπεριφορά. Κακώς η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν έχει σημασία η διευκρίνιση της μορφής την οποία προσέλαβε εν προκειμένω η συμπαιγνιακή συμπεριφορά· υπεχρεούτο να ερευνήσει αν συγκεντρώνονται εν προκειμένω τα στοιχεία της μιας ή της άλλης μορφής παραβάσεως. Συγκεκριμένα, η σημασία του ζητήματος του νομικού χαρακτηρισμού και του ορισμού της παραβάσεως έγκειται, εν προκειμένω, στο γεγονός ότι, αν θεωρήσει κανείς, όπως η προσφεύγουσα, ότι η εναρμονισμένη πρακτική προϋποθέτει πραγματική υιοθέτηση μιας συντονισμένης συμπεριφοράς στην αγορά, η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της Solvay ούτε σε συμφωνία ούτε σε εναρμονισμένη πρακτική.
- 241 Κατά την προσφεύγουσα, ο ορισμός του όρου «εναρμονισμένη πρακτική» αποκτά, επομένως, ιδιαίτερη σημασία. Η σημασία αυτή αυξάνει ακόμη περισσότερο, καθ' όσον είναι η πρώτη φορά που το ζήτημα αυτό τίθεται με αυτή τη μορφή ενώπιον του κοινοτικού δικαστή. Πράγματι, στις υποθέσεις που έχουν υποβληθεί μέχρι τούδε στο Δικαστήριο (προαναφερθείσες αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69· της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73· και της 14ης Ιουλίου 1981 στην υπόθεση 172/80), η συμπεριφορά στην αγορά δεν αμφισβητούνταν ως προς τα πραγματικά της στοιχεία, αλλά ετίθετο μόνο το ζήτημα αν αρκούσε για να πιθανολογήσει διαβούλευση.

- 242 Κατά την Επιτροπή, αντιθέτως, το ζήτημα αν μια συμπαιγνία ή σύμπραξη πρέπει να χαρακτηριστεί νομικώς ως συμφωνία ή ως εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ ή αν η συμπαιγνία αυτή εμπεριέχει στοιχεία και της μιας και της άλλης είναι αμελητέας σημασίας. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι όροι « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » περικλείουν τις διάφορες μορφές διακανονισμών, με τις οποίες οι ανταγωνιστές, αντί να διαμορφώνουν τη μέλλουσα ανταγωνιστική τους συμπεριφορά με πλήρη ανεξαρτησία, δεσμεύονται αμοιβαία, περιορίζοντας την ελευθερία δράσεώς τους στην αγορά με άμεσες ή έμμεσες μεταξύ τους επαφές.
- 243 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η χρήση διαφορετικών όρων στο άρθρο 85 έχει ως σκοπό να απαγορεύσει κάθε μορφή συμπαιγνίας και όχι να προβλέψει διαφορετική μεταχείριση για καθεμιά απ' αυτές. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια να χαραχθεί μια γραμμή οριοθέτησης μεταξύ όρων που αποσκοπούν στο να καταλάβουν κάθε μορφή απαγορευόμενης συμπεριφοράς δεν ασκεί επιρροή. Η *ratio legis* της εισαγωγής στο άρθρο 85 του όρου « εναρμονισμένη πρακτική » είναι ότι επιδιώκεται έτσι να περιληφθούν, παράλληλα προς τις συμφωνίες, και μορφές συμπαιγνίας που αντανακλούν απλώς κάποιον *en tois πράγμασι* συντονισμό ή κάποια έμπρακτη συνεργασία, αλλά που είναι πάντως ικανές να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό (προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, σκέψεις 64 έως 66).
- 244 Διατείνεται ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174), επιδιώκεται η παρεμπόδιση κάθε μορφής επαφής, άμεσης ή έμμεσης, μεταξύ επιχειρήσεων, έχουσας ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα είτε τον επηρεασμό της συμπεριφοράς στην αγορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή, είτε την αποκάλυψη σε έναν τέτοιο ανταγωνιστή της συμπεριφοράς την οποία η επιχείρηση έχει αποφασίσει — ή έχει κατά νουν — να τηρήσει στην αγορά. Η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής εντοπίζεται, επομένως, ήδη σε επίπεδο επαφής μεταξύ ανταγωνιστών, πριν από οποιαδήποτε εκδήλωση της συμπεριφοράς τους στην αγορά.
- 245 Κατά την Επιτροπή, εναρμονισμένη πρακτική υπάρχει άπαξ υπάρχει διαβούλευση που γίνεται με σκοπό τον περιορισμό της αυτονομίας των επιχειρήσεων έναντι αλλήλων, τούτο δε ακόμη και αν δεν έχει διαπιστωθεί καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Κατά την Επιτροπή, η συζήτηση αφορά την έννοια του όρου « πρακτική ».

Εναντιώνεται στην άποψη την οποία προβάλλει η Solvay, ότι ο όρος αυτός έχει τη στενή έννοια της « συμπεριφοράς στην αγορά ». Ο όρος αυτός μπορεί, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, να καλύπτει και το απλό γεγονός της συμμετοχής σε επαφές, αρκεί αυτές να αποσκοπούσαν τον περιορισμό της αυτονομίας των επιχειρήσεων.

246 Προσθέτει ότι αν, για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική, απαιτούνταν, όπως φρονεί η Solvay, η συνδρομή και των δύο στοιχείων — διαβουλεύσεως και συμπεριφοράς στην αγορά —, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να μείνει εκτός πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85 ολόκληρο φάσμα πρακτικών που έχουν ως σκοπό, όχι όμως κατ' ανάγκη και ως αποτέλεσμα, τη νόθευση του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Θα εξουδετερωνόταν έτσι μέρος της αποτελεσματικότητας του άρθρου 85. Εξ άλλου, η άποψη αυτή δεν συμφωνεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου που αναφέρεται στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής (προαναφερθείσες αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, σκέψη 66· της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψη 26· της 14ης Ιουλίου 1981 στην υπόθεση 172/80, Züchner, Συλλογή 1981, σ. 2021, σκέψη 14). Η νομολογία αυτή ναι μεν μνημονεύει κάθε φορά πρακτικές που ασκούνται στην αγορά, δεν τις μνημονεύει όμως ως συστατικό στοιχείο της παραβάσεως, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, αλλά ως πραγματικό περιστατικό, από το οποίο μπορεί να συναχθεί ότι υπήρξε διαβούλευση. Κατά τη νομολογία αυτή, δεν απαιτείται καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί μόνο να ήρθαν οι επιχειρήσεις σε επαφή μεταξύ τους, χαρακτηριστικό του ότι εγκατέλειψαν την αναγκαία για κάθε επιχείρηση αυτονομία.

247 Κατά την Επιτροπή, επομένως, δεν είναι ανάγκη, για να υπάρχει παράβαση του άρθρου 85, να εφάρμοσαν οι επιχειρήσεις στην πράξη εκείνο για το οποίο συνεννοήθηκαν. Η αποδοκιμαζόμενη με το άρθρο 85, παράγραφος 1, συμπεριφορά συντρέχει κάλλιστα, από τη στιγμή που η πρόθεση υποκαταστάσεως των κινδύνων του ανταγωνισμού με τη συνεργασία υλοποιείται με τη μορφή διαβουλεύσεως, χωρίς κατ' ανάγκη και να εκδηλωθεί, στη συνέχεια, στην αγορά κάποια συμπεριφορά δυνάμενη να διαπιστωθεί.

248 Η Επιτροπή καταλήγει τονίζοντας ότι δικαιολογημένα χαρακτήρισε τη διαπιστωθείσα εν προκειμένω παράβαση, κυρίως μεν, ως συμφωνία, επικουρικός δε και καθ' όσον ήθελε παραστεί αναγκαίο, ως εναρμονισμένη πρακτική.

- 249 Από την ανάλυση αυτή, η Επιτροπή συνάγει ότι όποια και αν ήταν η πραγματική κατάσταση της αγοράς, η παράβαση αποδεικνύεται, εφόσον έγκειται στο γεγονός ότι καθιερώθηκε μια διαβούλευση με σκοπό τη δράση στην αγορά. Απαντά έτσι στην αιτίαση που διατυπώνεται εις βάρος της ότι δεν προέβη σε ανάλυση της αγοράς, εφόσον μια τέτοια ανάλυση δεν θα ασκούσε καμμία επίδραση ως αποδεικτικό μέσο προς απόκρουση των εγγράφων που έχει στην κατοχή της.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 250 Πρέπει να διαπιστωθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή χαρακτήρισε κάθε πραγματικό στοιχείο το οποίο έκρινε αποδεδειγμένο εις βάρος της προσφεύγουσας είτε ως συμφωνία είτε ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 80, δεύτερο εδάφιο, 81, τρίτο εδάφιο, και 82, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε καθένα από τα επί μέρους αυτά στοιχεία, κυρίως, ως « συμφωνία ».
- 251 Ομοίως, από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 86, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, 87, τρίτο εδάφιο, και 88 της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε, επικουρικώς, ως « εναρμονισμένες πρακτικές » τα στοιχεία παραβάσεως, οσάκις αυτά είτε δεν αρκούσαν για να στηρίζουν το συμπέρασμα ότι τα μέρη είχαν συνεννοηθεί προηγουμένως επί κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, είχαν όμως δεχτεί ή είχαν προσχωρήσει σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκόλυναν τον συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, είτε δεν αρκούσαν, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα της συμπράξεως, για να αποδειχθεί ότι ορισμένοι παραγωγοί είχαν εκφράσει τη ρητή τους συγκατάθεση στη συμπεριφορά που υιοθέτησαν οι άλλοι, παρόλο που εκδήλωναν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρούσαν αναλόγως. Έτσι, η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, υπό ορισμένες επόψεις, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας συνολικής συμφωνίας μπορεί να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά της εναρμονισμένης πρακτικής.
- 252 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο (βλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970 στην υπόθεση 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Rec.

1970, σ. 661, σκέψη 112· και της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heinz van Landewyck κατά Επιτροπής, Rec. 1980, σ. 3125, σκέψη 86), δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τη σύμπτωση που επήλθε μεταξύ των βουλήσεων της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, την οποία απέδειξε επαρκώς κατά νόμον και η οποία αφορούσε τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της υλοποίησης των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για το 1979, το 1980 και για το πρώτο ήμισυ του 1983, καθώς και τα μέτρα περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προηγούμενη περίοδο για το 1981 και το 1982.

253 Ορθώς, εξ άλλου, η Επιτροπή, αφού απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών εξακολούθησαν να παράγονται μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, έκρινε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 85 εφαρμόζεται και επί συμφωνιών που έχουν παύσει μεν να ισχύουν, εξακολουθούν όμως να παράγουν αποτελέσματα και μετά την τυπική τους λήξη (απόφαση της 3ης Ιουλίου 1985 στην υπόθεση 243/83, Binon, Συλλογή 1985, σ. 2015, σκέψη 17).

254 Για τον ορισμό της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής, είναι αναγκαία η παραπομπή στη νομολογία του Δικαστηρίου, από όπου προκύπτει ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας τα οποία έθεσε προηγουμένως πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναΝ τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174).

255 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μετέσχε σε συναντήσεις που είχαν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων· κατά τις

συναντήσεις αυτές ανταλλάσσονταν μεταξύ των ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, σχετικά με τις τιμές που είχαν κατά νουν να εφαρμόσουν, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που έκριναν αναγκαίους, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεων τους ή την ταυτότητα των πελατών τους. Μετέχοντας στις συναντήσεις αυτές, συνέπραξε με τους ανταγωνιστές της σε διαβούλευση που είχε ως σκοπό να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να αποκαλύψει τη συμπεριφορά που κάθε παραγωγός είχε κατά νουν να τηρήσει ο ίδιος στην αγορά.

- 256 Έτσι, η προσφεύγουσα όχι μόνο επιδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς να έλαβε υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά. Ομοίως, και οι ανταγωνιστές της πρέπει ασφαλώς να έλαβαν υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που τους αποκάλυψε η προσφεύγουσα σχετικά με τη συμπεριφορά που είχε αποφασίσει ή που είχε κατά νουν να τηρήσει η ίδια στην αγορά, για να καθορίσουν την πολιτική που θα ακολουθούσαν.
- 257 Επομένως, δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε, ως εκ του σκοπού τους, επικουρικός ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τη συνεδρίαση της ΕΑΤΡ της 22ας Νοεμβρίου 1977 και τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις οποίες συμμετείχε η προσφεύγουσα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983.
- 258 Όσον αφορά το ζήτημα αν η Επιτροπή δικαιολογημένα έκρινε ότι υπήρχε ενιαία παράβαση, την οποία χαρακτηρίζει, στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι διάφορες παρατηρηθείσες εναρμονισμένες πρακτικές και οι διάφορες συναφθείσες συμφωνίες εντάσσονταν, ως εκ της ταυτότητας του σκοπού τους, σε συστήματα περιοδικών συναντήσεων, καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών και ποσοστάσεων.

- 259 Πρέπει να τονιστεί ότι τα συστήματα αυτά εντάσσονταν σε σειρά προσπαθειών των εμπλεκομένων επιχειρήσεων που συνέκλιναν σε έναν και τον αυτό οικονομικό σκοπό: να νοθευθεί η φυσιολογική εξέλιξη των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου. Είναι, επομένως, τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρεθεί αυτή η συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από έναν και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα έλαβε μέρος — επί σειρά ετών — σε ολοκληρωμένο σύνολο συστημάτων, τα οποία συνιστούν ενιαία παράβαση, η οποία συγκεκριμενοποιήθηκε προοδευτικά τόσο με συμφωνίες όσο και με αθέμιτες εναρμονισμένες πρακτικές.
- 260 Επιβάλλεται να λεχθεί, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα χαρακτήρισε την ενιαία αυτή παράβαση ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », κατά το μέτρο που η παράβαση αυτή εμπεριείχε ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « συμφωνίες » και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « εναρμονισμένες πρακτικές ». Συγκεκριμένα, εφόσον πρόκειται για σύνθετη παράβαση, ο διττός χαρακτήρισμός, τον οποίο χρησιμοποιεί η Επιτροπή στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, δεν πρέπει να νοηθεί ως χαρακτήρισμός που προϋποθέτει ταυτόχρονα και σωρευτικά την απόδειξη του ότι καθένα από τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής, αλλ' ως προσδιορίζων ένα σύνθετο όλον, που περιέχει πραγματικά στοιχεία από τα οποία ορισμένα χαρακτηρίστηκαν ως συμφωνίες και άλλα ως εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτήρισμό γι' αυτού του είδους τη σύνθετη παράβαση.
- 261 Κατά συνέπεια, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

Β' — Το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

- 262 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 90, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) επισημαίνει ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν είναι απολύτως αναγκαίο, δεδομένου ότι ο σκοπός της συμφωνίας είναι προδήλως ανταγωνιστικός, να αποδειχθεί και η ύπαρξη αποτελέσματος αντιθέτου προς τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση υπάρχουν όλες οι ενδείξεις ότι η συμφωνία άσκησε όντως ουσιαστική επίδραση επί των συνθηκών του ανταγωνισμού.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 263 Η προσφεύγουσα αιτιάται την Επιτροπή ότι προέβη σε μια « αποκομμένη από την πραγματικότητα » ανάλυση των εγγράφων, χωρίς να ερευνήσει ποια μπορεί να ήταν τα αληθινά κίνητρα του κάθε παραγωγού, ούτε να εξετάζει ποια ήταν η αληθινή επίδραση των επιδίκων συναντήσεων στον ανταγωνισμό. Η επίδραση αυτή έχει σημασία, για να εκτιμηθεί αν υπήρξε γενική συμφωνία και να σταθμιστεί η σοβαρότητα της παραβάσεως. Εξανίσταται κατά της ερμηνείας την οποία έδωσε η Επιτροπή στην πρόταση περί καταργήσεως των συναντήσεων την οποία διατύπωσε η Solvay κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24). Κατά την Επιτροπή, η πρόταση αυτή αποδεικνύει *a contrario* ότι η Solvay φρονούσε ότι οι συναντήσεις είχαν επιτύχει τον σκοπό τους και ότι, επομένως, είχαν αποφέρει το προσδοκώμενο αποτέλεσμα στην αγορά.
- 264 Παρατηρεί, ως εκ τούτου, ότι, εν όψει της αδρανείας της Επιτροπής, οι επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να αναλάβουν την πρωτοβουλία να ζητήσουν τη διενέργεια συγκεκριμένων μελετών της αγοράς (πόρισμα Coopers & Lybrand και μελέτη του καθηγητή Albach), η δε Επιτροπή δεν προέβη σε ομοειδείς αναλύσεις δυνάμενες να αναιρέσουν τα αποτελέσματα των προαναφερομένων μελετών.
- 265 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι άλλοτε μεν η Επιτροπή φαίνεται να παραδέχεται ότι η κατάσταση της αγοράς θα ήταν η ίδια χωρίς συμφωνία και ότι ίσως οι παραγωγοί αποπειράθηκαν απλώς — αλλ' ανεπιτυχώς — να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 72 και 73), άλλοτε δε θεωρεί ότι ο ανταγωνισμός προφανώς επηρεάστηκε και αποκρούει το επιχείρημα ότι η φυσιολογική λειτουργία της προσφοράς και της ζητήσεως θα κατέληγε σε αποτέλεσμα ανάλογο με αυτό που παρατηρήθηκε (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 90 έως 92).
- 266 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες συγκεκριμένες μελέτες της αγοράς, η εμπορική της πολιτική, όσον αφορά τόσο τις τιμές όσο και τον όγκο των πωλήσεων, ήταν εντελώς ανεξάρτητη από το περιεχόμενο των συναντήσεων στις οποίες συμμετέσχε. Οι μελέτες αυτές αποδεικνύουν, πράγματι, ότι οι συναντήσεις δεν άσκησαν καμμία επίδραση στην αγορά και δεν προκάλεσαν καμμία ζημία στους πελάτες.

- 267 Η Επιτροπή απαντά ότι ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό σκοπός των συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών που στοιχειοθετούν την παράβαση είναι, εν πάση περιπτώσει, αποδεδειγμένος· παρέλκει, επομένως, η απόδειξη του ότι είχαν αυτές περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα. Κατά τα λοιπά, παραπέμπει στο κείμενο της Αποφάσεως.
- 268 Προσθέτει ότι το πόρισμα Coopers και Lybrand καταρτίστηκε πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Αυτή ουδόλως υποστήριξε ότι οι πραγματοποιηθείσες καθαρές τιμές συνέπιπταν κατά σύστημα με τις συμφωνούμενες τιμές-στόχους. Έτσι, οι επιχειρήσεις προσπάθησαν να αντικρούσουν μέσω του πορίσματος μια αιτίαση που τελικά αποδείχθηκε ότι δεν τους είχε γίνει.
- 269 Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι, αν η Solvay θεωρεί ότι η Απόφαση αντιφάσκει, αυτό το πράττει είτε βάσει κακής ερμηνείας είτε βάσει αποσπασματικής παραθέσεως των επίμαχων χωρίων των Αποφάσεως (αιτιολογικές σκέψεις 72, 74, 90 έως 92 και 108).

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 270 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι με την επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα προσπάθει να αποδείξει ότι η συμμετοχή της στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, διότι, όπως προδίδει η ανταγωνιστική της συμπεριφορά στην αγορά, η συμμετοχή αυτή εστερείτο τόσο σκοπού όσο και αποτελέσματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό.
- 271 Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει, ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή τις εναρμονισμένες πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο κρατών μελών και που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής και στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

- 272 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή, οι περιοδικές συναντήσεις στις οποίες μετείχε μαζί με ανταγωνιστές της η προσφεύγουσα είχαν ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, ιδίως διά του καθορισμού επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων και ότι, κατά συνέπεια, η συμμετοχή της στις συναντήσεις αυτές δεν εστειρείτο σκοπού αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 273 Κατά συνέπεια, η αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

Περί της αιτιολογίας

1. Η έκδοση ενιαίας αποφάσεως

- 274 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αποφαίνεται συνολικά για την τύχη όλων των ενεχομένων επιχειρήσεων, « πνίγοντας » κάθε μια από τις επιχειρήσεις μέσα σ' ένα σύνολο. Μ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή δεν απαντά ειδικά στο επιχείρημα περί της ειδικής θέσεως της Solvay και αποφεύγει να ερευνήσει, για κάθε μια από τις επιχειρήσεις, αν πληρούνται τα συστατικά στοιχεία των παραβάσεων που της προσάλλονται. Αυτή η μέθοδος εργασίας έχει επιπτώσεις στην τυπική νομιμότητα της Αποφάσεως.
- 275 Η Επιτροπή απαντά ότι η Απόφαση εξατομικεύει επαρκώς τις διάφορες αιτιάσεις που απευθύνονται στη Solvay, κατά τρόπο που να μπορεί αυτή να αντιληφθεί κάλλιστα το περιεχόμενο των αιτιάσεων που κρίθηκαν αποδεδειγμένες εις βάρος της. Συναφώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει περαιτέρω ότι η Απόφαση στηρίζεται επίσης στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων που απευθύνθηκε σε κάθε μια από τις επιχειρήσεις.
- 276 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσες αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψη 111, και της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και

218/78, σκέψη 77), τίποτε δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να αποφαινεται με ενιαία απόφαση επί πλειόνων παραβάσεων, αρκεί η απόφαση να δίνει σε κάθε αποδέκτη τη δυνατότητα να συναγάγει με ακρίβεια ποιες αιτιάσεις κρίνονται αποδεδειγμένες εις βάρος του.

- 277 Σχετικώς, η κρίση την οποία σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως αποδεικνύει ότι η προσφεύγουσα μπόρεσε, όπως και το Πρωτοδικείο, να συναγάγει με επαρκή ακρίβεια ποιες αιτιάσεις είχαν κριθεί αποδεδειγμένες εις βάρος της.
- 278 Ομοίως, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το ενιαίο της Αποφάσεως δεν είχε ως αποτέλεσμα να επεκταθούν στην προσφεύγουσα επικρίσεις που στηρίχτηκαν στη συμπεριφορά άλλων παραγωγών, εφόσον η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον το σύνολο των αιτιάσεων που γίνονται δεκτές με την Απόφαση εις βάρος της προσφεύγουσας.
- 279 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

2. *Ανεπαρκής αιτιολογία*

- 280 Η προσφεύγουσα παραθέτει τις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί η αιτιολογία μιας αποφάσεως, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1962 στην υπόθεση 16/61, Acciaierie Ferriere e Fonderie di Modena κατά Ανωτάτης Αρχής της ΕΚΑΧ, Rec. 1962, σ. 546· της 7ης Ιουλίου 1981, στην υπόθεση 158/80, Rewe, Συλλογή 1981, σ. 1805, 1833· της 28ης Μαρτίου 1984, στην υπόθεση 8/83, Bertoli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1649). Τονίζει ότι οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να τηρούνται με ακόμα μεγαλύτερη αυστηρότητα εν προκειμένω, όπου η απόφαση είναι οιονεί δικαιοδοτικής φύσεως και καταλήγει στην επιβολή κυρώσεων αναλόγων προς ποινικές κυρώσεις. Η Επιτροπή όφειλε επομένως, αν όχι να συζητήσει επί όλων των πραγματικών και νομικών ζητημάτων που ήγειραν οι επιχειρήσεις, πάντως να εξετάσει τους βασικούς τους ισχυρισμούς. Η υποχρέωση αυτή συναρτάται άμεσα προς το ρητό « Justice must not only be done, it must also be seen to be done » (« Η δικαιοσύνη πρέπει όχι μόνο να απονέμεται, αλλά και να φαίνεται ότι απονέμεται »), το οποίο έχει επικυρωθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσον αφορά τα δικαιοδοτικά όργανα.

- 281 Επισημαίνει ότι η Απόφαση δεν απάντησε σε τέσσερα βασικά επιχειρήματα τα οποία είχε αναπτύξει κατά τη διοικητική διαδικασία και τα οποία αφορούσαν την ειδική της θέση ως νεοεισελθούσας στην αγορά, τη διάσταση συμφερόντων μεταξύ των ήδη εδραιωμένων και των νεοεισελθόντων στην αγορά παραγωγών, η οποία διάσταση συμφερόντων κατέστησε αδύνατη τη σύναψη συμφωνίας, το ότι δεν είχε καμμία πρόθεση να δεσμευτεί, πράγμα που δεν είναι ασυμβίβαστο με το γεγονός ότι μετείχε στις συναντήσεις, και, τέλος, τη συμπεριφορά της στην αγορά, η οποία διαψεύδει το ότι είχε αναλάβει οποιαδήποτε δέσμευση. Κατά την άποψη της Solvay, η Απόφαση δεν δίνει καμμία απάντηση σ' αυτήν την επιχειρηματολογία και γι' αυτό πάσχει λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας.
- 282 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η Επιτροπή εξήγησε, για πρώτη φορά με τις παρατηρήσεις που κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, ότι η σύμπραξη είχε σκοπό τη συμπύκνωση των διυσταμένων συμφερόντων μεταξύ των ήδη εδραιωμένων στην αγορά και των νέων παραγωγών και ότι, επομένως, όλοι οι παραγωγοί επιδίωξαν να υλοποιήσουν τον ίδιο στόχο. Αυτή η καθυστερημένη απάντηση στη συγκεκριμένη επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας δεν καλύπτει τα κενά της Αποφάσεως. Η Επιτροπή δεν μπορεί, εξ άλλου, να επικαλεστεί την ανακοίνωση των αιτιάσεων που απηύθυνε στη Solvay για να υποστηρίξει ότι αυτή ήταν εις θέση να αντιληφθεί το περιεχόμενο των ατομικών αιτιάσεων που είχαν κριθεί αποδεδειγμένες κατ' αυτής.
- 283 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αιτιολογία πρέπει να δίνει στον δικαστή τη δυνατότητα να ασκήσει τον έλεγχό του και να πληροφορεί τους ενδιαφερομένους για τις συνθήκες υπό τις οποίες τα κοινοτικά όργανα εφαρμόσαν τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ (προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουλίου 1981, στην υπόθεση 158/80, σκέψη 25). Περαιτέρω, οι προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί η αιτιολογία μιας πράξεως είναι συνάρτηση της φύσεως της πράξεως αυτής και της αλληλουχίας μέσα στην οποία αυτή εκδόθηκε (προαναφερθείσα απόφαση της 28ης Μαρτίου 1984 στην υπόθεση 8/83, σκέψεις 13 έως 17). Τέλος, στις αποφάσεις τις οποίες εκδίδει σε θέματα ανταγωνισμού, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να αντικρούει λεπτομερώς τα επιχειρήματα των μερών, αλλά μπορεί να προβαίνει σε αυτοτελή ανάπτυξη εκθέτοντας γενικώς το σκεπτικό της αποφάσεως (αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, όπ. π., σκέψη 65, και της 21ης Φεβρουαρίου 1984 στην υπόθεση 86/82, Hasselblad κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 883, σκέψεις 16 έως 18).

- 284 Εν όψει αυτών των νομολογιακών αρχών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Απόφαση είναι επαρκώς και ορθώς αιτιολογημένη. Ειδικότερα, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Απόφαση απαντά στα επιχειρήματα τα οποία εξέθεσε αυτή η τελευταία όσον αφορά τους λόγους της συμμετοχής της στις συναντήσεις, τη διάσταση συμφερόντων μεταξύ των επιχειρήσεων και τα προβλήματα τα οποία θέτει η εμφάνιση νεοαφιχθέντων στην αγορά (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 10 επ.). Ομοίως, η Επιτροπή αιτιολόγησε, με την Απόφαση, τις διατάξεις της ως προς τα πρόστιμα και ως προς το πώς συνεκτίμησε τις περιστάσεις που προσidiaζαν σε κάθε επιχείρηση.
- 285 Επομένως, δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή απάντησε στην επιχειρηματολογία της για πρώτη φορά με το υπόμνημα αντικρούσεως, δηλαδή καθυστερημένα. Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή εξέθεσε ήδη, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, τα πραγματικά περιστατικά και την ερμηνεία την οποία τους απέδιδε. Κατά τη διοικητική διαδικασία, η Solvay δεν αντέκρουσε αυτή την ερμηνεία των πραγματικών περιστατικών είτε επικαλούμενη άλλα πραγματικά περιστατικά, είτε δίνοντας μια πιο πιστευτή ερμηνεία αυτών των πραγματικών περιστατικών. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι, εκδίδοντας την απόφαση βάσει των πραγματικών περιστατικών όπως τα είχε ερμηνεύσει ήδη με την ανακοίνωση των αιτιάσεων και εξηγώντας τους λόγους αυτής της ερμηνείας, μπόρεσε να διατηρήσει την ερμηνεία της, απάντησε δε στα επιχειρήματα τα οποία ήγειρε κατά τη διαδικασία η Solvay. Υποστηρίζει, εξ άλλου, ότι η αποσαφήνιση μερικών χωρίων με το υπόμνημα αντικρούσεως δεν πρέπει να συγγέεται με την προβολή νέων ισχυρισμών.
- 286 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ιδίως τις αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, όπ. π., και της 10ης Δεκεμβρίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, Stichting Sigarettenundustrie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3831, σκέψη 88), ναι μεν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή υποχρεούται να αιτιολογεί τις αποφάσεις της, αναφέροντας τα νομικά και πραγματικά στοιχεία από τα οποία εξαρτάται η νομιμότητα του μέτρου, καθώς και τις σκέψεις που την οδήγησαν στη λήψη της αποφάσεώς της, δεν απαιτείται όμως να εξετάζει όλα τα νομικά και πραγματικά ζητήματα που έχουν εγείρει οι ενδιαφερόμενοι κατά τη διοικητική διαδικασία. Εξ αυτού έπεται ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να απαντά σε όσα ζητήματα θεωρεί ότι δεν ασκούν καμμία επιρροή.

- 287 Όσον αφορά τα δύο πρώτα επιχειρήματα στα οποία λέγεται ότι δεν απάντησε η Απόφαση, πρέπει να σημειωθεί ότι η Απόφαση μνημονεύει, στις αιτιολογικές σκέψεις 10, 11 και 16, την άφιξη στην αγορά νέων παραγωγών και τις συνέπειες που είχε αυτή σε άμεση σχέση με την έναρξη της συμπράξεως· πρέπει δε να υπομνησθεί ότι η Απόφαση αναφέρεται όντως, στο σημείο 89, τέταρτο εδάφιο, στα δισταμένα συμφέροντα των εδραιωμένων και των νεοεισελθόντων στην αγορά παραγωγών. Επισήμανε επίσης ότι η σύμπραξη αποσκοπούσε, μεταξύ άλλων, στη συμφιλίωση αυτών των δισταμένων συμφερόντων, λαμβάνοντας υπόψη τις φιλοδοξίες των νεοεισελθόντων (αιτιολογική σκέψη 91, τελευταίο εδάφιο). Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Απόφαση έλαβε υπόψη τα δύο επιχειρήματα της προσφεύγουσας.
- 288 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η προσφεύγουσα δεν είχε την πρόθεση να δεσμευθεί, πράγμα το οποίο δεν διαψεύδει η συμμετοχή της στις συναντήσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή απάντησε σ' αυτόν στην αιτιολογική σκέψη 71 της Αποφάσεως.
- 289 Όσον αφορά, τέλος, τη συμπεριφορά της στην αγορά, η Επιτροπή απάντησε στις αιτιολογικές σκέψεις 72 επ. της Αποφάσεως.
- 290 Επομένως, η αίτηση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

3. Αντιφατική αιτιολογία

- 291 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Απόφαση πάσχει λόγω αντιφατικής αιτιολογήσεως: ισχυρίζεται αφενός μεν ότι οι τιμές καθορίστηκαν από τον ανταγωνισμό (αιτιολογικές σκέψεις 72 και 73), αφετέρου δε ότι η σύμπραξη άσκησε αισθητή επίδραση στον ανταγωνισμό (αιτιολογικές σκέψεις 90 έως 92 και 108).
- 292 Η Επιτροπή διατείνεται ότι η Απόφαση ουδόλως πάσχει από αντιφατική αιτιολόγηση όσον αφορά τα αποτελέσματα της συμπράξεως· μόνο προβαίνοντας σε επιλεκτική ανάγνωση της Αποφάσεως, η προσφεύγουσα βλέπει σ' αυτήν αντιφάσεις.

- 293 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το επιχείρημα της προσφεύγουσας εκκινεί από μια ανάγνωση της Απόφασης που απομονώνει τεχνητά ορισμένες αιτιολογικές της σκέψεις, ενώ η Απόφαση, η οποία αποτελεί ένα όλον, πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως των άλλων αιτιολογικών σκέψεων, έτσι, ώστε να αίρονται οι φαινομενικές αντιφάσεις μεταξύ χωρίων τα οποία αποκόπτονται από την αλληλουχία τους.
- 294 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή διέκρινε δύο είδη αποτελεσμάτων της παραβάσεως. Το πρώτο συνίσταται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, αφού συνομολόγησαν τιμές-στόχους κατά τις συναντήσεις, κάλεσαν όλοι τα τμήματα πωλήσεών τους να υλοποιήσουν τις τιμές αυτές, χρησιμοποιώντας τους «στόχους» ως βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες. Βάσει αυτού, η Επιτροπή συνήγαγε ότι υπάρχουν, εν προκειμένω, ισχυρές ενδείξεις ότι η συμφωνία επέδρασε όντως αισθητά στις συνθήκες του ανταγωνισμού (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, δεύτερο εδάφιο, που παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 90). Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός ότι η εξέλιξη των τιμών που χρεώνονταν στους διαφόρους πελάτες, συγκρινόμενη με τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συμφωνεί με τον απολογισμό της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, όπως αυτός προκύπτει από τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην ICI και σε άλλους παραγωγούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, έκτο εδάφιο).
- 295 Όπως προκύπτει από την κρίση την οποία σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες προέβη η Επιτροπή, η Επιτροπή έλαβε κάλλιστα υπόψη, με την προσβαλλόμενη πράξη, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας περί των αποτελεσμάτων της συμπράξεως στην αγορά και εξέθεσε πειστικά στην Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 72 έως 74 και 89 έως 92) τους λόγους που την είχαν οδηγήσει στην πεποίθηση ότι τα συμπεράσματα τα οποία αντλούσε η προσφεύγουσα από το πόρισμα Coopers & Lybrand και τη μελέτη του καθηγητή Albach ήταν αβάσιμα.
- 296 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Περί του προστίμου

297 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Απόφαση ότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 17, καθ' όσον δεν εκτιμήθηκε προσηκόντως η διάρκεια και η σοβαρότητα της παραβάσεως που της καταλογίστηκε.

1. Η διάρκεια της παραβάσεως

298 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, αν η Απόφαση ακυρωθεί όσον αφορά τη διάρκεια της συμμετοχής της στη φερόμενη παράβαση, το πρόστιμο πρέπει να μειωθεί αναλόγως.

299 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι εξετίμησε ορθώς τη διάρκεια της παραβάσεως.

300 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε ότι η Επιτροπή εκτίμησε ορθώς πόσο διάρκεσε η υπό της προσφεύγουσας παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ και ότι ορθώς έκρινε ότι επρόκειτο για ενιαία παράβαση.

301 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

2. Η σοβαρότητα της παραβάσεως

Α' — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας

302 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη τον βαθμό της συμμετοχής στη σύμπραξη καθεμιάς από τις επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, και αν ακόμη ήθελε κριθεί ότι η Solvay είχε πράγματι πρόθεση συμμετοχής στη σύμπραξη, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι διαφοροποιήθηκε επανειλημμένα απ' αυτήν.

303 Όσον αφορά τον βαθμό της συμμετοχής της Solvay, η Επιτροπή σημειώνει ότι η επίχειρηση αυτή επαναλαμβάνει απλώς επιχειρήματα που ήδη εξετάστηκαν, ήτοι την ανυπαρξία αναλύσεως της αγοράς, την ταχεία διεύθυνση της προσφεύγουσας, τον ρόλο της ως απλού παρατηρητή που ενδιαφερόταν να λάβει πληροφορίες, τη θέση της ως « ταραχοποιού », κ. λπ.

304 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η Επιτροπή ορθώς εξετίμησε τον ρόλο που είχε διαδραματίσει στην παράβαση η προσφεύγουσα και καλώς έκρινε, επομένως, με την Απόφαση ότι δεν αποδείχθηκε ο παθητικός χαρακτήρας αυτού του ρόλου.

305 Κατά συνέπεια, η αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

Β' — Η νέα πολιτική της Επιτροπής όσον αφορά τα πρόστιμα

306 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να εφαρμόσει στην υπό κρίση περίπτωση τη νέα πολιτική την οποία εφάρμοζε όσον αφορά τα πρόστιμα, διότι αυτή είχε καθοριστεί με τη Δέκατη τρίτη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού, ήτοι μετά την υπό κρίση χρονική περίοδο. Περαιτέρω, η ίδια μομφή μπορεί να διατυπωθεί όσον αφορά την παραπομπή την οποία κάνει το Δικαστήριο στις προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, και της 25ης Οκτωβρίου 1983, στην υπόθεση 107/82, οι οποίες είναι επίσης μεταγενέστερες των παραβάσεων τις οποίες επικρίνει η Επιτροπή.

307 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι ενήργησε σύμφωνα με την παγιωμένη πρακτική της, καθώς και με τις αρχές που έχει διατυπώσει σχετικά με τα πρόστιμα το Δικαστήριο. Τονίζει ότι, από το 1979 και εντεύθεν, ακολουθεί μια πολιτική που συνίσταται στην εξασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων του ανταγωνισμού διά της επιβολής βαρύτερων κυρώσεων, ιδίως για τις κατηγορίες παραβάσεων που είναι παγίως καθιερωμένες στην κοινοτική νομοθεσία του ανταγωνισμού και για τις ιδιαίτερα βαρείες παραβάσεις· επιδίωξε έτσι την ενίσχυση του προληπτικού αποτελέσματος των κυρώσεων. Επιστήθηκε η προσοχή των επιχειρήσεων στην πολιτική αυτή με τη Δέκατη τρίτη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού.

- 308 Εκθέτει ότι η πολιτική αυτή έχει επιδοκιμαστεί από το Δικαστήριο, ιδίως με τις προαναφερθείσες αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, και της 25ης Οκτωβρίου 1983, στην υπόθεση 107/82, και μπορεί κάλλιστα να εφαρμοστεί και στην προκειμένη υπόθεση.
- 309 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, υποπίπτουν σε παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ συνιστά ένα από τα μέσα που έχουν δοθεί στην Επιτροπή, για να μπορεί να εκπληρώνει την αποστολή επιτηρήσεως την οποία της αναθέτει το κοινοτικό δίκαιο. Η αποστολή αυτή περιλαμβάνει, ασφαλώς, το έργο της διαλευκάνσεως και διώξεως ατομικών παραβάσεων, περιλαμβάνει όμως επίσης και το καθήκον ασκήσεως μιας γενικής πολιτικής αποσκοπούσας στην εφαρμογή, στον τομέα του ανταγωνισμού, των αρχών που ορίζονται στη Συνθήκη ΕΟΚ και στον προσανατολισμό της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση αυτή. Γι' αυτόν τον λόγο, το Δικαστήριο έκρινε ότι, για να εκτιμά τη σοβαρότητα της παραβάσεως προκειμένου να καθορίσει το ύψος του προστίμου, η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υποθέσεως, αλλά και το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η παράβαση, πρέπει δε να μεριμνά ώστε η όλη δράση της να έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα, κυρίως για τις μορφές παραβάσεων που πλήττουν όλως ιδιαιτέρως την πραγμάτωση των σκοπών της Κοινότητας. Το Δικαστήριο έκρινε, περαιτέρω, ότι ευλόγως η Επιτροπή συνεκτίμησε το γεγονός ότι οι παραβάσεις ορισμένου τύπου εξακολουθούν να παρατηρούνται σχετικώς συχνά, παρ' όλον ότι ο παράνομος χαρακτήρας τους έχει αναγνωριστεί αφότου άρχισε να υπάρχει κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού, λόγω της ωφελείας την οποία μπορούν να αποκομίσουν απ' αυτές ορισμένες από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις· ευλόγως, επομένως, αύξησε το ύψος των προστίμων, προκειμένου να ενισχύσει το προληπτικό τους αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξήσει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται με τον κανονισμό 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψεις 105 έως 109).
- 310 Με γνώμονα τις σκέψεις αυτές, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι δικαίως η Επιτροπή χαρακτήρισε ως ιδιαιτέρως σοβαρές και κατάφωρες παραβάσεις τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, καθώς και τη συναποδοχή μέτρων αποσκοπούντων στη διευκόλυνση της εφαρμογής των επιδιωκόμενων τιμών που αποσκοπούσαν στη νόθευση της φυσιολογικής εξελίξεως των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου.

- 311 Όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα νομολογία του Δικαστηρίου, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να επιστήσει την προσοχή των επιχειρήσεων προειδοποιώντας τες για την πρόθεσή της να αυξήσει την τάξη μεγέθους των προστίμων· η προσφεύγουσα δεν μπορεί, επομένως, να επικαλεστεί ότι η διαπιστωθείσα παράβαση ήταν προγενέστερη της νομολογίας αυτής και της Δεκάτης τρίτης Εκθέσεως επί της πολιτικής ανταγωνισμού, με την οποία η Επιτροπή αποσαφήνισε τη νέα πολιτική την οποία προετίθετο να ακολουθήσει όσον αφορά τα πρόστιμα.
- 312 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η σύγκριση του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου με τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στους άλλους αποδέκτες της αποφάσεως δεν προδίδει καμμία δυσμενή διάκριση, αν ληφθεί υπόψη η διάρκεια και η ιδιαίτερη σοβαρότητα της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας.
- 313 Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί η αιτίαση αυτή.

Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως

- 314 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το πρόστιμο πρέπει να είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως. Ένα δε από τα κριτήρια εκτιμήσεως αυτής της σοβαρότητας είναι και τα αποτελέσματα της παραβάσεως επί του ανταγωνισμού. Μπορεί ασφαλώς να γίνει δεκτή η επιβολή προστίμου στους συμμετέχοντες σε μια σύμπραξη, η οποία έχει μόνο ως σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού, χωρίς όμως και να επιφέρει ένα τέτοιο αποτέλεσμα. Ωστόσο, μια γενική αρχή του δικαίου επιβάλλει, κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, να λαμβάνεται υπόψη αν η παράβαση παρήγαγε περισσότερο ή λιγότερο επιβλαβή αποτελέσματα.
- 315 Γι' αυτό και διατείνεται ότι η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να προβεί σε οικονομική μελέτη της αγοράς για να αναζητήσει ποια ήσαν, συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα των επιδίκων συναντήσεων. Προσθέτει ότι δεν μπορούσε να περιοριστεί σε μια αποκομμένη από την πραγματικότητα εξέταση των εγγράφων που ανευρέθησαν στους παραγωγούς, για να καταλήξει στο συμπέρασμα — το οποίο άλλωστε εκφράζει με αντιφάσεις — ότι οι συνθήκες του ανταγωνισμού είχαν διαταραχθεί σοβαρά. Το συμπέρασμα αυτό διαψεύδεται άλλωστε από τις πραγματογνωμοσύνες (το πόρισμα Coopers &

Lybrand και τη μελέτη του καθηγητή Albach), που αποδεικνύουν ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά ήταν ζωηρός. Δεν θα μπορούσε να γίνει νοητή μια τόσο ταχεία διείσδυση των νεοεισελθόντων στην αγορά, όπως η Solvay, χωρίς μια επιθετική εκ μέρους τους πολιτική. Επομένως, οι τιμές της Solvay ήταν ανεξάρτητες από τις τιμές-στόχους, με την εξαίρεση ίσως του 1983, όπου παρατηρήθηκε μια αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Από το 1982 άλλωστε η Solvay εισηγήθηκε να σταματήσουν οι συναντήσεις, επικαλούμενη ως επιχειρημα τη νέα ισορροπία της αγοράς (γ. αιτ. παράρτ. 24) και το γεγονός ότι είχε υπερβεί τις δυσχέρειές της, πράγμα που καθιστούσε άνευ αντικειμένου την ανταλλαγή πληροφοριών.

316 Η Επιτροπή εξηγεί ότι, εν όψει του γενικού χαρακτήρα της συμπράξεως, όλες οι επιχειρήσεις τιμωρήθηκαν λόγω της συμμετοχής τους στη γενική συμφωνία, η οποία συνιστούσε ιδιαίτερα σοβαρή παράβαση· για την επιμέτρηση όμως του ακριβούς ύψους των προστίμων που επιβλήθηκαν στη καθεμιά, ελήφθησαν υπόψη, κατά περίπτωση, όλες οι ειδικές περιστάσεις. Τονίζει ότι μια «οριζόντια» σύμπραξη τιμών και ποσοστώσεων — και χωρίς να ληφθούν υπόψη τα περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματά της — συνιστά μία από τις πλέον κατάφωρες και πλέον σοβαρές παραβάσεις του άρθρου 86. Εν προκειμένω, η σύμπραξη παρήγαγε και περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα.

317 Προσθέτει ότι το γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, γενικώς, δεν επέτυχαν πλήρως τον στόχο τους ελήφθη υπόψη προς μετριασμό του ύψους των προστίμων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 108).

318 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή διέκρινε δύο είδη αποτελεσμάτων της παραβάσεως. Το πρώτο συνίσταται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, αφού συνομολόγησαν τιμές-στόχους κατά τις συναντήσεις, κάλεσαν όλοι τα τμήματα πωλήσεών τους να υλοποιήσουν τις τιμές αυτές, χρησιμοποιώντας τους «στόχους» ως βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες. Βάσει αυτού, η Επιτροπή συνήγαγε ότι υπάρχουν, εν προκειμένω, ισχυρές ενδείξεις ότι η συμφωνία επέδρασε όντως αισθητά στις συνθήκες του ανταγωνισμού (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, δεύτερο εδάφιο, που παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 90). Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός ότι η εξέλιξη των τιμών που χρεώνονταν στους διάφορους πελάτες, συγκρινόμενη με τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συμφωνεί με τον απολογισμό της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, όπως αυτός προκύπτει από τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην ICI και σε άλλους παραγωγούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, έκτο εδάφιο).

- 319 Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρώτο είδος αποτελεσμάτων αποδείχθηκε από την Επιτροπή επαρκώς κατά νόμον, βάσει πολυαρίθμων οδηγιών καθορισμού τιμών που έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί, οδηγιών που συμφωνούν τόσο μεταξύ τους, όσο και προς τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις, χρησιμοποιεσαν δε προφανώς ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες.
- 320 Ως προς το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να αμφιβάλλει για την ακρίβεια των αναλύσεων στις οποίες προέβαιναν οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους (βλ. ειδικότερα τα πρακτικά των συναντήσεων της 21ης Σεπτεμβρίου, της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 33), που δείχνουν ότι οι τιμές-στόχοι που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις μεταφέρονταν, σε μεγάλο βαθμό, στην αγορά, και, αφετέρου, ότι, έστω και αν το πόρισμα της Coopers & Lybrand, καθώς και οι οικονομικές μελέτες που εκπονήθηκαν κατ' αίτηση ορισμένων παραγωγών, αποδείκνυαν το εσφαλμένο των αναλύσεων στις οποίες είχαν προβεί οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους, η διαπίστωση αυτή δεν θα ήταν ικανή να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου, εφόσον η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι, για να μετριάσει το ύψος των ποινών, στηρίχτηκε στο γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν είχαν εν γένει επιτύχει πλήρως τον στόχο τους και ότι, τέλος, δεν υπήρχε κανένα μέτρο καταναγκασμού ικανό να διασφαλίσει την τήρηση των ποσοστώσεων ή των λοιπών διακανονισμών.
- 321 Δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως που αφορούν τον καθορισμό του ύψους των προστίμων πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως και των λοιπών αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή καλώς έλαβε πλήρως υπόψη το πρώτο είδος αποτελεσμάτων και έλαβε υπόψη τον περιορισμένο χαρακτήρα του δεύτερου είδους αποτελεσμάτων. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν ανέφερε σε ποιο βαθμό δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη ο περιορισμένος χαρακτήρας του δεύτερου είδους αποτελεσμάτων, για τον μετριασμό του ύψους των προστίμων.
- 322 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Δ' — Εσφαλαμμένη οριοθέτηση της οικείας αγοράς

- 323 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ούτως ή άλλως, η σύμπραξη δεν μπορούσε να καταλαμβάνει τις ειδικές ποιότητες πολυπροπυλενίου, οι οποίες ήταν πράγματι το ιδιαίτερο προϊόν του κάθε παραγωγού και βρίσκονταν στο απυρόβλητο του ανταγωνισμού στην αγορά. Οι ποιότητες αυτές όμως αντιπροσώπευαν το 61 % του συνολικού κύκλου εργασιών της Solvay για το πολυπροπυλένιο το 1982 και το 64 % το 1983. Επομένως, το πρόστιμο είναι υπέρμετρο και υπό το πρίσμα του μεγέθους της οικείας αγοράς.
- 324 Όσον αφορά τη διάκριση μεταξύ ειδικών προϊόντων και βασικών προϊόντων, η Επιτροπή φρονεί ότι, αν οι παραγωγοί συμφώνησαν τιμές-στόχους για τις βασικές ποιότητες, το έπραξαν για λόγους ευκολίας· αυτό όμως δεν σημαίνει ότι όλες οι ειδικές ποιότητες παρέμειναν εκτός της τιμολογιακής συμπράξεως. Αντιθέτως, τα πρακτικά συναντήσεων δείχνουν ότι η σύμπραξη κατελάμβανε και άλλες ποιότητες πέρα από τις βασικές (γ. αιτ. παράρτ. 24). Έπειτα, και οι οδηγίες καθορισμού τιμών των παραγωγών προδίδουν ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών κάλυπταν όλες τις ποιότητες (παράρτ. C, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).
- 325 Προσθέτει ότι οι συμφωνίες επί των ποσοστάσεων είχαν συνολικό χαρακτήρα και δεν αναφέρονταν σε ορισμένους μόνο τύπους προϊόντων. Εφόσον σκοπός αυτών των συμφωνιών ήταν η στήριξη της τιμολογιακής συμπράξεως, κατ' αναγκασία συνέπεια η σύμπραξη αυτή κάλυπτε ολόκληρη την αγορά του πολυπροπυλενίου.
- 326 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι ποσοστάσεις αφορούσαν το σύνολο των ποιότητων του πολυπροπυλενίου. Συγκεκριμένα, όπως ανέφερε η προσφεύγουσα με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, οι πωλήσεις της στη Δυτική Ευρώπη για το 1980 ήταν 37 928 τόνοι, οι δε πωλήσεις της στην Κοινότητα το 1983 ήταν 68 752 τόνοι, συμπεριλαμβανομένων όλων των ποιοτήτων, από τις οποίες μόνο 40 % αφορούσαν τα βασικά προϊόντα. Η ποσόστωση όμως που ορίστηκε στην προσφεύγουσα για τη Δυτική Ευρώπη το 1980 ήταν 42 000 τόνοι (γ. αιτ. παραρτ. 57 και 60), το δε 1983 κυμαινόταν μεταξύ 71 000 τόνων σε μια αγορά εκτιμώμενη σε 1 470 χιλιοτόνους (πρόταση της Saga, γ. αιτ. παράρτ. 81) και 51 450 τόνων, ήτοι το 3,5 % της ίδιας αγοράς (πρόταση των Γερμανών παραγωγών, γ. αιτ. παράρτ. 83).

327 Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή έλαβε υπόψη ολόκληρη την αγορά του πολυπροπυλενίου για να καθορίσει το ύψος του προστίμου το οποίο επέβαλε στην προσφεύγουσα. Η αιτίαση πρέπει, επομένως, να απορριφθεί.

Ε' — Η παράλειψη εξατομικεύσεως των κριτηρίων καθορισμού των προστίμων

328 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι τα πρόστιμα είναι ποινές· πρέπει, επομένως, να ορίζονται βάσει συγκεκριμένων στοιχείων και της επιδράσεως της ατομικής συμπεριφοράς της επιχειρήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 45/69, *Boehringer Mannheim κατά Επιτροπής*, Rec. 1970, σ. 769, σκέψη 55). Πρέπει να συνεκτιμούν τη συγκεκριμένα κατάσταση της επιχειρήσεως και τις ελαφρυντικές περιστάσεις που της προσιδιάζουν. Η Απόφαση, όμως, όχι μόνο δεν λαμβάνει υπόψη την ατομική κατάσταση των επιχειρήσεων κατά τον καθορισμό των προστίμων, αλλά και δεν περιέχει καμία αιτιολογία που να δικαιολογεί το ύψος των προστίμων ειδικά για καθεμιά απ' αυτές. Κατά την άποψη της Solvay, από μια σύγκριση μεταξύ προστίμων και κύκλου εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων καταφαίνονται αισθητές διαφορές που δεν δικαιολογούνται πουθενά μέσα στην Απόφαση. Αυτή η έλλειψη αιτιολογίας δίνει αναπόφευκτα την εντύπωση μιας ανεπίτρεπτης αυθαιρεσίας.

329 Η Επιτροπή εξηγεί ότι, για να καθορίσει το ύψος των προστίμων, στηρίχθηκε σε μια σειρά γενικών και ειδικών θεωρήσεων· το Δικαστήριο έχει άλλωστε επιδοκιμάσει αυτήν την πρακτική (προαναφερθείσα απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 45/69, σκέψη 55). Έχοντας στηρίξει την Απόφαση σε αιτιολογικές σκέψεις που εξατομίκευαν επαρκώς τις αιτιάσεις κατά των επιχειρήσεων, συμπέρανε ότι δεν μπορούσε να δεχθεί ότι χωρούσε κάποια σημαντική διάκριση μεταξύ των παραγωγών μικρότερου μεγέθους αναλόγως του βαθμού δεσμευσεώς τους έναντι των κοινών διακανονισμών.

330 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, για να επιμετρήσει το πρόστιμο που θα επέβαλλε στη προσφεύγουσα, η Επιτροπή αφενός μεν όρισε τα κριτήρια καθορισμού της τάξεως μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως), αφετέρου δε όρισε τα κριτήρια με τα οποία θα στάθμιζε ακριβοδίκαια τα πρόστιμα που θα επέβαλλε σε καθεμιά απ' αυτές τις επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως).

- 331 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα κριτήρια που εκτίθενται στην αιτιολογική σκέψη 108 δικαιολογούν επαρκώς την τάξη μεγέθους των προστίμων που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ειδικότερα το κατάφωρον της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, και ιδίως των στοιχείων α', β' και γ', της Συνθήκης, το οποίο δεν αγνοούσαν οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου, οι οποίοι ενήργησαν εκ προθέσεως και με τη μεγαλύτερη μυστικότητα.
- 332 Το Πρωτοδικείο θεωρεί επίσης ότι τα τέσσερα κριτήρια που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 είναι πρόσφορα και επαρκή για να οδηγήσουν σε ακριβοδίκαιη στάθμιση των προστίμων που επιβλήθηκαν σε κάθε επιχείρηση.
- 333 Όσον αφορά τα δύο πρώτα κριτήρια, που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως, που είναι ο ρόλος που διαδραμάτισε κάθε επιχείρηση στο πλαίσιο των συμπαιγνιακών διακανονισμών, καθώς και η χρονική διάρκεια της συμμετοχής της καθεμιάς στην παράβαση, πρέπει να υπομνηστεί ότι, δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις οι σχετικές με τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως του συνόλου των αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, η Επιτροπή εξέθεσε με αρκετά εξατομικευμένο, ως προς την προσφεύγουσα, τρόπο το πώς έλαβε υπόψη τα κριτήρια αυτά.
- 334 Όσον αφορά τα δύο τελευταία κριτήρια, δηλαδή τις παραδόσεις στις οποίες προέβησαν οι διάφοροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου εντός της Κοινότητας, καθώς και τον συνολικό κύκλο εργασιών της κάθε επιχείρησης, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει — βάσει των αριθμητικών στοιχείων τα οποία ζήτησε από την Επιτροπή και των οποίων η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε την ακρίβεια — ότι, κατά τον καθορισμό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, τα κριτήρια αυτά δεν εφαρμόστηκαν κατά τρόπο άνισο σε σύγκριση προς τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε άλλους παραγωγούς.
- 335 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξ άλλου, ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά προς απόδειξη της παραβάσεως η Επιτροπή, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν απάντησε σε διάφορα επιχειρήματα δεν βρίσκει πραγματικό έρεισμα.

336 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Στ' — Η συνεκτίμηση ελαφρυντικών περιστάσεων

- 337 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν εξετάζει τις ελαφρυντικές περιστάσεις τις οποίες επικαλέστηκε, ότι δηλαδή η Solvay ενήργησε ως παράγων ενισχύσεως του ανταγωνισμού, εφόσον δημιούργησε μια νέα επιχείρηση στον κλάδο και κατάφερε να εισδύσει ταχύτατα στην αγορά χάρη στην επιθετική τιμολογιακή της πολιτική, ότι υπέστη βαρύτερες ζημιές και κατέβαλε σημαντικές ερευνητικές προσπάθειες και, τέλος, ότι συνεργάστηκε έντιμα στη διενέργεια της διοικητικής εξετάσεως.
- 338 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, επισημαίνει ότι το γεγονός ότι η Solvay ήταν νεοεισελθούσα στην αγορά δεν δικαιολογεί τη συμμετοχή της σε μια σύμπραξη τιμών και ποσοστώσεων. Προσθέτει ότι έλαβε υπόψη τις ζημιές προς μετριασμό του ύψους των προστίμων και ότι δεν έχει σημασία το γεγονός ότι η σύμπραξη δεν απέφερε «καταχρηστικά κέρδη». Τέλος, η έντιμη συνεργασία της Solvay στη διενέργεια της διοικητικής εξετάσεως περιορίστηκε στην αναγνώριση του υποστατού των πραγματικών περιστατικών, πράγμα που οι επιχειρήσεις δεν μπορούσαν, ούτως ή άλλως, να αποφύγουν.
- 339 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το γεγονός ότι μια επιχείρηση είναι νεοεισελθούσα στην αγορά και πραγματοποίησε θεαματική διείσδυση σ' αυτήν, ιδίως χάρη στις επενδύσεις που αφιέρωσε στην έρευνα, δεν είναι ικανό να μετριάσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως την οποία διέπραξε συμμετέχοντάς σε οριζόντιο καθορισμό τιμών επί σειράν ετών.
- 340 Όσον αφορά τις βαρείες ζημιές τις οποίες υπέστη η προσφεύγουσα, οι οποίες αποδεικνύουν ότι δεν μπόρεσε να αντλήσει καταχρηστικά κέρδη από τη συμμετοχή της στην παράβαση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή ανέφερε ρητά, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι έλαβε υπόψη το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις υπέστησαν σημαντικές ζημιές κατά την άσκηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων στον τομέα του πολυπροπυλενίου επί πολύ μακρό χρονικό

διάστημα· αυτό δείχνει όχι μόνον ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις ζημιές, αλλά και ότι, κατ' επέκταση, συνεκτίμησε — για να καθορίσει την τάξη μεγέθους των προστίμων — τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες του κλάδου (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1983, στην υπόθεση 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψεις 111 επ.), καθώς και τα λοιπά κριτήρια τα οποία μνημονεύει στην αιτιολογική σκέψη 108.

341 Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η συνεργασία της προσφεύγουσας κατά τη διενέργεια της διοικητικής εξέτασης δεν υπερέβη τα όρια των υποχρεώσεων που υπέχει αυτή από το άρθρο 11, παράγραφοι 4 και 5, του κανονισμού 17.

342 Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τη συνεργασία της Solvay στη διοικητική εξέταση ως ελαφρυντική περίπτωση, για να μειώσει το ύψος του προστίμου που της επέβαλε.

343 Κατά συνέπεια, η αίτηση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

344 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο είναι ανάλογο προς τη διάρκεια και τη σοβαρότητα της παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, η οποία διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας.

Επί της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

345 Με επιστολή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 6 Μαρτίου 1982, η προσφεύγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων, επικαλούμενη προς τούτο τις δηλώσεις στις οποίες πρόβη η Επιτροπή κατά τη συνέντευξη Τύπου, την οποία έδωσε στις 28 Φεβρουαρίου 1992, μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 και T-104/89.

346 Αφού άκουσε εκ νέου τον γενικό εισαγγελέα, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν συντρέχει λόγος να διατάξει την επανάληψη, σύμφωνα με το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του, της προφορικής διαδικασίας, ούτε τη διεξαγωγή αποδείξεων την οποία ζήτησε η προσφεύγουσα.

347 Πρέπει να επισημανθεί ότι η απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992 στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ. λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-315), δεν δικαιολογεί αφ' εαυτής την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας στην παρούσα υπόθεση. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι μια πράξη κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πρέπει να τεκμαίρεται έγκυρη. Επομένως, όποιος επικαλείται την έλλειψη τυπικού κύρους ή το ανυπόστατον μιας πράξεως, αυτός φέρει και το βάρος να προβάλει στο Πρωτοδικείο τους λόγους για τους οποίους θα έπρεπε αυτό να αντιπαρέλθει τη φαινομενική εγκυρότητα της πράξεως η οποία κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε νομοτύπως. Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες στην παρούσα υπόθεση δεν προέβαλαν καμμία ένδειξη πιθανολογούσα ότι η κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη δεν είχε εγκριθεί ή εκδοθεί από τα μέλη της Επιτροπής δράντα ως συλλογικό όργανο. Ειδικότερα, αντιθέτως προς τις υποθέσεις PVC (προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992 στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 και T-104/89, σκέψεις 32 επ.), οι προσφεύγουσες, εν προκειμένω, δεν προέβαλαν καμμία ένδειξη περί παραβίασεως της αρχής ότι μια πράξη, άπαξ εκδοθείσα, δεν θίγεται, διότι, όπως ισχυρίστηκαν, το κείμενο της Αποφάσεως τροποποιήθηκε, μετά τη συνεδρίαση του σώματος των Επιτρόπων κατά την οποία αυτό είχε εγκριθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

348 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε, η δε Επιτροπή είχε ζητήσει να καταδικαστεί η προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, πρέπει να καταδικαστεί η τελευταία στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Cruz Vilaça

Schintgen

Edward

Kirschner

Lenaerts

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Μαρτίου 1992.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. L. Cruz Vilaça